

BIRTA

LÍFEYRISJÓÐUR

ÁRSSKÝRSLA 2017

EFNISYFIRLIT

Ávarp stjórnarformanns.....	3-5
Stjórn	6
Endurskoðunarnefnd	7
Starfsfólk	8-9
Iðgjöld	10-11
Lífeyrir.....	12
Rekstur sjóðsins.....	13
Ávöxtun og skipting eignasafns.....	14-15
Sjóðfélagalán	16-17
Tryggingafræðileg staða.....	18-21
Áhættustefna	22-23
Þróun markaða og eignaflokka 2017	24-26
Fjárfestingarstefna.....	27-30
Regluvarsla	31
Samfélagslega ábyrgar fjárfestingar	32
Stjórnháttayfirlýsing vegna ársins 2017.....	33
Stjórnskipan	34
Starfskjarastefna.....	35

ÁRSREIKNINGUR 2017.....	37
Efnisyfirlit ársreiknings	38
Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra	39-41
Áritun óháðs endurskoðanda	42-43
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2017	44
Efnahagsreikningur 31. desember 2017	45
Sjóðstreymi árið 2017	46
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu samtryggingardeildar	47
Skýringar	48-80
Kennitölur	81-84
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris 2017	85
Efnahagsreikningur 31. desember 2017	86
Sjóðstreymi árið 2017	87
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2017	88
Efnahagsreikningur 31. desember 2017	89
Sjóðstreymi árið 2017	90
FINANCIAL STATEMENTS.....	93
Financial statements contents	94
Endorsement and statement by the board of directors and the managing director	95-97
Independent auditor's report	98-99
Statement of changes in net assets for pension payments 2017	100
Balance sheet as at 31 december 2017	101
Statement of cash flows 2017	102
Statement of actuarial position.....	103
Financial indicators.....	104-107

Birta lífeyrissjóður

Ábyrgðarmaður: Ólafur Sigurðsson
Umsjón: Atli Rúnar Halldórsson
Hönnun og umbrot: Þorleifur Rúnar Örnólfsson
Ljósmyndir: Eitt stopp/Hreinn Magnússon
Stafræn prentun: Pixel

Á ljósmyndum í ársskýrslunni eru nemendur og kennarar í starfsgreinum í baklandi Birtu lífeyrissjóðs í atvinnulífínu: á bíltæknibrautum Borgarholtsskóla, í bakstri á námsbraut matvæla í Menntaskólanum í Kópavogi og í húsa- og húsgagnasmíði í Tækniskólanum. Stjórnendum skólanna og fyrisætum eru færðar kærar þakkir fyrir fyrirgreiðslu og góðar viðtökur.

Myndir úr skólunum þremur eru framan og aftan á kápu og á blaðsíðum 11, 15, 19, 21, 30, 31, 32, 36/37, 91 og 92/93.

Á myndinni framan á kápu er Bergþóra Kristínardóttir nemi í húsgagnasmíði í Tækniskólanum.
Aftan á kápu er Elín Ævarsdóttir Olsen bakaranemi í Menntaskólanum í Kópavogi.

ÁVARP STJÓRNARFORMANNS

Ágætu sjóðfélagar.

Við stöndum á þeim tímamótum að hafa lokið fyrsta heila starfsári Birtu lífeyrissjóðs eftir formlega sameiningu Sameinaða lífeyrissjóðsins og Stafa lífeyrissjóðs 1. desember 2016. Fyrst kemur upp í hugann hve ótrúlega vel og hnökralaust sameiningin gekk fyrir sig, þökk sé starfsfólkinu okkar. Það lagði hart að sér og á miklar þakkir skildar fyrir að stuðla að því að svo vel tókst til sem raun ber vitni. Kostnaður vegna sameiningarinnar er sérgreindur í ársreikningi 2017 og þegar upp er staðið kostaði sameining minna en búast hefði mátt við.

Við sem störfuðum í fyrirrennurum Birtu verðum greinilega vör við að stærðin skiptir máli! Það er vel merkjanlegt í umhverfinu að við starfrækjum nú fjórða stærsta lífeyrissjóð landsins í eignum talið. Birta lífeyrissjóður hefur mun meiri áhrif og slagkraft inn á við og út á við en sjóðirnir tveir hvor í sínu lagi. Til okkar er horft, á okkur er hlustað og eftir því tekið sem við segjum og gerum umfram það sem áður tíðkaðist, svona yfirleitt.

Hiklaust er hægt að fullyrða að sameiningin skilar því sem til var ætlast, hvort heldur litið er til skemmri eða lengri tíma.

Ánægjulegt er að fá það staðfest í uppgjöri ársins 2017 að afkoma Birtu var góð. Hrein eign til greiðslu lífeyris var tæplega 350 milljarðar króna í lok ársins og hrein raunávöxtun eigna samtryggingadeildar var 5,23%. Þetta er í samræmi við markmið okkar 2017 eftir slakt ár 2016. Árangur Birtu 2017 er fyllilega samanburðarhæfur við aðra lífeyrissjóði.

Ég hefði auðvitað kosið að sjá hagstæðara mat á tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins um síðustu áramót. Heildarskuldbindingar í lok árs 2017 voru 3,44% umfram eignir en 4,09% umfram eignir í lok árs 2016. Það

ár var ávöxtun eigna sjóðsins slök. Fleira má reyndar nefna sem gerði það að verkum að árið 2016 var okkur erfitt, ekki síst ný viðmið um auknar lífslíkur þjóðarinnar sem tóku gildi við útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins og gerðu útreiknaða stöðu hans lakari en ella.

Tryggingafræðileg staða Birtu mætti vissulega vera betri en niðurstaðan er vel innan ramma laga þar að lútandi og stjórn sjóðsins horfir til þess að brúa bil heildarskuldbindinga og eigna með áframhaldandi góðri ávöxtun og þar með batnandi afkomu. Það á bæði við um áfallnar kuldbindingar og framtíðarskuldbindingar. Stjórn hefur engin áform uppi um að grípa til ráðstafana á borð við að skerða lífeyrisréttindi til að ná þarna jöfnuði, enda engin aðkallandi þörf á slíku.

Engum dylst að lífslíkur okkar hafa aukist verulega síðustu áratugi og boðað er að þær muni aukast enn frekar. Því hefur verið mætt með ábyrgum hætti samningsaðila á vinnumarkaði, með því að atvinnurekendum hækka nú iðgjald sitt í lífeyrissjóði í skrefum og heimilað er að verja viðbótarframlaginu í tilgreindan séreignarsparnað, sem birtist okkur í fyrsta sinn í ársreikningi Birtu. Allt er þetta gert til að tryggja hagsmuni sjóðfélaga og viðunandi lífeyri við starfslok.

Lífeyrissjóðir og lífeyriskerfi landsmanna eru jafnan fyrirferðarmiklir efniviðir í þjóðmálaumræðunni, sem er auðvitað bæði eðlilegt og sjálfsagt. Undanfarnar vikur hafa lífeyrissjóðir, stefna þeirra og hagsmunir, komið ítrekað við sögu ofurlauna og rausnarlegra starfskjara æðstu stjórnenda í fyrirtækjum sem lífeyrissjóðir eiga hluti í og það stundum stóra eignarhluti.

Nú er það svo að menn hafa misjafnar meiningar um hvað teljist „hófleg“ laun og starfskjör forstjóra og æðstu stjórnenda, sérstaklega þegar forstjórnarnir sjálfir tjá sig og benda á svipuð eða jafnvel mun hærra laun kollega sinna í öðrum félögum héraðs eða erlendis.

Ég get hins vegar sagt skýrt að það vefst ekki fyrir stjórn Birtu lífeyrissjóðs að telja 5-6 milljónir króna á mánuði óhófslaun, hvað þá enn hærra upphæðir. Við höfum komið þeim sjónarmiðum okkar á framfæri við stjórnir og aðra hluthafa í félögum sem við eigum í.

Annað mál er svo hvort á okkur er hlustað eða öllu

heldur hvort eitthvað er gert með aðfinnslu okkar. Ólafur Sigurðsson, framkvæmdastjóri Birtu, sagði á fundum fulltrúaráðs launamanna sjóðsins að „kurteislegar ábendingar“ í þessum efnum skiluðu engu og við yrðum að leita annarra leiða til að koma sjónarmiðum sjóðsins á framfæri þannig að mark yrði á þeim tekið. Ég er sammála álitum framkvæmdastjórans.

Hvað er þá til ráða? Ég sé enga aðra leið vænlegri en þá að Birta lífeyrissjóður reyni að hafa meiri áhrif í stjórnarkjöri félaga. Við eigum að styðja til stjórnarsetu fólk sem hefur tileinkað sér hugmyndafræði í eigenda-

ÁVARP STJÓRNARFORMANNS

---

stefnu lífeyrissjóðsins okkar, fólk sem ber skynbragð á hófsemi í starfskjörum æðstu stjórnenda og beitir sér hiklaust gegn því að launamálin í efsta stjórnendalagi félaga fari úr böndum.

Ofurlaun í fyrirtækjum sem Birta lífeyrissjóður á hluti í samræmast hvorki hagsmunum sjóðsins né lífeyrissjóðakerfisins yfirleitt. Þess vegna eigum við að ganga eftir því að stjórnarmenn, sem tileinka sér boðskap eigendastefnu okkar og njóta stuðnings lífeyrissjóðsins, beiti sér fyrir því að sjónarmið okkar fái hljómgrunn í stjórnnum félaganna.

Ég geri mér fulla grein fyrir því að ekki er sjálfgefið að fólk sem við styðjum til stjórnar nái kjöri á aðalfundum félaga sem Birta er meðeigandi í. Stjórnarseta í mörgum félögum er eftirsótt hnoss í viðskiptalífínu og jafnvel tekist á um sæti í stjórnnum.

Svo kann það meira að segja að gerast að aðrir hluthafar bindist beinlínis samtökum í stjórnarkjöri til að koma í veg fyrir að þeir sem við styðjum nái kjöri. Við þurfum engu að síður að halda okkar striki við að kynna málstað okkar og afstöðu.

Við látum því reyna á áhrifamátt okkar, enda eru greinilega sterk viðhorf innan lífeyrissjóða að þeir eigi að beita sér meira en áður í félögum, til að mynda varðandi laun og starfskjör stjórnenda. Við þurfum auðvitað að ná sátt í samfélaginu um áhrif lífeyrissjóða á starfsemi fyrirtækja án þess að það teljist afskipti sem varði við samkeppnislög.

Tónninn í samfélaginu er sá að lífeyrissjóðir eigi að „gera eitthvað“ í málum félaga en samkeppnisyrirvöld virðast á hinn bóginn hafa þær áhyggjur helstar að sjóðirnir „geri eitthvað“ og mega ekki til slíks hugsal! Staðan er því býsna sérstök og snúin.

Ef niðurstaða samkeppnisyrirvalda verður á þá leið að lífeyrissjóðir megi ekki hafa afskipti af rekstri fyrirtækja á samkeppnismarkaði þýðir það í reynd að vægi lítilla hluthafa í félögum, þar sem lífeyrissjóðir eiga stóra hluti, verði óeðlilega mikið á kostnað sjóðanna. Ef svo fer saman að minni hluthafar í slíkum félögum eru ofurlaunasinnaðir gagnvart æðstu stjórnendum er lífeyrissjóðum skákað út af borðinu við áhrif og ákvarðanir um til dæmis starfskjör. Slík staða væri auðvitað óþolandi.

Lífeyrissjóðir eiga fyrst og fremst í skráðum félögum. Þeir komu vissulega mjög að því að endurreisa

og styrkja fyrirtæki og efnahagslífið eftir bankahrunið. Sjóðirnir svöruðu að því leyti eindregnu kalli samfélagsins og stofnuðu meðal annars Framtakssjóð Íslands til þess að byggja upp efnahagslífið og fjármálamarkaðinn á tímum gjaldeyrishafta og einkafjármagns sem gufaði upp. Framtakssjóðnum var ætlað tiltekið meginhlutverk sem hann sinnti með ágætum. Framtakssjóðnum var aldrei ætlað langlífi og tími hans er nú liðinn eins og ráð var fyrir gert.

Það verður hins vegar aldrei bæði sleppt og haldið í sömu andrání. Lífeyrissjóðir eru og verða fjárfestar en því fer víðs fjarri að eignarhlutir þeirra í fyrirtækjum jafngildi því að þeir „stjórni atvinnulífínu“ á Íslandi.

Nú eru breyttir tímar í efnahagslífi og á fjármálamarkaði hér sem betur fer. Starfsumhverfi lífeyrissjóða batnaði líka mjög á árinu 2017 þegar Alþingi lögfesti heimild til að auka erlendar fjárfestingar sjóðanna. Stjórn Birtu lífeyrissjóðs stefnir að því að auka erlendar fjárfestingar. Miðað er við að allt að 31,5% eigna Birtu verði erlendis í gildandi fjárfestingarstefnu og gera má ráð fyrir að hlutfallið hækki í skrefum á næstu árum, enda í samræmi við markmið Birtu um að dreifa áhættu í starfseminni.

Ágætu sjóðfélagar.

Í starfsmannahópi Birtu lífeyrissjóðs eru fólgin mikil verðmæti fyrir sjóðinn, sjóðfélaga og samfélagið. Við njótum krafta fólks með langan starfsaldur, það býr við mikla reynslu og fagþekkingu og er tryggt vinnustaðnum sínum. Allt þetta skiptir okkur gríðarlega miklu máli og gerir Birtu að þeim öflugum lífeyrissjóði sem hann raunverulega er.

Ég ítreka þakkir mínar og stjórnarinnar til stjórnenda og starfsfólks Birtu lífeyrissjóðs. Sérstakar þakkir færi ég þeim sem hafa látið af störfum vegna aldurs eða skipulagsbreytinga. Stjórnarmönnum þakka ég samstarfið og sjóðfélögum öllum fyrir samskiptin á liðnu starfsári.

Jón Bjarni Gunnarsson

STJÓRN

Standandi frá vinstri: Jón Bjarni, Gylfi, Jakob, Davíð, Þorbjörn, Ingibjörg og Guðrún.

Sitjandi frá vinstri: Viðar Örn, Drífa og Unnur María.

Fulltrúar launamanna

Gylfi Ingvarsson

Jakob Tryggvason

Unnur María Rafnsdóttir

Viðar Örn Traustason

Þorbjörn Guðmundsson varaformaður

Fulltrúar Samtaka atvinnulífsins

Davíð Hafsteinsson

Drífa Sigurðardóttir

Guðrún Jónsdóttir

Ingibjörg Ólafsdóttir

Jón Bjarni Gunnarsson formaður

ENDURSKOÐUNARNEFND

Frá vinstri: María Sólbergisdóttir formaður, Viðar Örn Traustason og Rósa Steingrímsdóttir.

Endurskoðunarnefnd er skipuð samkvæmt ákvæðum laga um ársreikninga nr. 3/2006.

Hún skal skipuð þremur mönnum. Nefndarmenn skulu vera óháðir endurskoðanda eða endurskoðendum sjóðsins og meirihluti nefndarmanna skal jafnframt vera óháður sjóðnum. Nefndarmenn skulu hafa þekkingu og reynslu í samræmi við störf nefndarinnar og skal að minnsta kosti einn nefndarmanna hafa staðgóða þekkingu og reynslu á sviði reikningsskila eða endurskoðunar. Lögbundið hlutverk endurskoðunarnefndar:

1. Eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila.
2. Eftirlit með fyrirkomulagi og virkni innra eftirlits einingarinnar, innri endurskoðun, ef við á, og áhættustýringu.

3. Eftirlit með endurskoðun ársreiknings og samstæðureiknings einingarinnar.

4. Mat á óhæði endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis og eftirlit með öðrum störfum endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis.

5. Setja fram tillögu til stjórnar um val á endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki.

Endurskoðandi eða endurskoðunarfyrtæki skal árlega gera endurskoðunarnefnd grein fyrir störfum sínum og óhæði og skila skriflegri skýrslu um mikilvæg atriði sem fram hafa komið við endurskoðunina. Í skýrslunni skal sérstaklega geta um veikleika í innra eftirliti í vinnuferli við gerð reikningsskila.

STARFSFÓLK

Standandi í öftustu röð frá vinstri: Stefán, Kristján Geir, Ólafur, Anna María, Hjördís og Óskar.

Standandi í miðröð frá vinstri: Eyrún, Loftur, Íris Anna, Soffía, Sigurbjörn, Guðrún Högnadóttir, Kolbrún, Sigrún Gröndal, Svala, Svanheiður, Þóra, Hanna Þórunn og Helga Dögg.

Sitjandi í fremstu röð frá vinstri: Sigbrúður, Sigrún Þóra, Birna, Jóna Guðrún og Elsa Dóra.

Á myndina vantar Erlu Fanney, Guðrúnu Iðunni, Hafdís Önnu, Hrefnu og Sjöfn Maríu.

Anna María Hannesdóttir
innheimtufulltrúi

Birna Vilhjálmsdóttir
gjaldkeri

Elsa Dóra Grétarsdóttir
lífeyrismál

Erla Fanney Þórisdóttir
þjónustufulltrúi

Eyrún Einarsdóttir
áhættustjóri

Guðrún Högnadóttir
lífeyrismál

Guðrún Iðunn Jónsdóttir
bókhald

Hafdís Anna Bragadóttir
markaðsstjóri

STARFSFÓLK

Hanna Þórunn Skúladóttir
forstöðumaður skrifstofu- og rekstrarsviðs

Helga Dögg Yngvadóttir
gæða- og skjalastjóri

Hjördís Björnsdóttir
þjónustufulltrúi

Hrefna Sigurðardóttir
bókari

Íris Anna Skúladóttir
lánastjóri

Jóna Guðrún Ólafsdóttir
bókari

Kolbrún Kjartansdóttir
móttökuritari

Kristján Geir Pétursson
lögfræðingur

Loftur Ólafsson
eignastýring

Ólafur Sigurðsson
framkvæmdastjóri

Óskar Magnússon
þjónustufulltrúi

Sigrún Gröndal
iðgjaldaskráning

Sigrún Þóra Björnsdóttir
lífeyrismál

Sigurbjörn Einarsson
lánamál

Sigbrúður Jónasdóttir
forstöðumaður lífeyrissviðs

Sjöfn María Guðmundsdóttir
þjónustufulltrúi

Soffía Gunnarsdóttir
forstöðumaður eignastýringarsviðs

Stefán Birgisson
eignastýring

Svala Sigurðardóttir
lífeyrismál

Svanheiður Ingimundardóttir
innheimtufulltrúi

Þóra Erlingsdóttir
iðgjaldaskráning

Öllum launamönnum og þeim sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi ber að greiða iðgjöld í lífeyrissjóð frá 16 til 70 ára aldurs. Aðild að Birtu lífeyrissjóði byggist samkvæmt samþykktum á ákvæðum kjarasamninga stéttarféлага, aðild fyrirtækja eða almennum forsendum. Aðild eiga launamenn sem starfa hjá aðildarfyrirtækjum og/eða njóta starfskjara samkvæmt kjarasamningum stéttarféлага. Aðild er einnig heimil þeim sem hvorki eru bundnir kjarasamningum tengdra stéttarféлага né njóta ráðningarbundinna starfskjara sem byggð eru á kjarasamningum en óska eigi að síður eftir aðild að sjóðnum.

Lágmarksiðgjald til lífeyrissjóðsins skal vera í samræmi við 2. grein laga nr. 129/1997 eða hærra, kveði samningar á um slíkt. Sé um launamann að ræða greiðir hann 4% af iðgjaldastofni hið minnsta.

Samkomulag Alþýðusambands Íslands (ASÍ) og Samtaka atvinnulífsins (SA) kveður á um hækkun mótframlags launagreiðenda í áföngum á árunum 2016 til 2018 úr 8% í 11,5%. Þar er jafnframt kveðið á um að sjóðfélagar geti valið um hvort viðbótariðgjaldið renni til samtryggingardeildar eða í séreignarsjóð sem tilgreind séreign.

Mótframlag sem launagreiðandi innir af hendi í lífeyrissjóð hækkaði úr 8,5% í 10% frá og með júlilaunum 2017 samkvæmt kjarasamningi ASÍ og nokkurra stéttarféлага við SA. Lokaáfanganum verður náð 1. júlí 2018 þegar mótframlag hækkar úr 10% í 11,5%.

Í árslok 2017 var 101.941 með réttindi í samtryggingardeild Birtu lífeyrissjóðs. Á árinu greiddu

18.789 manns iðgjald til samtryggingardeildar en 18.470 árið áður.

Virkir sjóðfélagar voru 15.882. Virkir sjóðfélagar teljast þeir sem greiða að jafnaði iðgjöld til sjóðsins með reglubundnum hætti í mánuði hverjum.

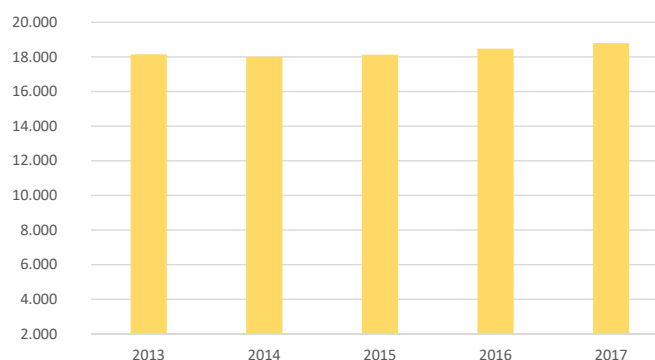
Alls greiddu 5.383 launagreiðendur iðgjöld og námu iðgjaldagreiðslur til samtryggingardeildar 14.517 milljónum króna. Framlag ríkisins til jöfnunar örorkubyrði nam 155 milljónum króna.

Í árslok 2017 áttu 29.054 manns réttindi í séreignardeildum Birtu en 25.727 í árslok 2016. Virkir sjóðfélagar í séreignardeild voru 2.349. Á árinu 2017 námu iðgjaldagreiðslur til séreignardeildar, fyrir réttindaflutninga og endurgreiðslur, 814 milljónum króna. Þar er aukning um 11,06% frá fyrra ári.

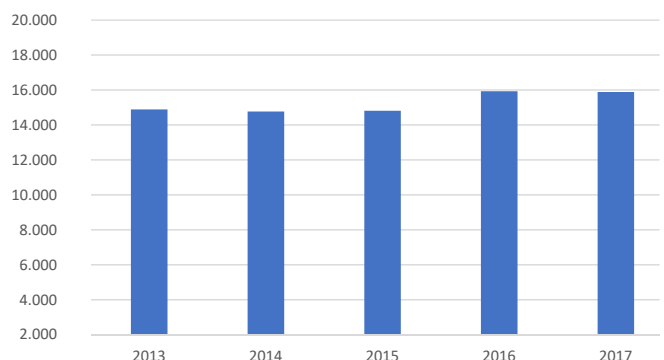
Sjóðurinn sendir greiðandi sjóðfélögum yfirlit um iðgjöld og réttindi tvisvar á ári. Sjóðfélagar bera ábyrgð á að bera saman iðgjaldagreiðslur á yfirliti við greidd iðgjöld samkvæmt launaseðlum. Komi misræmi í ljós þurfa sjóðfélagar að skila launaseðlum til sjóðsins þar sem fram kemur afdregið iðgjald. Þetta þarf að gera innan 60 daga frá dagsetningu yfirlits svo iðgjöld njóti ábyrgðar Ábyrgðarsjóðs launa ef til gjaldþrots kemur.

Með því að nýta sér sjóðfélagavefinn á birta.is geta sjóðfélagar fylgst sjálfir með stöðu sinni. Launagreiðendur fá tvisvar á ári send yfirlit allra iðgjaldahreyfinga í bókum sjóðsins. Á launagreiðendavef á birta.is geta launagreiðendur sent skilagreinar rafrænt og skoðað stöðu og hreyfingar.

FJÖLDI GREIÐANDI SJÓÐFÉLAGA

FJÖLDI VIRKRA SJÓÐFÉLAGA

20 stærstu greiðendur til Birtu lífeyrissjóðs

Ríkissjóður Íslands
Samskip hf.
Marel Iceland ehf.
Rio Tinto á Íslandi hf.
Rarik ohf.
N1 hf.
Ístak hf.
Landsvirkjun
Byggingarfélag Gylfa og Gunnars ehf.
Kaupfélag Skagfirðinga
Handafl ehf.
Veitur ohf.
VHE ehf.
Norðurál Grundartangi ehf.
Samkaup hf.
Flugleiðahótel ehf.
Isavia ohf.
Securitas hf.
Síminn hf.
Oddi prentun og umbúðir ehf.

Skipting iðgjalda eftir atvinnugreinum

Sérhæfð byggingarstarfsemi	12%
Bygging húsnæðis og þróun bygginga	9%
Sala, viðgerðir og viðhald véla	6%
Heildverslun	6%
Framleiðsla á málmvörum	5%
Smásöluverslun	5%
Veitustarfsemi	4%
Opinber stjórnsýsla	4%
Matvælaframleiðsla	3%
Framleiðsla annarra véla	3%
Veitingasala og þjónusta	3%
Málmframleiðsla	3%
Starfsemi arkitekta og verkfræðinga	3%
Sjóflutningar	3%
Prentun og fjölföldun	2%
Aðrar atvinnugreinar	29%
	<hr/>
	100%

Bakaranemar í Menntaskólanum í Kópavogi: Jóna Guðbjörg Jónsdóttir, Ragnar Dagur Einarsson og Elmaz Bakiqi.

Meginhlutverk Birtu lífeyrissjóðs er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum, lífeyri samkvæmt ákvæðum samþykktá sjóðsins. Með aðild að Birtu lífeyrissjóði ávinna sjóðfélagar sér rétt til ævilangs eftirlaunalífeyris. Sjóðfélagar sem verða fyrir orkutapi, sem metið er 50% eða meira, njóta réttar til örorkulífeyris og eftir atvikum barnalífeyris í samræmi við ákvæði samþykktá. Við fráfall sjóðfélaga stofnast réttur til makalífeyris og barnalífeyris í samræmi við samþykktir sjóðsins.

Lífeyrisgreiðslur samtryggingardeildar námu 9.508 milljónum króna árið 2017 sem er 8,9% hækkun frá fyrra ári. Lífeyrisþegar fjölgar áfram. Að meðaltali fengu 12.944 lífeyrisþegar greitt úr samtryggingardeild.

Lífeyrisgreiðslur fylgja breytingum á vísitölu neysluverðs til verðtryggingar. Vísitalan hækkaði um 1,7% frá miðju ári 2016 til sama tíma á árinu 2017. Lífeyrisbyrði sjóðsins, þ.e. lífeyrisgreiðslur sem hlutfall af iðgjaldagreiðslum, var 65,5% samanborið við 69,2% árið áður.

Í árslok 2017 fengu 8.714 lífeyrisþegar greiddan eft-

irlaunalífeyri, 2.356 fengu örorkulífeyri og 2.016 makalífeyri. Barnalífeyrir var greiddur vegna 351 barns.

Á árinu hófu 1.333 sjóðfélagar töku eftirlaunalífeyris. Nýir örorkulífeyrisþegar voru 317 og nýir makalífeyrisþegar 209.

Útborganir úr séreignardeild voru 633 milljónir króna. Þar af var rúmlega 247 milljónum króna ráðstafað inn á húsnæðislán rétthafa samanber lög nr. 40/2014 um séreignarsparnað og ráðstöfun hans til greiðslu húsnæðislána og húsnæðissparnaðar. Þessi heimild til ráðstöfunar séreignarsparnaðar inn á lán gildir til 30. júní 2019.

FJÖLDI LÍFEYRISÞEGA Í SAMTRYGGINGARDEILD Í ÁRSLOK

	2013	2014	2015	2016	2017
Eftirlaunalífeyrir	6.516	7.026	7.511	8.005	8.714
Örorkulífeyrir	1.700	1.871	2.066	2.138	2.356
Makalífeyrir	1.970	2.015	1.997	2.036	2.016
Barnalífeyrir	309	337	347	340	351

REKSTUR SJÓÐSINS

Heildar skrifstofu- og stjórnunarkostnaður Birtu lífeyrissjóðs nam 763 milljónum króna á árinu 2017, þar af nam kostnaður vegna sameiningar Sameinaða lífeyrissjóðsins og Stafa lífeyrissjóðs 17,6 milljónum króna. Rekstrarkostnaður sjóðsins nam 762 milljónum króna 2016, þar af var kostnaður vegna sameiningar sjóðanna 73 milljónir króna. Rekstrarkostnaður sjóðsins lækkaði um 1,8% á milli ára á föstu verðlagi.

Í skýringu 8 í ársreikningi má sjá sundurliðun á skrifstofu- og stjórnunarkostnaði sjóðsins.

Laun og launatengd gjöld voru alls 432,3 milljónir króna 2017 en 420,5 milljónir króna 2016 og jukust því um 2,8%.

Aðkeypt tölvuþjónusta nam 7,9 milljónum króna 2017 en 2,4 milljónum króna 2016.

Rekstur upplýsingakerfa jókst um 12,3% og annar rekstrarkostnaður jókst um 12,8% á milli ára.

Eftirlitsgjöld FME námu 22,4 milljónum króna á árinu 2017 og hafa lækkað um 17,6% á milli ára.

Rekstrarkostnaður sem hlutfall af eignum var 0,22% árið 2017, sama hlutfall og árið áður.

Vinnufundur í aðdraganda ársfundar Birtu lífeyrissjóðs. Frá vinstri: Kristján Geir Pétursson lögfræðingur, Þorbjörn Guðmundsson, varaformaður stjórnar, Jón Bjarni Gunnarsson, formaður stjórnar, Hanna Þ. Skúladóttir, forstöðumaður skrifstofu- og rekstrarsviðs, Ólafur Sigurðsson framkvæmdastjóri og Soffía Gunnarsdóttir, forstöðumaður eignastýringarsviðs.

ÁVÖXTUN OG SKIPTING EIGNASAFNS

Hrein eign samtryggingardeildar Birtu lífeyrissjóðs var 334.321 milljón króna í árslok 2017 en 307.405 milljónir króna í árslok 2016 og hækkaði því frá ári til árs um 26.916 milljónir króna eða 8,8%.

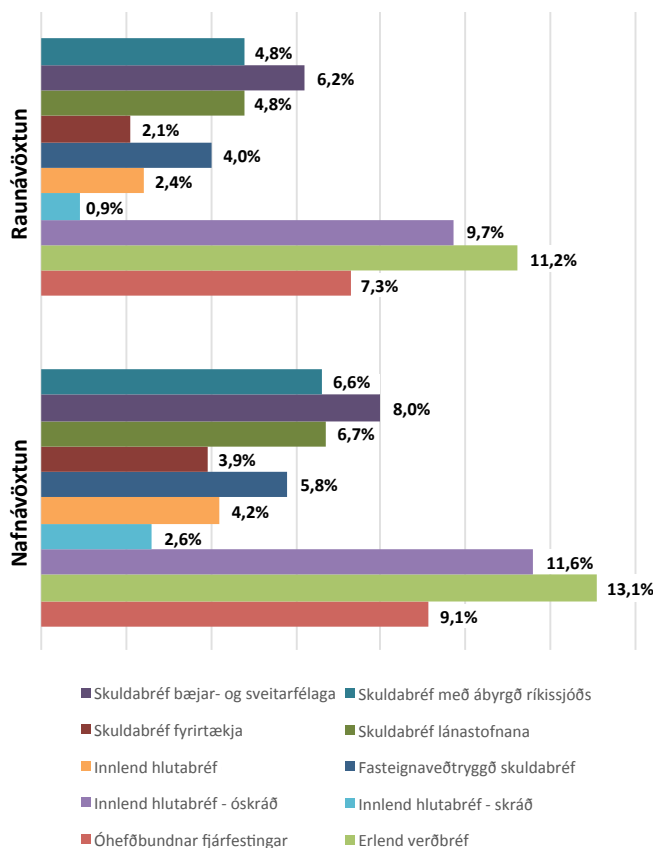
Íðgjaldagreiðslur til deildarinnar 2017 námu 14.673 milljónum króna. Á móti var greiddur lífeyrir að fjárhæð 9.611 milljónir króna. Nettóinnflæði til sjóðsins nam því 5.061 milljón króna á árinu.

Hreinar fjárfestingartekjur námu 22.578 milljónum króna. Að teknu tilliti til rekstrarkostnaðar jókst hrein eign deildarinnar um 26.797 milljónir króna.

Nafnávöxtun samtryggingardeildar Birtu var 7,0% á árinu sem samsvarar 5,2% raunávöxtun.

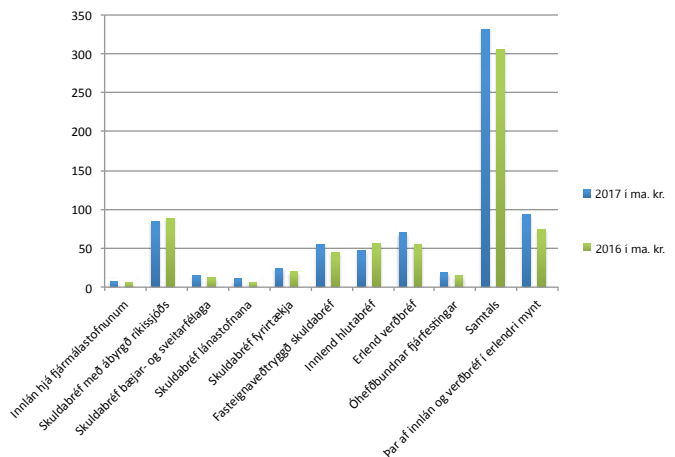
Myndin hér fyrir neðan sýnir nafn- og raunávöxtun helstu eignaflokka verðbréfa fyrir samtryggingardeild sjóðsins á árinu 2017.

NAFN- OG RAUNÁVÖXTUN SAMTRYGGINGARDEILDAR BIRTU 2017

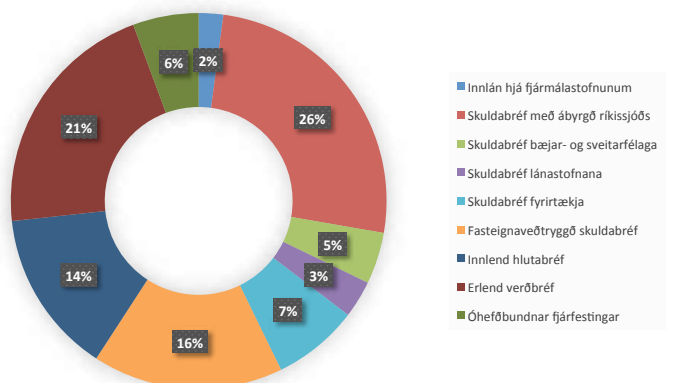
Meðfylgjandi tafla sýnir hlutfallslega skiptingu á safni verðbréfa og innlána hjá samtryggingardeild Birtu, annars vegar í árslok 2017 og hins vegar í árslok 2016.

SAMANBURÐUR Á SKIPTINGU VERÐBRÉFA OG INNLÁNA Í SAMTRYGGINGARDEILD BIRTU

Myndin hér á eftir sýnir skiptingu mismunandi flokka verðbréfa og innlána í samtryggingardeild Birtu í árslok 2017.

HLUTFALL VERÐBRÉFA OG INNLÁNA Í ÁRSLOK 2017

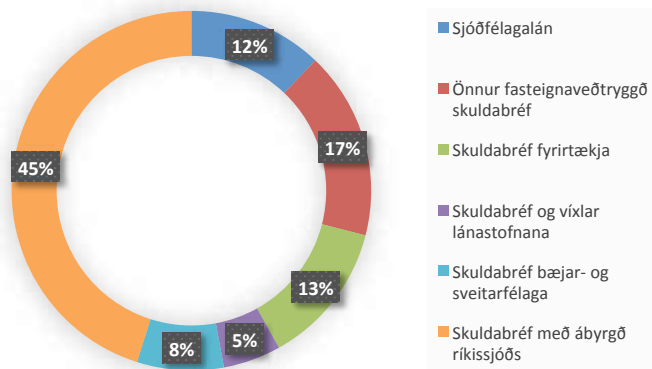

Skuldabréfaeign Birtu var 57,1% af eignasafni sjóðsins. Nafnávöxtun þeirrar eignar var 6,2% á tímabilinu sem samsvarar 4,4% raunávöxtun. Skuldabréfaeignin skiptist í sex eignaflokka, þar af er flokkur skuldabréfa með ábyrgð ríkissjóðs langstærstur eða 45,1%. Sá eignaflokkur skilaði 6,6% nafnávöxtun á árinu 2017 sem samsvarar 4,8% raunávöxtun.

ÁVÖXTUN OG SKIPTING EIGNASAFNS

Myndin hér á eftir sýnir hvernig skuldabréfaeign Birtu skiptist í mismunandi eignaflokka í árslok 2017 en verðtryggingarhlutfall viðkomandi bréfa var 91,2%.

HELSTU EIGNAFLOKKAR INNLENDRA SKULDABRÉFA

Hlutdeild verðbréfaeignar og innlána í erlendri mynt af heildareignum sjóðsins nam 28,1% í árslok 2017. Þar af voru erlend hlutabréf um 19,2% en sá eignaflokkur

hækkaði mest á síðasta ári. Nafnávöxtun hans í íslenskum krónum nam 14,9% sem samsvarar 13,0% raunávöxtun. Ávöxtun eignaflokksins var hins vegar ennþá hærri í grunnmynt eða 23,8% þar sem styrking krónunnar á móti USD nam um 8,0% á síðasta ári.

Eignaflokkurinn óhefðbundnar fjárfestingar samanstendur af framtaksfjárfestingum, að mestu leyti í hlutabréfum, ásamt fasteigna- og veðskuldabréfasjóðum. Þessi eignaflokkur skilaði 9,1% nafnávöxtun sem samsvarar 7,3% raunávöxtun en um tveir þriðju hans er í erlendri mynt eða 66,4%. Sá hluti skilaði nafnávöxtun upp á 5,7% sem samsvarar raunávöxtun upp á 4,0%. Ávöxtunin í viðkomandi grunnmynt var hins vegar 8,4%. Innlendir hluti eignaflokksins skilaði nafnávöxtun upp á 16,0% sem samsvarar 14,1% raunávöxtun.

Þá skilaði innlend hlutabréfaeign sjóðsins 4,2% nafnávöxtun sem samsvarar 2,4% raunávöxtun. Um 86% af þeim eignaflokki eru skráð bréf og var nafnávöxtun þeirra 2,6% á móti 11,6% ávöxtun í óskráða hlutanum.

Halldór Axel Axelsson nemi í húsgagnsmíði í Tækniskólanum.

Birta lífeyrissjóður býður sjóðfélögum sínum bæði verðtryggð og óverðtryggð lán á samkeppnishæfum kjörum. Veðhlutfall er allt að 65% af fasteignamati, verðmati eða kaupverði eignar. Fastir verðtryggðir vextir Birtu lífeyrissjóðs voru 3,6% í árslok 2017. Breytilegir verðtryggðir vextir voru 2,83% en breytilegir óverðtryggðir vextir 6,1%.

Breytilegir verðtryggðir vextir eru endurskoðaðir á þriggja mánaða fresti og fylgja þróun vaxta á íbúðabréfum (HFF150444). Breytilegir óverðtryggðir vextir fylgja þróun meginvaxta Seðlabanka Íslands og eru endurskoðaðir mánaðarlega.

Sjóðfélagar hafa val um að endurgreiða lán sín með jöfnum afborgunum eða jöfnum, mánaðarlegum greiðslum. Lánstími er 5-40 ár og lánsfjárhæð ákvarðast af veðrymi, þó að lágmarki 1.000.000 kr.

Sjóðfélagalán falla undir lög nr. 118/2016 um fasteignalán til neytenda. Lögin leggja ríka skyldu á herðar lánveitenda um upplýsingamiðlun til neytenda. Lögin tóku gildi 1. apríl 2017 og leystu af hólmi eldri lög nr. 33/2013, hvað fasteignalán varðar. Samkvæmt þeim ber sjóðnum að meta lánshæfi allra umsækjenda með örfáum undantekningum.

Endurskoðun reglna um lánveitingar

Lánareglur Birtu tóku tvisvar breytingum á árinu 2017 frá því þær voru fyrst samþykktar 1. desember 2016. Fyrri breytingarnar tóku gildi 1. apríl 2017 í kjölfar gildistöku laga nr. 118/2016 um fasteignalán til neytenda. Síðari breytingarnar tóku gildi 1. júlí 2017.

Helstu breytingar á lánareglunum í apríl voru þær að gerð var aukin krafa um greiðslumat umsækjenda en ekki er lengur miðað við tilteknar lágmarksfjárhæðir. Þá var upplýsingaskylda Birtu færð í reglur til samræmis við lögin og vakin athygli á því að Birta lífeyrissjóður veitir ekki lánaráðgjöf í skilningi laganna.

Helstu breytingar á lánareglum í júlí voru þær að hámarksveðsetningarhlutfall lækkaði úr 75% í 65% og við það dattu út viðbótarlán með vaxtaálagi sem áður voru veitt vegna lána umfram 65% veðsetningarhlutfall. Voru þessar breytingar til þess að minnka áhættu sjóðsins.

Nýjar lánveitingar til sjóðfélaga

Nýjum sjóðfélagalánum fjölgaði mjög frá 2016 til 2017 og hafði fjölgað mikið árin þar á undan. Ný lán á árinu voru 487 talsins, þar af 38 viðbótarlán með vaxtaálagi vegna veðsetningar umfram 65%. Til samanburðar voru veitt 269 lán á árinu 2016. Heildarfjárhæð nýrra lána til sjóðfélaga á árinu 2017 var 7.702 milljónir króna, samborið við 3.566 milljónir króna árið áður.

Meðalfjárhæð nýrra lána var 15,8 milljónir króna en tæplega 17,2 milljónir króna ef leiðrétt er fyrir viðbótarlánum. Hliðstæð upphæð 2016 var 13,2 milljónir króna.

Staða, vanskil og uppgreiðsla sjóðfélagalána

Í árslok 2017 voru lán til sjóðfélaga um 55,7 milljarðar króna eða 16,7% af heildareignum sjóðsins borðið saman við 44,6 milljarða króna eða um 14,5% af heildareignum sjóðsins árið 2016. 469 lán voru greidd upp á árinu. Samtals námu uppgreiðslur tæplega 1.200 milljónum króna.

Vanskil sjóðfélagalána í árslok 2017 námu 102 milljónum króna og eru það 0,45% útlána.

Skattfrjáls ráðstöfun séreignarsparnaðar inn á lán

Í október 2016 samþykkti Alþingi frumvarp til laga um stuðning til kaupa á fyrstu íbúð. Lögin tóku gildi 1. júlí 2017. Þau heimila réttihöfum að verja uppsöfnuðu iðgjaldi séreignar til kaupa á fyrstu íbúð og jafnframt að ráðstafa séreignariðgjaldi inn á höfuðstól láns sem tryggt er með veði í fyrstu íbúð, upp að ákveðnu hámarki yfir tíu ára samfellt tímabil.

Heimild til ráðstöfunar séreignarsparnaðar inn á lán og til húsnæðissparnaðar var framlengd um 2 ár eða til 30. júní 2019. Fólk sem var með virka ráðstöfun 30. júní 2017 þurfti því að endurnýja umsókn sína um ráðstöfun ef það vildi áfram nýta úrræðið. Enn er hægt að óska eftir ráðstöfun eða breyta umsókn sinni á vef Ríkisskattstjóra, leidretting.is.

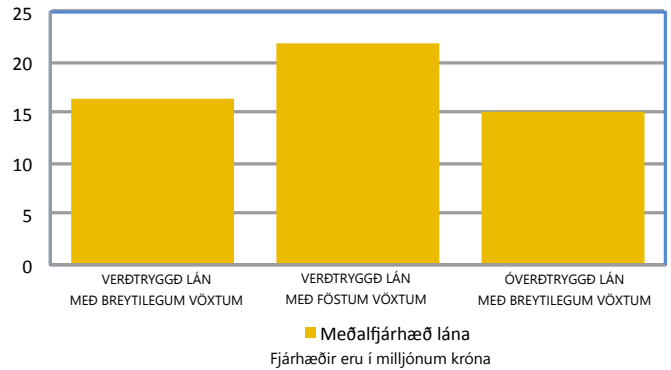

SJÓÐFÉLAGALÁN

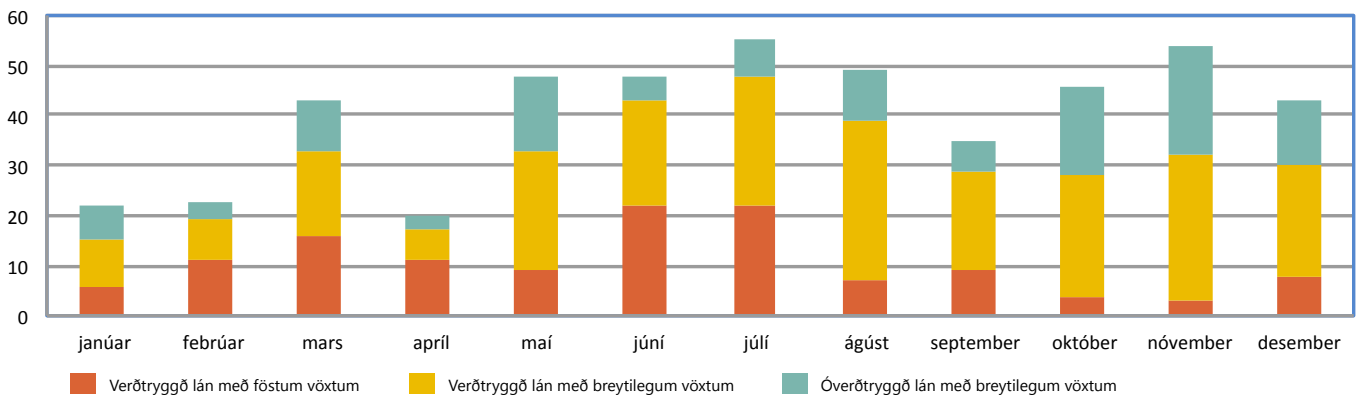
TEGUND NÝRRA SJÓÐFÉLAGALÁNA FJÁRHÆÐIR Í MILLJÓNUM KRÓNA

	Verðtryggð lán, fastir vextir	Verðtryggð lán, breytilegir vextir	Óverðtryggð lán
Fjárhæð	2.396	3.600	1.707
Fjöldi lána	129	238	120
Meðalfjárhæð	18,6	15,1	14,2

MEÐALFJÁRHÆÐ NÝRRA LÁNA 2017

NÝ SJÓÐFÉLAGALÁN 2017

AFGREIDD SJÓÐFÉLAGALÁN FJÁRHÆÐIR Í MILLJÓNUM KRÓNA

	2017	2017*	2016
Fjárhæð	7.702	7.702	3.566
Fjöldi lána	487	449	269
Meðalfjárhæð	15,8	17,2	13,3

* Fjöldi nýrra lána og meðalfjárhæð leiðrétt fyrir viðbótarlánum sem veitt voru ef lán fóru umfram 65% veðsetningarhlutfall.

STAÐA SJÓÐFÉLAGALÁNA Í ÁRSLOK FJÁRHÆÐIR Í MILLJÓNUM KRÓNA

	Verðtryggð lán, fastir vextir	Verðtryggð lán, breytilegir vextir	Óverðtryggð lán
Útistandandi lán	7.925	12.958	2.010
Fjöldi lána	620	2430	148
Meðalfjárhæð	12,8	5,3	13,6

TRYGGINGAFRÆÐILEG STAÐA

Tryggingafræðileg athugun á stöðu Birtu lífeyrissjóðs í lok árs 2017 var unnin af Bjarna Guðmundssyni tryggingastærðfræðingi í samræmi við ákvæði 8. greinar samþykktar sjóðsins. Athugunin er gerð í samræmi við ákvæði laga nr. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu sjóðsins í lok árs 2016.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfsemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vikmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Birta lífeyrissjóður veitir réttindi í samtryggingu og rekur auk þess séreignardeildir og tilgreinda séreignardeild. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir samtryggingardeildar. Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhaldi sjóðsins. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr ársreikningi og fjárhagsbókhaldi sjóðsins.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athugunina

- Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega.
- Lífslíkur sjóðfélaga og réttthafa: samkvæmt íslenskri reynslu 2010-2014.
- Örorkulíkur sjóðfélaga: 80% af reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 1998-2002.

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins til loka 2017 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildarlífeyrisskuldbindingar eru þær skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga. Ákvæði laga um heimil vikmörk lúta að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Niðurstaða athugunarinnar er að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum en frádregnum kostnaði vegna fjárfestinga reiknast 506.057 milljónir króna og skuldbindingar vegna lífeyris- og rekstrar-kostnaðar 524.107 milljónir. Mismunur eigna og skuld-

bindinga reiknast því neikvæð um 18.050 milljónir eða -3,4% af skuldbindingum.

Staða sjóðsins er innan þeirra almennu marka sem áskilin eru í lögum nr. 129/1997 um að munur eigna og skuldbindinga fari ekki umfram 10% eða yfir 5% fimm ár í röð.

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniaðferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika getur komið fram vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítill, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Helstu gögn sem stuðst hefur verið við

Réttindabókhald sjóðsins er fært samkvæmt lögum og reglum. Upplýsingar um réttindaöflun og lífeyrisgreiðslur byggjast á því bókhaldi.

- 1) Lífeyrisþegar og greiðslur til þeirra í desember 2017. Hér er tilgreind tegund lífeyris, fjárhæð, hvenær greiðslum lýkur eða þær verða endurskoðaðar ef um er að ræða maka- eða barnalífeyri, og auðkenni maka fyrir elli- og örorkulífeyrisþega. Er unnt að undanskilja greiðslur vegna Umsjónarnefndar eftirlauna sem Birta lífeyrissjóður fær endurgreiddar og eiga því ekki að teljast til skuldbindinga sjóðsins.
- 2) Réttindaöflun og iðgjaldagreiðslur allra einstaklinga sem greitt hafa eða greitt hefur verið fyrir til sjóðsins ár fyrir ár, og auk þess sundurliðun eftir mánuðum fyrir árin 2013-2017.
- 3) Einstaklingar sem tilgreindir eru í 1 og 2 með upplýsingum um fæðingardag og mánuð og eftir atvikum dánarár og mánuð og auðkenni maka.
- 4) Yfirlit yfir skráningu réttinda eftir iðgjalda- og almanaksárum fyrir sjóðinn sem heild.

TRYGGINGAFRÆÐILEG STAÐA

Hanna María Ástvaldsdóttir nemi í húsgagnsmíði í Tækniskólanum.

Gögn sem tryggingastærðfræðingur vinnur með eru ekki auðkennd með kennitölum.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látinna og sjóðfélaga sem komnir eru á eftirlaun fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega. Sérstaklega eru síðan talin réttindi sem lífeyrisþegar sem ekki eru orðnir 70 ára hafa áunnið sér eftir að taka lífeyris hófst.

Með athugun á skráningu réttinda eftir skráningar- og iðgjaldatímabilum undanfarin ár má ætla að um 13% af réttindum síðasta almanaksárs hafi ekki verið skráð í lok ársins.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabila 2018 og síðar, sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins, er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2017 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, að teknu tilliti til 13% álags sbr. hér að framan. Sá hópur sjóðfélaga kallast virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í

sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallast óvirkir sjóðfélagar.

Iðgjaldagreiðslur ársins 2017 samkvæmt réttindakerfi hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2017 bornar saman við lífeyrisgreiðslur ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið bornar saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Þessar athuganir benda ekki til annars en að byggja megi mat skuldbindinga sjóðsins á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynd með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

TRYGGINGAFRÆÐILEG STAÐA

Reikniforsendur og aðferðir

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum nr. 129/1997 og reglugerð nr. 391/1998 sem fjármálaráðherra setur á grundvelli þeirra laga. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóði verði þess valdandi að aðrar forsendur eigi betur við. Með reglugerð nr. 391/1998 er Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga falið að útbúa töflur um lífs- og örorkulíkur til nota við mat á stöðu lífeyrissjóða og jafnframt töflur um hjúskapar- og barneignalíkur.

Við tryggingafræðilega athugun Birtu lífeyrissjóðs 2017 eru notaðar íslenskar dánar- og eftirlifendatöflur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga byggðar á reynslu árána 2010-2014.

Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr Þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum. Varðandi örorku eru notaðar íslenskar örorkulíkur byggðar á reynslu íslenskra lífeyrissjóða árin 1998-2002 með 20% lækkun örorkutíðni. Lífeyrisréttindi eru, eins og áður sagði, verðtryggð miðað við vísitölu neysliverðs. Gert er ráð fyrir því að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölnnar.

Árlegur rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld eru áætluð sem meðaltal kostnaðar árin 2015-2017, uppfært til verðlags í lok árs 2017 (gildi vísitölu neysliverðs til verðtryggingar í janúar 2016) og ætlað fyrir sama kostnaði í 50 ár núvirt með sömu vöxtum og lífeyris-skuldbindingar.

Til lækkunar á eign er færður áætlaður skrifstofu- og stjórnunarkostnaður vegna fjárfestinga til framtíðar og er sú áætlun gerð með sama hætti og áætlun varðandi rekstrarkostnað.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar úttektir og þær reikniforsendur sem Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga var með sömu reglugerð falið að gefa út til nota við tryggingafræðilegar athuganir. Þó er nýtt heimild til lækkunar á örorkutíðni sjóðsins, og er eins og áður sagði, notast við 80% af almennri örorkutíðni.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuld-

Tryggingafræðileg staða Birtu lífeyrissjóðs 2017

Upphæðir í milljónum króna

	Eignir	Iðgjöld	Samtals
Bókfærð eign	334.321,4		334.321,4
Endurmat	Skuldabréf 1.429,6		1.429,6
	Hlutabréf (2.695,6)		(2.695,6)
Fjárfestingargjöld	(2.526,1)		(2.526,1)
Rekstrarkostnaður	(6.588,2)	(7.055,1)	(13.643,3)
Núvirði iðgjalda	189.170,8	189.170,8	
Samtals eignir	323.941	182.115,7	506.056,8
	Áunnið	Framtíð	Samtals
Ellilífeyrir	294.595,5	149.919	444.514,5
Örorkulífeyrir	24.084,7	17.208	41.292,6
Makalífeyrir	25.441,9	9.171,8	34.613,7
Barnalífeyrir	312,9	1.666,1	1.979
Fjölskyldulífeyrir		1.707,2	1.707,2
Samtals skuldbindingar	344.435	179.672	524.107
Eignir umfram skuldbindingar	(20.494)	2.443,7	(18.050,3)
Hlutfall	(6%)	1,4%	(3,4%)

bindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn í framtíðinni vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um gögn hér að framan. Samtala áfallinna skuldbindinga og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins.

Við mat á skuldbindingum fyrir lífeyrisþega er miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2017 færðan til verðlags í janúar 2018 að teknu tilliti til breytinga vegna sameiningar.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykktu sjóðsins, miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2017.

Við útreikninga framtíðarskuldbindinga og verðmæti framtíðariðgjalda er miðað við óbreyttar iðgjalda-

TRYGGINGAFRÆÐILEG STAÐA

greiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2017. Tekið er tillit til 13% álags vegna óskráðra iðgjalda ársins en reiknað á föstu verðlagi þannig að ekki er gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur 67 ár eða aldur sjóðfélaga sé hann hærrí. Eignir sjóðsins, sem bera fastar tekjur, eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólguþétt Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%. Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verð-

bólguþétt Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%. Þá eru eignir með breytilegar tekjur, skráðar á skipulegum markaði, metnar á því sem lægra er, markaðsverði í árslok eða meðaltali markaðsverðs síðustu þriggja mánaða ársins.

Þau frávík, sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi, eru skráð sem endurmat eigna.

Niðurstöður

Helstu þættir sem hafa áhrif á stöðu sjóðsins eru ávöxtun, lýðfræðilegir þættir og rekstrarkostnaður.

Raunávöxtun sjóðsins að teknu tilliti til endur mats reiknast um 3,9% á árinu og bætir það tryggingafræðilega stöðu sjóðsins nokkuð.

Tryggingafræðileg staða sjóðsins batnar á árinu, fer úr -4,1% í -3,4%.

Úlfur Mikael Hjartarson og Guðmundur Ottó Grímsson, nemar í húsasmíði í Tækniskólanum.

ÁHÆTTUSTEFNA

Birta lífeyrissjóður hefur sett sér áhættustefnu sem byggð er á ákvæðum laga og reglugerðar nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða. Auk þess er stuðst við tilmæli OECD/ IOPS er varða áhættustjórnkerfi lífeyrissjóða. Áhættustefna Birtu var samþykkt af stjórn og framkvæmdastjóra 30. nóvember 2017. Hægt er að nálgast afrit af áhættustefnu sjóðsins á vefnum birta.is.

Meginmarkmið áhættustefnu Birtu er að minnka líkur á skerðingu réttinda sjóðfélaga til lengri tíma, ásamt því að móta fjárfestingarstefnu og ávaxta fé sjóðsins með hliðsjón af þeim kjörum sem best eru í boði á hverjum tíma með tilliti til ávöxtunar og áhættu. Heildaráhættustýring er skilgreind sem eftirlitskerfi sem felur í sér reglur, verkferla og verklag sem sameiginlega miða að því að greina, mæla, meta, stýra og fylgjast með áhættu í starfsemi lífeyrissjóðsins.

Skilgreining áhættu

Áhætta er skilgreind sem hættu á fjárhagslegu tapi sem leiðir af atburði og fellur undir einn eða fleiri áhættuþætti sem lífeyrissjóðurinn skilgreinir.

Lífeyristryggingaráhætta	Fjárhagsleg áhætta	Mótaðilaáhætta	Lausafjáraáhætta	Rekstraráhætta
Skerðingaráhætta	Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta	Útlánaáhætta	Seljanleikaáhætta	Starfsmannaáhætta
Iðgjaldaáhætta	Uppgreiðsluáhætta	Samþjöppunaráhætta	Útstreymisáhætta	Sviksemisáhætta
Umhverfisáhætta	Markaðsáhætta	Landsáhætta		Áhætta vegna upplýsingatækni
Lýðfræðileg áhætta	Gjaldmiðlaáhætta	Afhendingaráhætta		Orðsporsáhætta
Réttindaflutningsáhætta	Ósamræmisáhætta	Uppgjörsáhætta		Pólitísk áhætta, lög og reglur
	Verðbólguáhætta			Skjalaáhætta
	Áhætta tengd eigna- og skuldbindingajöfnuði			Úrskurðaráhætta lífeyris
	Áhætta v/skuldbindinga utan efnahags			Áhætta vegna útvistunar
	Seljanleikaáhætta innlendra hlutabréfa			Stjórnarhættir
				Upplýsingaáhætta

ÁHÆTTUSTEFNA

Skipulag áhættustýringar

Eitt af hlutverkum stjórnar Birtu er að marka stefnu og hafa eftirlit með starfsemi sjóðsins. Liður í því eftirliti er innleiðing og samþykkt áhættustefnu. Skipulag áhættustýringar er einn af lykilþáttum í starfsemi Birtu. Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á að hjá Birtu sé fullnægjandi áhættustýring. Framkvæmdastjóri ber ábyrgð á innleiðingu áhættustýringar og að hugað sé að mikilvægi eftirlitsumhverfis á mismunandi starfs sviðum sjóðsins.

Áhættustjóri ber sem ábyrgðaraðili áhættustýringar ábyrgð á greiningu, vöktun, mælingu og skýrslugjöf um áhættu. Starfssvið áhættustýringar Birtu er sjálfstætt og óháð öðrum starfseiningum sjóðsins. Áhættustýring getur lagt fram skýrslur, milliliðalaust til stjórnar, um sínar niðurstöður og lagt til viðeigandi ráðstafanir varðandi fjárfestingartakmarkanir ef svo ber undir.

Áhættuvilji og áhættuþol

Áhættuvilji og áhættuþol stjórnar endurspeglast í áhættustefnu sjóðsins en þar kemur fram að stjórn hefur skilgreint áhættuvilja sinn með því að setja viðmið um tilgreinda áhættuþætti. Áhættuþol sjóðsins beinist að nokkrum meginþáttum sem skilgreindir hafa verið í áhættustefnu og áhættustýringarstefnu og að staða sjóðsins sé innan vikmarka.

Meginaðferðir við að stýra áhættu

Í áhættustefnu eru skilgreindar fjórar meginaðferðir við að stýra áhættu:

Að draga úr áhættu

Reynt er að milda eða minnka áhættu með því meðal annars að takmarka eign í eignaflokki eða dreifa eignum milli flokka eða landa. Áhættudreifing eigna er ein leið til að draga úr áhættu, til að mynda með takmörkun á innbyrðis fylgni, samvali mismunandi eignaflokka, dreifingu milli ólíkra landssvæða og dreifingu gjaldmiðla.

Að forðast áhættu

Reynt að útiloka áhættu með því að fjárfesta ekki í ákveðnum eignum eða tilteknum verðbréfum. Í þessu sambandi er við hæfi að benda á að í rekstri lífeyrissjóðsins fylgir ávallt tiltekin áhætta

og ákveðin meðvituð áhættutaka er eðlilegur þáttur í stýringu eignasafnsins.

Að yfirfæra áhættu

Reynt að notast við ákveðnar varnir gegn ákveðnu gjaldi til að draga úr áhættu.

Að viðurkenna áhættu

Lagt er mat á hvort það svari kostnaði að taka áhættu, tímalengd og mögulegar aðstæður við áhættutökuna.

Áhættuflokkar

Samkvæmt áhættustefnu Birtu eru áhættuþættir í starfsemi lífeyrissjóðsins flokkaðir í fimm megináhættuflokka:

1. Lífeyrstryggingaáhætta
2. Fjárhagsleg áhætta
3. Mótaðilaáhætta
4. Lausafjáraáhætta
5. Rekstraráhætta

Þessi flokkun áhættu byggist á leiðbeiningum GARP (Global Association of Risk Professionals) og skýrslu alþjóðasamtaka tryggingastærðfræðinga IAA (International Actuarial Association) með aðlögun að starfsemi lífeyrissjóða. Skýringar og skilgreiningar eru ýmist byggðar á lögum eða fræðibókum og færa má rök fyrir því að sumir áhættuþættir geti fallið undir aðra meginflokka en þá sem tilgreindir eru.

Ofangreindir fimm megináhættuflokkar skiptast í 31 undirflokk (áhættuþátt). Í skýringu 19 í ársreikningi er gerð nánari grein fyrir nokkrum áhættuþáttum og stöðu þeirra. Sú flokkun sem gerð er í áhættustefnu byggist á eðli áhættunnar en mikilvægt er að hafa í huga að áhætta er breytilegt ástand en ekki stöðugt. Því verða stjórn og starfsfólk Birtu að meta það á hverjum tíma hvar talið er að mesta áhættan liggji í rekstri sjóðsins og haga aðgerðum í takt við það.

ÞRÓUN MARKAÐA OG EIGNAFLOKKA 2017

Innlendur skuldabréfamarkaður og vextir

Stýrivextir Seðlabanka Íslands héldu áfram að lækka á árinu. Í upphafi árs voru stýrivextir 5% en voru eftir þrjár vaxtalækkanir af hálfu Seðlabanka komnir í 4,25% í lok árs. Eins og undanfarin ár gaf lág verðbólga bankanum færi á að lækka stýrivexti auk þess sem hægja tók á þjóðarbúskapnum þegar líða tók á árið.

Töluverðar breytingar urðu á ávöxtunarkröfu verðtryggðra skuldabréfa eftir tíðindalítið ár þar á undan. Ávöxtunarkrafa tók að lækka þegar skammt var liðið á árið og lækkaði nánast sleitulaust allt til loka árs. Verðverðtryggðra skuldabréfa hækkaði því hægt og bitandi allt árið (verð skuldabréfa með föstum vöxtum hækkar þegar ávöxtunarkrafa lækkar en verð þeirra hækkar þegar ávöxtunarkrafa lækkar) og var ávöxtun með miklum ágætum. Nafnávöxtun vísitölu 10 ára verðtryggðra ríkisbréfa var til dæmis um 12% og raunávöxtun rétt innan við 10%.

Útgáfa verðtryggðra skuldabréfa með ríkisábyrgð var nánast engin en íbúðabréf, langstærsti flokkur verðtryggðra skuldabréfa með ábyrgð ríkisins, hafa ekki verið boðin út í mörg ár. Ríkissjóður hefur heldur ekki boðið út verðtryggð skuldabréf í langan tíma. Fátt bendir til þess að þessi staða breytist á næstunni þótt vert sé að nefna að ríkissjóður gæti boðið út nýjan flokk verðtryggðra skuldabréfa á árinu 2018.

Viðskiptabankarnir héldu sínu striki með reglubundnum útboðum sértryggðra skuldabréfum en skuldabréf banka hafi borið uppi útgáfu trausttra verðtryggðra skuldabréfa undanfarin ár.

Að vanda voru boðin út skuldabréf sveitarfélaga og var Lánasjóður sveitarfélaga þar atkvæðamestur.

Fasteignafélögin sem skráð eru í Kauphöllinni, Reginn hf., Reitir hf. og Eik hf., öfluðu sér einnig lánsfjár með skuldabréfaútboðum.

Ávöxtunarkrafa óverðtryggðra skuldabréfa hækkaði lítillega frá upphafi til loka árs. Nokkrar sveiflur voru á árinu sem þarf ekki að koma á óvart, meðal annars í ljósi þess að langtímavextir voru orðnir lágir í sögulegu samhengi. Þannig lækkaði ávöxtunarkrafa langra ríkisbréf fram eftir árinu og náði lágmarki í júní en lækkunin gekk öll til baka og gott betur á seinni helmingi ársins. Ávöxtun langra ríkisbréfa var því ekki há og miklu lægri en á árinu 2016, sem var mjög gjöfult ávöxtunarár í þessum eignaflokki.

Ávöxtunarkrafa stuttra ríkisbréfa lækkaði aftur á móti aðeins frá upphafi til loka árs. Nafnávöxtun vísitölu 5 ára ríkisbréfa var 5,5% og raunávöxtun um 3,5%.

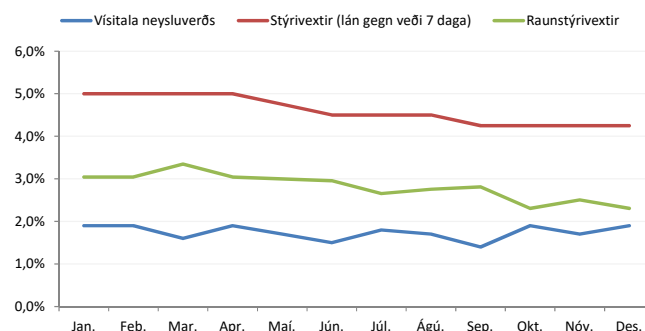
Lánamál ríkisins buðu reglulega út ríkisbréf en eitt til tvö útboð voru að jafnaði í hverjum mánuði. Lánsfjárförf ríkisins hefur minnkað hægt og bitandi á undanförunum árum og hrein útgáfa, þ.e. útgáfa að frádregnum afborgunum, raunar farið minnkandi.

Innlend skuldabréfaeign Birtu lífeyrissjóðs var 190 milljarðar króna í árslok 2017. Mest kveður að skuldabréfum með ábyrgð ríkissjóðs sem eru tæpur helmingur skuldabréfasafnsins og hátt í einn þriðji af heildareignasafni sjóðsins. Aðrir eignaflokkar eru helstir skuldabréf sveitarfélaga, skuldabréf útgefin af Lánasjóði sveitarfélaga, sértryggð skuldabréf banka og skuldabréf fyrirtækja.

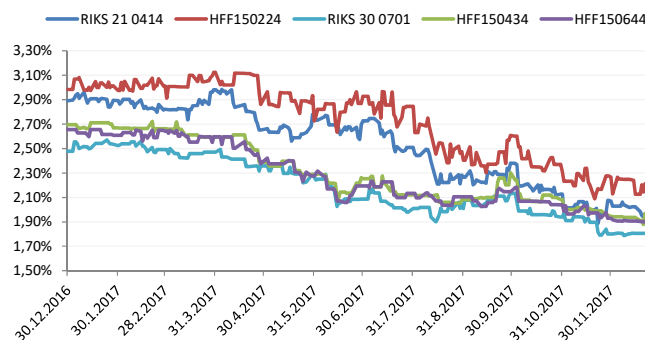
Eign sjóðsins í veðskuldabréfum er einnig nokkur vegna veðlána til sjóðfélaga og lögaðila.

Langstærstur hluti skuldabréfaeignar sjóðsins er gerður upp á upphaflegri kaupkröfu en ekki markaðs-kröfu. Þetta hefur í för með sér að sveiflur á markaðsverði skuldabréfa, vegna breytinga á ávöxtunarkröfu á markaði, hafa ekki áhrif á bókfært verðmæti skulda-

VERÐBÓLGA OG STÝRIVEXTIR

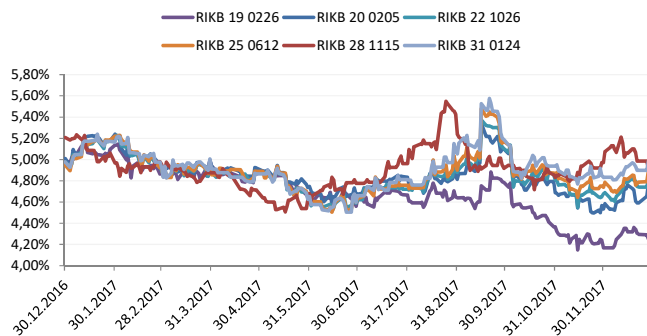
VERÐTRYGGÐ SKULDABRÉF

ÞRÓUN MARKAÐA OG EIGNAFLOKKA 2017

ÓVERÐTRYGGÐ SKULDABRÉF

bréfa í bókum sjóðsins. Miklar hreyfingar á ávöxtunarkröfu á markaði, hvort sem um ræðir til hækkunar eða lækkunar, hafa því takmörkuð áhrif á ávöxtun skuldabréfasafns sjóðsins þegar til skemmri tíma er litið. Þetta gildir um samtryggingardeild Birtu en skuldabréfaeign séreignarleiða er færð á markaðsverði á hverjum tíma. Gengishækkun verðtryggðra ríkisskuldabréfa á síðasta ári skilaði sér því af krafti í ávöxtun séreignarleiða og verði hún varanleg má segja að hún dreifist á fleiri ár í samtryggingardeildinni.

Innlend hlutabréf

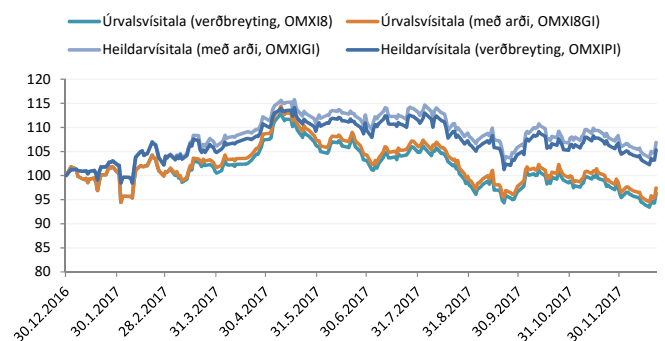
Hlutabréf hækkuðu árið 2017 eftir magurt ár þar á undan og hækkaði heildarvísitala Kauphallar um 6%. Hlutabréfaverð í Marel hækkaði um þriðjung en félagið vegur mjög þungt í vísitölunni. Svipaðar hækkanir voru á hlutabréfum í Fjarskiptum (nú Sýn), Origo (áður Nýherji), HB Granda og VÍS.

Sú lækkun sem hófst um mitt ár 2016 á gengi hlutabréfa Icelandair hélt áfram og var verð bréfanna þriðjung lægra í lok árs 2017 en það var í upphafi ársins. Gengi hlutabréfa Haga lækkaði mikið en 2017 var ár töluverðra sviptinga á íslenskum matvörumarkaði. Ekkert nýtt félag var skráð í Kauphöllinni á árinu en eitt félag var hins vegar afskráð þar, bréf stoðtækjaframleiðandans Össurar. Þetta félag hefur verið skráð í dönsku kauphöllinni frá 2013 og jafnframt skráð á Íslandi en er nú eingöngu skráð í Danmörku.

Í árslok 2017 voru 20 félög skráð á innlendum hlutabréfamarkaði.

Innlend hlutabréf, skráð og óskráð, voru í árslok um 14% af heildareignasafni Birtu en langstærstur hluti hlutabréfaeignar sjóðsins er í hlutabréfum skráðra félaga.

INNLENDAR HLUTABRÉFAVÍSITÖLUR

Í árslok voru stærstir einstakir eignarhlutir sjóðsins í innlendum hlutabréfum í Marel og Icelandair Group en sjóðurinn á hlutabréf í öllum fyrirtækjum sem skráð eru á aðallista Kauphallarinnar. Meðal stærstu óskráðra eigna sjóðsins er eignarhlutur í Framtaksjóði Íslands en sá eignarhlutur hefur farið minnkandi á undanförunum árum í takt við útgreiðslur sjóðsins til eigenda. Þá skal nefna eign í Jarðvarma slhf. sem fer með 25% eignarhlut í HS Orku.

Erlendir markaðir

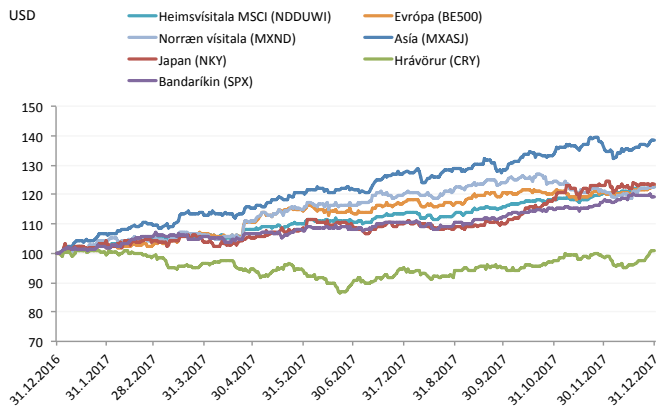
Heimsvísitala hlutabréfa (MSCI) hækkaði um 22,4% á árinu mælt í dollurum. Gengisvísitala krónunnar stóð sem næst í stað gagnvart erlendum gjaldmiðlum en hún styrktist nokkuð gagnvart dollar, viðmiðunarmynt heimsvísitölunnar. Ávöxtun í krónum var því um 12%.

Bandaríski hlutabréfamarkaðurinn vegur ríflega helming af markaðsvirði allra skráðra hlutabréfa í heiminum og hækkaði um 22% (S&P 500). Hann var knúinn áfram af miklum hækkunum á gengi hlutabréfa fyrirtækja sem eru á hvers manns vörum, til dæmis Facebook, Google, Amazon og Apple. Árleg meðalávöxtun bandarískra hlutabréfa, frá því að núverandi uppsveifla hófst í upphafi árs 2009, er 18%. Slík ávöxtun fer fjarri því að slá við uppsveiflunni á hlutabréfamarkaði í Bandaríkjunum á áratugnum 1990–2000.

Uppskeran á evrópskum hlutabréfamörkuðum var hvergi nærri jafngóð og í Bandaríkjunum en Evrópuvísitala MSCI hækkaði um 11% í evrum. Ef ávöxtunin er aftur á móti skoðuð í dollurum var hún miklu hærri en evran styrktist mikið gagnvart dollar á síðasta ári. Af stóru evrópsku hlutabréfamörkuðum hækkaði sá þýski mest.

ÞRÓUN MARKAÐA OG EIGNAFLOKKA 2017

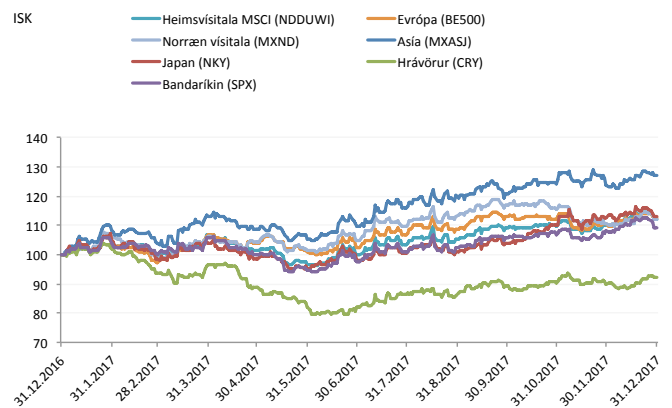
ERLENDAR HLUTABRÉFAVÍSITÖLUR (Í USD)

Á norrænum hlutabréfamörkuðum voru miklar hækkanir í Noregi og Danmörku en helsta sænska hlutabréfavisitalan hækkaði lítið. Þar skipti mestu mikil lækkun á verði hlutabréfa í Hennes & Mauritz sem vóg þungt í vísitölnni þó að vigt félagsins sé nú snöggjum minni eftir miklar lækkanir á hlutabréfaverði. Ávöxtunartölur í einstökum löndum voru eftir atvikum mjög háar. Nefna má Brasilíu, Hong Kong, Indland og Suður-Kóreu. Styrking margra mynta nýmarkaðsríkja gagnvart dollar lagði einnig sitt af mörkum til hinnar háu ávöxtunar í dollar.

Vextir víðast um heim voru áfram lágir en allir stærstu seðlabankar heims hafa haldið vöxtum lágum um margra ára skeið og gripið til margvíslegra annarra aðgerða til að halda vöxtum niðri. Lágt vaxtastig hefur fært hlutabréfamörkuðum meðvind á undanförunum

ERLENDAR HLUTABRÉFAVÍSITÖLUR (Í ISK)

árum og að sínu leyti ýtt undir hina langvinnu upp-sveiflu á hlutabréfamörkuðum almennt. Bandaríski seðlabankinn hækkaði stýrivexti sína í þriggja á árinu eftir því sem efnahagsframvindan gaf tilefni til og langtímavextir fóru einnig hækkandi. Ef hagvöxtur á alþjóðavísu heldur áfram að braggast er ýmislegt sem bendir til þess að hið langa tímabil lágra vaxta fari að draga að lokum í fleiri löndum en í Bandaríkjunum. Þá virðist blasa við að hlutabréfamarkaðir þurfi að takast á við breytt landslag er varðar vexti og vaxtaþróun.

Yfirgnæfandi hluti erlendra eigna Birtu er í erlendum hlutabréfasjóðum og sérgreindum hlutabréfasöfn-um. Aðrar erlendar eignir sjóðsins eru einkum fram-takssjóðir (e. private equity). Í árslok 2017 voru erlend verðbréf Birtu um 22% af heildareignum.

FJÁRFESTINGARSTEFNA

Fjárfestingarstefna Birtu lífeyrissjóðs er mótuð af stjórn sjóðsins með þátttöku fjárfestingarráðs Birtu á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglugerðar nr. 916/2009 með síðari breytingum. Stefnan er mótuð í samræmi við góða viðskiptahætti og með hliðsjón af fjárfestingarreglum Birtu og þeim kjörum sem best bjóðast á hverjum tíma með tilliti til ávöxtunar, áhættu og verðtryggðra lífeyrisskuldbindinga sjóðsins.

Stefnan byggist á mismunandi tegundaflokkun innlána og verðbréfa og er henni ætlað að vera vegvísir fyrir stjórn, fjárfestingarráð og þá þjónustuaðila sem stýra eignum fyrir sjóðinn. Stefnan er birt á vef sjóðsins ásamt því að vera ávallt kynnt sjóðfélögum á ársfundi sbr. 3. mgr. 30. gr. laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Við ávöxtun eigna sjóðsins og framfylgni við fjárfestingarstefnuna eru 1. - 5. töluliður 1. mgr. 36. gr. lífeyrissjóðalaganna ávallt hafðir til grundvallar. Þessi atriði varða hagsmuni sjóðfélaga, aldursamsetningu þeirra og aðra þætti er geta haft áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins. Byggja skal allar fjárfestingar á viðeigandi greiningu á upplýsingum með öryggi, gæði, lausafjárstöðu og arðsemi safnsins í heild í huga. Að sama skapi þarf að gæta þess að eignir sjóðsins séu nægilega dreifðar þannig að koma megi í veg fyrir samþjöppun og uppsöfnun á óhóflegri áhættu í eignasafni hans. Til viðbótar við þetta ber sjóðnum að setja sér siðferðisleg markmið í fjárfestingum sínum.

Birta lífeyrissjóður er langtímafjárfestir og hagar fjárfestingum sínum samkvæmt því. Stjórn sjóðsins og fjárfestingarráð ákvarða stefnu um eignastýringu og samval eigna sjóðsins til langs tíma. Engu að síður er stefnan endurskoðuð að minnsta kosti árlega með tilliti til breytinga í umhverfi sjóðsins. Stefnan byggist meðal annars á því að hæfilegt svigrúm sé til staðar til að nýta þau fjárfestingartækifæri er gefast á hverjum tíma en þó innan skynsamlegra marka til að tryggja hagsýni og gætni í ávöxtun eigna.

Fjárfestingarstefna samtryggingardeildar

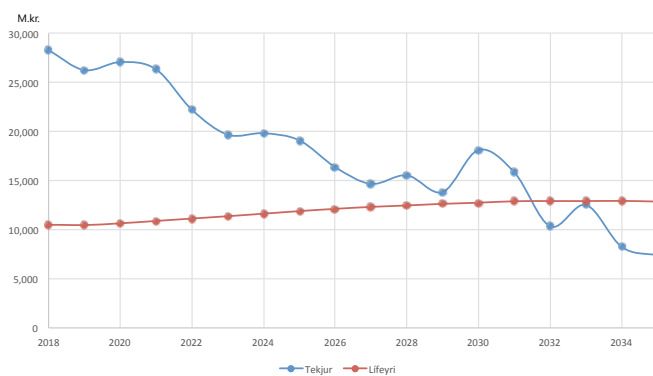
Fjárfestingarstefna samtryggingardeildar byggist á tegundaflokkun innlána og verðbréfa sbr. 36. gr. a lífeyrissjóðalaganna með síðari breytingum. Skv. öðrum kafla reglugerðar nr. 916/2009, með síðari breytingum,

skal ákvarða form og efni fjárfestingarstefnu samtryggingardeildar með ákveðnum hætti. Í henni skal meðal annars birta áætlun um hvenær markmiði um eignasamsetningu skuli náð ásamt þeim forsendum sem stjórn sjóðsins byggir stefnuna á. Jafnframt skal fjalla um áhrif lífeyrisbyrðar, réttindakerfis og áætlaðs framtíðargreiðsluflæðis vegna lífeyrisskuldbindinga. Einnig ber sjóðnum að fjalla um áhrif stefnunnar á núverandi eignasamsetningu sjóðsins.

Lífeyrisbyrði og framtíðargreiðsluflæði

Lífeyrisbyrði sjóðsins, þ.e. lífeyrisgreiðslur í hlutfalli af iðgjaldagreiðslum, nam 65,5% á árinu 2017 til samanburðar við 69,2% á árinu 2016 og nemur lækkunin því um 3,7 prósentustigum á milli ára. Þegar tekið er tillit til greiðsluflæðis af verðbréfaeign sjóðsins með föstum tekjum styrkist framtíðargreiðsluflæðið enn frekar en áætla má að lífeyrisbyrðin verði undir 50% að meðaltali af ráðstöfunarfé sjóðsins til nýfjárfestinga á næstu fimm árum.

ÁÆTLAÐ FRAMTÍÐARGREIÐSLUFLÆÐI

Myndin sýnir áætlað greiðsluflæði Birtu til framtíðar þar sem ekki er gert ráð fyrir nýliðun sjóðfélaga. Samkvæmt þessum forsendum duga tekjur fyrir greiðslu lífeyris a.m.k. til ársins 2031. Eftir það fer að ganga á eignir sjóðsins en áfallnar skuldbindingar umfram heildareignir voru 3,4% í árslok 2017. Samtryggingardeild sjóðsins hefur því ennþá töluvert svigrúm til að fjárfesta í eignaflokkum sem sveiflast í verði.

FJÁRFESTINGARSTEFNA

FJÁRFESTINGARSTEFNA - SAMTRYGGING

	Markmið um eignasamsetningu	Efri vikmök	Neðri vikmörk
Innlán í bönkum og sparisjóðum	1,0%	0,0%	4,0%
Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	25,0%	30,0%	20,0%
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	4,5%	6,5%	2,5%
Sértryggð skuldabréf	4,5%	6,5%	2,5%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	15,0%	20,0%	10,0%
Skuldabréf fyrirtækja	7,0%	11,0%	3,0%
Innlend hlutabréf	12,0%	15,0%	9,0%
Erlend hlutabréf	23,0%	31,0%	15,0%
Óhefðbundar fjárfestingar	8,0%	10,0%	6,0%
Samtals	100,0%		
Par af eignir í erlendum gjaldmiðli	31,5%	50,0%	19,0%

Eignasamsetning og núverandi staða

Núgildandi fjárfestingarstefna samtryggingardeildar, sem stjórn sjóðsins undirritaði 30. nóvember 2017, felur í sér markmiðssetningu ársins 2018. Stefnuna má sjá í töflu hér að ofan en gert er ráð fyrir að sjóðnum takist að ná markmiðum sínum um eignasamsetningu og halda sig innan vikmarka settrar stefnu á árinu 2018.

Markmið og viðmið um ávöxtun og áhættu

Við mótun nýrrar stefnu er tekið mið af eignasamsetningu sjóðsins, aðstæðum á mörkuðum og þeim fjárfestingartækifærum sem framundan eru. Horft er til framtíðar og spáð fyrir um vænta ávöxtun og áhættu helstu tegundaflokka innlána og verðbréfa. Grundvöllur aðferðafræði sem sjóðurinn notar við mótun stefnunnar

byggist á líkani sem tekur tillit til þróunar skuldbindinga og samfylgni eignaflokka við skuldbindingar sjóðsins.

Samtryggingardeildin notar ákveðnar vísitölur til viðmiðunar um árangur ávöxtunar og áhættu einstakra eignaflokka. Þær helstu eru verðtryggð vísitala NASDAQ OMX á Íslandi með fastan 10 ára líftíma (OMXI10YI) sem notuð er sem viðmið fyrir ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs. Viðmið við ávöxtun innlendra hlutabréfa sjóðsins er heildarvísitala aðallista NASDAQ OMX á Íslandi, arðgreiðsluleiðrétt (OMX IGI). Viðmið við ávöxtun erlendra hlutabréfa- eigna sjóðsins er heimsvísitala Morgan Stanley, arðgreiðsluleiðrétt (MSCI World TR). Aðrar vísitölur, sem notaðar eru til viðmiðunar einstakra eignaflokka, má sjá í fjárfestingarstefnuskjali Birtu á birta.is.

FJÁRFESTINGARSTEFNA - TILGREIND SÉREIGN

	Markmið um eignasamsetningu	Efri vikmök	Neðri vikmörk
Innlán í bönkum og sparisjóðum	24,5%	100,0%	0,0%
Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	25,0%	35,0%	0,0%
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	0,0%	0,0%	0,0%
Sértryggð skuldabréf	8,5%	12,0%	0,0%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	0,0%	0,0%	0,0%
Skuldabréf fyrirtækja	0,0%	0,0%	0,0%
Innlend hlutabréf	12,0%	15,0%	0,0%
Erlend hlutabréf	30,0%	35,0%	0,0%
Óhefðbundar fjárfestingar	0,0%	0,0%	0,0%
Samtals	100,0%		
Par af eignir í erlendum gjaldmiðli	30,0%	35,0%	0,0%

FJÁRFESTINGARSTEFNA

Fjárfestingarstefna tilgreindrar séreignar

Tilgreind séreign er sú tegund séreignarsparnaðar sem byrjað var að bjóða 1. júlí 2017 en hún býðst sjóðfélögum sem eiga aðild að kjarasamningum ASÍ og SA. Í þessari fjárfestingarleið gefst viðkomandi sjóðfélögum kostur á að ráðstafa að öllu leyti eða hluta því iðgjaldi sem er umfram 12% skylduframlag.

Að svo stöddu er einungis ein sparnaðarleið í boði fyrir tilgreinda séreign og má sjá fjárfestingarstefnu hennar í töflu neðst á bls. 28. Þar sem um nýja fjárfestingarleið er að ræða hefur sjóðurinn áskilið sér rétt til að ná settu markmiði um eignasamsetningu leiðarinnar yfir 12 mánaða tímabil. Í ljósi þess voru vikmörk hvers eignaflokks fyrir sig skilgreind rúmlega í upphafi en verða þrengd eftir því sem tilefni gefast. Fjárfestingarstefna leiðarinnar byggist fyrst og fremst á langtímamarkmiði í ávöxtun og mun eignasamsetning hennar þar af leiðandi endurspeglar samtryggingardeild Birtu að mestu leyti hvað eignaflokka og vægi þeirra varðar.

Fjárfestingarstefna séreignardeildar

Séreignardeild Birtu lífeyrissjóðs býður þrjár mismunandi sparnaðarleiðir en þær eru innlánsleið, skuldabréfaleið og blönduð leið. Sjóðfélagar geta nýtt sér eina eða fleiri leiðir samtímis. Við val á sparnaðarleið er skynsamlegt að taka mið af aldri, eignastöðu og

viðhorfi til áhættu auk þess sem sérstakar aðstæður hvers og eins geta skipt máli.

Innlánsleið

Innlánsleiðin er öruggasta sparnaðarleiðin sem Birta býður, enda stefnt að því að halda sveiflum í ávöxtun í lágmarki. Þessi sparnaðarleið er ávöxtuð að mestu leyti á verðtryggðum innlánsreikningum bankastofnana. Leiðin hentar þeim vel sem vilja öryggi. Höfuðstóllinn heldur verðgildi sínu en vextirnir eru breytilegir og að jafnaði þeir hæstu sem bjóðast á bundnum innlánnum á hverjum tíma. Þar sem innlánsleiðin er áhættulítill er vænt ávöxtun hennar að sama skapi minni til lengri tíma litið.

Skuldabréfaleið

Í skuldabréfaleið er lögð áhersla á verðtryggð skuldabréf sem að jafnaði gefa góða og stöðuga ávöxtun til lengri tíma. Útgefendur skuldabréfanna eru að miklu leyti ríki og sveitarfélög. Í skuldabréfum felast loforð um fastar greiðslur í framtíðinni en ávöxtunin stjórnast af markaðsvöxtum bréfa sem keypt eru inn í skuldabréfasafnið. Hafa verður í huga að miklar og snöggar breytingar á ávöxtunarkröfu á markaði geta leitt tímabundið til sveiflna í ávöxtun þar sem verð bréfanna tekur mið af breytingum á markaðsvöxtum.

FJÁRFESTINGARSTEFNA - SKULDABRÉFALEIÐ

	Markmið um eignasamsetningu	Efri vikmök	Neðri vikmörk
Innlán í bönkum og sparisjóðum	5,0%	10,0%	0,0%
Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	50,0%	60,0%	40,0%
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	12,0%	14,0%	10,0%
Sértryggð skuldabréf	5,0%	10,0%	5,0%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	20,0%	15,0%	25,0%
Skuldabréf fyrirtækja	8,0%	12,0%	4,0%
Innlend hlutabréf	0,0%	0,2%	0,0%
Erlend hlutabréf	0,0%	0,2%	0,0%
Óhefðbundar fjárfestingar	0,0%	0,0%	0,0%
Samtals	100,0%		
Þar af eignir í erlendum gjaldmiðli	0,0%	15,0%	0,0%

FJÁRFESTINGARSTEFNA

FJÁRFESTINGARSTEFNA - BLÖNDUÐ LEIÐ

	Markmið um eignasamsetningu	Efri vikmök	Neðri vikmörk
Innlán í bönkum og sparisjóðum	3,0%	10,0%	0,0%
Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	25,0%	35,0%	15,0%
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	4,0%	6,0%	2,0%
Sértrygð skuldabréf	5,0%	10,0%	0,0%
Fasteignaveðtrygð skuldabréf	4,0%	6,0%	2,0%
Skuldabréf fyrirtækja	7,0%	12,0%	3,0%
Innlend hlutabréf	14,0%	20,0%	10,0%
Erlend hlutabréf	38,0%	45,0%	31,0%
Óhefðbundar fjárfestingar	0,0%	1,0%	0,0%
Samtals	100,0%		
Þar af eignir í erlendum gjaldmiðli	40,0%	50,0%	31,0%

Blönduð leið

Blandaða leiðin er áhættumesta sparnaðarleiðin sem Birta býður og þar má búast við sveiflukennndri ávöxtun. Á móti koma væntingar um góða langtímaávöxtun. Leiðin fylgir sambærilegri stefnu í fjárfestingum og samtryggingardeild Birtu, þ.e. blöndu af hlutabréfum

og skuldabréfum en hlutabréfahluti þessarar sparnaðarleiðar er með hærra hlutfall bréfa á erlendum mörkuðum.

Sjóðfélögum er vilja kynna sér fjárfestingarstefnu sparnaðarleiða sjóðsins ítarlega er bent á upplýsingar á vefnum birta.is.

Jófríður K. Gísladóttir bakaranemi í Menntaskólanum í Kópavogi.

REGLUVARSLA

Stjórn Birtu lífeyrissjóðs ber á grundvelli 5. tl. 3. mgr. 29. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða að setja sjóðnum reglur um verðbréfavíðskipti sjóðsins, stjórnar hans og starfsmanna. Gildandi reglur eru byggðar á leiðbeinandi verklagsreglum Landssamtaka lífeyrissjóða um viðskipti stjórnarmanna og starfsmanna lífeyrissjóðs með fjármálagerninga og skulu endurskoðaðar reglulega.

Stjórn sjóðsins skipar regluvörð til að stuðla að fylgni við reglurnar og svo leita megi til hans eftir ráðgjöf og leiðbeiningum í tengslum við þær lagakröfur sem gerðar eru til sjóðsins sem fagfjárfestis á skipulögðum verðbréfamarkaði.

Lögfræðingur sjóðsins gegnir stöðu regluvarðar fyrir sjóðinn á grundvelli sérstaks erindisbréfs og staðgengill hans er áhættustjóri sjóðsins. Regluvörður skal njóta sjálfstæðis í störfum sínum og er hann í því skyni skipaður af stjórn. Á reglulegum fundum regluvarðar með framkvæmdastjóra, áhættustjóra og forstöðumanni skrifstofu- og rekstrarsviðs sjóðsins eru reglur, verklag og ferlar yfirfarnir og þau mál sem upp koma hverju sinni könnuð og rædd. Regluvörður veitir árlega skýrslu um störf sín til stjórnar og oftar ef þörf krefur.

Meginverkefni regluvarðar sjóðsins er að hafa eftirlit með því að framfylgt sé gildandi reglum Birtu lífeyrissjóðs á hverjum tíma um viðskipti stjórnarmanna og starfsmanna sjóðsins með fjármálagerninga. Þá skal regluvörður hafa eftirlit með því að Birta starfi í samræmi við þær reglur sem um starfsemina gilda og lúta að viðskiptum með skráða fjármálagerninga.

Hlutverk regluvarðar

- Eftirlit með viðskiptum starfsmanna sem heyra undir reglurnar.
- Utanumhald og tilkynningar vegna tilkynningarskyldra viðskipta stjórnarmanna og starfsmanna sem reglurnar taka til.
- Eftirlit með uppfærslu lista yfir hagsmunatengda aðila.
- Eftirlit með því að stjórnarmenn eða starfsmenn séu skráðir innherjar eða fjárhagslega tengdir aðilar hjá útgefendum fjármálagerninga, þar sem það á við.
- Samskipti og skýrslugjöf vegna regluvörslu Birtu.
- Fræðsla til starfsmanna og stjórnarmanna eftir því sem þörf krefur.

Atli Pálmar Snorrason og Sigfús Þ. Leifsson nemar í bílamálun í Borgarholtsskóla.

SAMFÉLAGSLEGA ÁBYRGAR FJÁRFESTINGAR

Birta lífeyrissjóður er aðili að reglum Sameinuðu þjóðanna um ábyrgar fjárfestingar (UN Principles of Responsible Investment) og hefur verið allar götur frá því reglurnar voru fyrst settar árið 2006. Í því felst meðal annars að Birta horfir til umhverfislegra og félagslegra þátta við mat á fjárfestingum auk þess að horfa til þess hvort fyrirtæki sem sjóðurinn fjárfestir í hafi sett sér reglur um góða stjórnarhætti. Nánari umfjöllun um reglurnar má nálgast á vefnum unpri.org.

Hinn 1. júlí 2017 tóku gildi breytingar á fjárfestingarheimildum lífeyrissjóða, þar á meðal að lífeyrissjóðum sé skylt að setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum. Birta lífeyrissjóður hefur á þeim grunni sem fyrir er, meðal annars með aðild að reglum Sameinuðu þjóðanna, haldið áfram að móta siðferðisleg viðmið sín. Þannig kallar sjóðurinn nú eftir því hvort fyrirtæki sem fjárfest er í hafi sett sér stefnu um samfélagsábyrgð.

Í eigendastefnu sjóðsins er að finna nánari útlistun á því hvernig Birta beitir áhrifum sínum sem virkur þátttakandi á innlendum verðbréfamarkaði. Eigendastefnuna má sjá í heild sinni á vefnum birta.is.

Samskipta- og siðareglur

Stjórn Birtu lífeyrissjóðs samþykkti samskipta- og siðareglur fyrir sjóðinn 29. september 2017. Reglurnar ramma inn samskipti stjórnar og starfsmanna við aðila á fjármagnsmarkaði.

Í nýju reglunum er að finna ákvæði þess efnis að starfsmenn og stjórnarmenn skuli halda utan um og vera reiðubúnir að gefa upplýsingar um gjafir og risnu sé eftir því kallað af hálfu innri eða ytri eftirlitsaðila sjóðsins.

Margrét Sharmaine Ólafsdóttir nemi í bifvélavirkjun í Borgarholtsskóla.

STJÓRNHÁTTAYFIRLÝSING VEGNA ÁRSINS 2017

Birta lífeyrissjóður starfar samkvæmt samþykktum sem samþykktar eru á ársfundi og staðfestar af fjármálaráðuneytinu í samræmi við lög nr. 129/1997 um skyldu-tryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Sjóðurinn lýtur eftirliti Fjármálaeftirlitsins (FME) og starfsemi hans er starfsleyfis skyld en sjóðurinn varð til við samruna Sameinaða lífeyrissjóðsins og Stafa lífeyrissjóðs og tók til starfa 1. desember 2016. Lífeyrissjóðir með fullgilt starfsleyfi eru skilgreindir sem eining tengd almannahagsmunum, sbr. staflíð b í 7. tl. 1. mgr. 1. gr. laga um endurskoðendur nr. 79/2008, sbr. 14. tl. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga.

Lög, reglur og leiðbeinandi viðmið

Lög, reglugerðir, leiðbeinandi tilmæli og reglur FME sem gilda um starfsemi lífeyrissjóða má finna á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins undir flípanum *Réttarheimildir*.

Samþykktir Birtu og leiðbeinandi viðmiðunarreglur sem sjóðurinn fylgir má finna á vefnum birta.is undir flípanum *Um sjóðinn/stjórn*. Þar má m.a. finna, eigendastefnu og reglur Sameinuðu þjóðanna um ábyrgar fjárfestingar auk fjárfestingarstefnu og áhættustefnu.

Stjórn sjóðsins hefur jafnframt sett sér starfsreglur, verklagsreglur um verðbréfavíðskipti stjórnar og starfsmanna, reglur um fjárfestingar og reglur um upplýsingagjöf framkvæmdastjóra til stjórnar og eru þær hluti af innri reglum sjóðsins.

Helstu þættir innra eftirlits og áhættustýringarkerfa

Samkvæmt 8. tl. 3. mgr. 29. gr. laga nr. 129/1997 ber stjórn lífeyrissjóðs m.a. að móta innra eftirlit lífeyrissjóðsins og skjalfesta eftirlitsferla.

Skv. reglum FME nr. 577/2012 um endurskoðunardeildir og sjálfstætt starfandi eftirlitsaðila lífeyrissjóða er innra eftirlit skilgreint þannig:

„Sérhver aðgerð af hálfu stjórnenda, stjórnar og starfsmanna til að stýra áhættu og auka líkur á að settum markmiðum verði náð við rekstur fyrirtækis eða stofnunar. Stjórnendur undirbúa, skipuleggja og stjórna þeim aðgerðum sem þörf er á innan fyrirtækis eða stofnunar til að veita hæfilega vissu fyrir að settum markmiðum verði náð.“

Innra eftirlit sjóðsins birtist m.a. í verklagsreglum sjóðsins og innri ferlum sem gilda um alla þætti í starfsemi hans, þ.m.t. bókhald, iðgjöld, lífeyri, veðskuldabréf, eignastýringu, rekstur og skjlastjórnun.

Regluvörður sjóðsins hefur eftirlit með víðskiptum stjórnarmanna og stjórnenda Birtu með fjármálagerninga. Auk þess heldur hann utan um upplýsingar um eignarhald þeirra í félögum og trúnaðarstörf þeirra fyrir félög.

Skv. 9. tl. 3. mgr. 29. gr. laga nr. 129/1997 ber stjórn lífeyrissjóðs að setja áhættustefnu og móta eftirlitskerfi með áhættu sjóðsins.

Um áhættustýringu lífeyrissjóða gilda ákvæði laga og reglugerða, þ.m.t. reglugerð nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða. Á grundvelli þessa hefur Birta sett sér áhættustefnu þar sem skilgreind er áhætta sem fylgir starfsemi.

Nánar er fjallað um áhættustýringu sjóðsins á bls. 22 í ársskýrslu og í skýringu 19 í ársreikningi.

Samsetning og starfsemi stjórnar, fjárfestingarráðs og nefnda

Stjórn

Sjá bls. 6 í ársskýrslu 2017. Um starfsemi stjórnar vísast einkum til laga nr. 129/1997 um skyldu-tryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Fjárfestingarráð Birtu lífeyrissjóðs

Soffía Gunnarsdóttir, forstöðumaður eignastýringarsviðs

Loftur Ólafsson, starfsmaður í eignastýringu

Stefán Birgisson, starfsmaður í eignastýringu

Áheyrnarfulltrúi: Eyrún Einarsdóttir áhættustjóri

Meginhlutverk fjárfestingarráðs er að fjalla um þá þætti í starfsemi sjóðsins er lúta að fjárfestingum.

Endurskoðunarnefnd

Sjá bls. 7 í ársskýrslu. Um starfsemi endurskoðunarnefndar vísast til IX. kafla A laga nr. 3/2006 um ársreikninga.

Stjórnkerfi Birtu lífeyrissjóðs, líkt og annarra lífeyrissjóða á almennum vinnumarkaði, endurspeglar þá áherslu í kjarasamningum um lífeyrismál að rekstur og gæsla sjóðanna sé á sameiginlegri ábyrgð atvinnurekenda og launamanna. Stjórnir sjóðanna eru ávallt skipaðar fulltrúum stéttarfélaganna og samtaka atvinnurekenda að jöfnu og fulltrúar þessara aðila skiptast á að hafa á hendi formennsku í stjórninni.

Fulltrúaráð Birtu lífeyrissjóðs hefur stigið skref í þá átt að auka gagnsæi í stjórnkerfi sjóðsins sem grundvallast á hugmyndum aðila vinnumarkaðarins í tengslum við endurskoðun á kjarasamningi um lífeyrismál. Er þetta gert m.a. með skipan valnefndar launamanna og nefndar um laun stjórnarmanna en sú nefnd er á sameiginlegu forræði atvinnurekenda og launamanna. Fulltrúaráð launamanna hefur jafnframt á að skipa kjörnefnd og stjórn fulltrúaráðs.

Valnefnd

Í grein 5.8 í samþykktum Birtu lífeyrissjóðs segir að fulltrúaráð launamanna skuli skipa valnefnd sem hafi þann yfirlýsta tilgang að tryggja góða stjórnarhætti við stjórn sjóðsins og tryggja að stjórn sjóðsins endurspegli fjölbreytni og breidd í hæfni, reynslu og þekkingu stjórnarmanna sem og að tryggja gagnsæi í málum um tilnefningu stjórnarmanna.

Valnefnd er fjögurra manna en að öðru leyti er kveðið á um skipan og starfsemi hennar í sérstökum starfsreglum sem fulltrúaráð launamanna samþykkir. Valnefnd launamanna var kjörin á fulltrúaráðsfundi launamanna 26. apríl sl. til þriggja ára en hún fær það hlutverk að tilnefna fulltrúa í stjórn sjóðsins sem fulltrúaráð greiðir atkvæði um á kjörfundi fyrir ársfund 2018. Í bígerð er jafnframt að fulltrúar atvinnurekenda skipi samskonar valnefnd sem hafi sambærilegt hlutverk við tilnefningu fulltrúa í stjórn sjóðsins.

Nefnd um laun stjórnarmanna

Í grein 6.6 í samþykktum Birtu lífeyrissjóðs segir að nefnd um laun stjórnarmanna skuli undirbúa og leggja fram tillögur að launum stjórnarmanna, bæði aðal- og varamanna, fyrir hvern ársfund. Í tillögum sínum skal nefndin miða við að laun stjórnarmanna endurspegli þær kröfur sem gerðar eru til þeirra og þann tíma sem verja þarf til stjórnarstarfa. Nefndin skal kynna stjórn sjóðsins tillögur sínar eigi síðar en tveimur vikum fyrir ársfund lífeyrissjóðsins.

Nefnd um laun stjórnarmanna er fjögurra manna, skipuð tveimur fulltrúum atvinnurekenda og tveimur fulltrúum launamanna. Hún var kjörin á aukaársfundum Sameinaða lífeyrissjóðsins og Stafa lífeyrissjóðs 29. september 2016 til þriggja ára og kjörið staðfest á stofnfundi Birtu lífeyrissjóðs.

Kjörnefnd og stjórn fulltrúaráðs

Auk tveggja framangreindra nefnda hefur fulltrúaráð launamanna Birtu lífeyrissjóðs á að skipa sérstakri kjörnefnd auk stjórnar fulltrúaráðs. Samkvæmt grein 5.1 skulu fulltrúar launamanna kjörnir á sérstökum kjörfundi. Hlutverk kjörnefndar er að annast framkvæmd kosninga til stjórnar og úrskurða í mögulegum ágreiningsmálum er varða framkvæmdina.

Kjörnefnd er skipuð þremur fulltrúum til þriggja ára, kjör hennar var staðfest á fulltrúaráðsfundi launamanna 26. apríl 2017. Stjórn fulltrúaráðsins er á forræði og ábyrgð fulltrúaráðs, sem og aðrar nefndir fulltrúaráðs, þ.e. kjörnefnd, nefnd um laun stjórnarmanna og valnefnd. Stjórn fulltrúaráðsins og nefndirnar setja sérstakar starfsreglur sem staðfestar eru á kjörfundi.

STARFSKJARASTEFNA

1. gr. Markmið starfskjarastefnu

Starfskjarastefna Birtu lífeyrissjóðs er mótuð af stjórn og tekin fyrir á ársfundi í samræmi við gr. 5.7 og gr. 6.5 í samþykktum sjóðsins.

Stefnunni er ætlað að treysta markmið stjórnar um framúrskarandi þjónustu við sjóðfélaga og árangursríkan rekstur til langtíma.

Það er stefna stjórnar að bjóða á hverjum tíma samkeppnishæf starfskjör, sambærileg við það sem gerist í starfsumhverfi hans og í samræmi við umsvif, ábyrgð og árangur í starfi. Það er trú stjórnar að með því verði Birta lífeyrissjóður eftirsóknarverður starfsvettvangur framúrskarandi starfsmanna. Starfskjarastefnan nær yfir helstu atriði í starfs- og launakjörum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra, lykilstarfsmanna og annarra starfsmanna lífeyrissjóðsins.

2. gr. Starfskjör stjórnarmanna

Stjórnarmönnum skulu greidd laun í samræmi við ákvörðun ársfundar. Sérstök nefnd um laun stjórnarmanna skal skv. gr. 6.6 í samþykktum sjóðsins, undirbúa og leggja fram tillögur að launum stjórnarmanna, bæði aðal- og varamanna, fyrir hvern ársfund. Í tillögum sínum skal nefndin miða við að laun stjórnarmanna endurspegli þær kröfur sem gerðar eru til þeirra og þann tíma sem verja þarf til stjórnarstarfa. Nefndin skal kynna stjórn tillögur sínar eigi síðar en tveimur vikum fyrir ársfund lífeyrissjóðs. Skal fulltrúaráð skipa nefndina fjórum fulltrúum til þriggja ára. Skal vera jafnt hlutfall fulltrúa atvinnurekenda og launamanna í nefndinni.

Lífeyrissjóðurinn greiðir ferðakostnað og dagpeninga vegna starfa stjórnarmanna sem hafa lögheimili utan höfuðborgarsvæðisins.

3. gr. Starfskjör framkvæmdastjóra

Starfskjör framkvæmdastjóra skulu ákvörðuð í ráðningarsamningi sem staðfestur er af stjórn sbr. 1. tl. 3. mgr. 29. gr. laga nr. 129/1997 um skuldtryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Föst laun og aðrar greiðslur skulu vera sambærileg við það sem gerist í starfsumhverfi hans og í samræmi við umsvif, ábyrgð og árangur í starfi.

Í ráðningarsamningi skal tiltaka önnur starfskjör sem tíðkanleg eru í hliðstæðum störfum. Þar skal kveðið á um greiðslur í lífeyrissjóð, orlof, hlunnindi og uppsagnarfrest.

Starfskjör framkvæmdastjóra skal endurskoða

árlega. Við slíka endurskoðun skal höfð hliðsjón af frammistöðu, þróun launakjara á markaði og afkomu lífeyrissjóðsins.

Við gerð ráðningarsamnings framkvæmdastjóra skal haft að leiðarljósi að ekki komi til frekari greiðslna við starfslok en fram koma í ráðningarsamningi.

4. gr. Starfskjör lykilstarfsmanna

Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur sjóðsins og skal hann fara eftir þeirri stefnu og fyrirætlunum sem sjóðstjórn hefur gefið. Framkvæmdastjóri ræður lykilstarfsmenn og skal við slíkar ákvarðanir gæta samráðs við formann og varaformann stjórnar á hverjum tíma. Við ákvörðun starfskjara lykilstarfsmanna skal gætt sömu sjónarmiða og fram koma í 1. gr. Ráðstafanir sem eru óvenjulegar eða mikils háttar getur framkvæmdastjóri aðeins gert samkvæmt heimild frá sjóðstjórn.

5. gr. Aðrir starfsmenn

Við ákvörðun starfskjara annarra starfsmanna skal taka mið af ofangreindum reglum eftir því sem við á að höfðu samráði við forstöðumann skrifstofu- og rekstrarsviðs.

6. gr. Árangurstengingar launa

Starfskjör starfsfólks Birtu eru ekki árangurstengd.

7. gr. Upplýsingagjöf

Í ársreikningi skal stjórn gera grein fyrir kjörum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og þeirra lykilstarfsmanna sem falla undir ákvæði reglugerðar um ársreikninga lífeyrissjóða á hverjum tíma. Upplýsa skal um heildarférhæð greiddra launa á árinu og launa frá fyrra ári.

Starfskjarastefnu þessa skal birta á heimasíðu sjóðsins.

8. gr. Samþykkt starfskjarastefnu og fleira

Starfskjarastefna lífeyrissjóðsins skal tekin til afgreiðslu á hverjum ársfundi og skal hún og borin undir hann til samþykktar eða synjunar. Heimilt er að endurskoða starfskjarastefnuna milli ársfunda og skulu breytingar á stefnunni þá lagðar fyrir ársfund til samþykktar. Starfskjarastefnan er leiðbeinandi fyrir lífeyrissjóðinn, stjórn hans og framkvæmdastjóra. Ef stjórn lífeyrissjóðsins vikur frá starfskjarastefnunni skal það rökstutt í hverju tilviki fyrir sig í gerðabók sjóðsins. Stjórnin skal greina frá frávikum og ástæðum þeirra á næsta ársfundi sjóðsins.

Samþykkt á ársfundi Birtu lífeyrissjóðs 9. maí 2017.

Samþykkt óbreytt á stjórnarfundi sjóðsins 5. apríl 2018.

ÁRSREIKNINGUR 2017

EFNISYFIRLIT ÁRSREIKNINGS

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra	39-41
Áritun óháðs endurskoðanda	42-43
Yfirlit um breytingu á hreinni eign	
til greiðslu lífeyris árið 2017	44
Efnahagsreikningur 31. desember 2017	45
Sjóðstreymi árið 2017	46
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	
samtryggingardeildar	47
Skýringar	48-80
Kennitölur	81-84
Yfirlit um breytingu á hreinni eign	
til greiðslu lífeyris 2017	85
Efnahagsreikningur 31. desember 2017	86
Sjóðstreymi árið 2017	87
Yfirlit um breytingu á hreinni eign	
til greiðslu lífeyris árið 2017	88
Efnahagsreikningur 31. desember 2017	89
Sjóðstreymi árið 2017	90

Myndin í opnunni á undan:

*Bifvélavirkjanemar og kennari þeirra í Borgarholtsskóla: Arndís Lilja Þórisdóttir,
Guðrún Svava Gomez, Hreinn Óskarsson kennari og Jökull Ingi Erlendsson.*

SKÝRSLA STJÓRNAR OG FRAMKVÆMDASTJÓRA

Starfsemi sjóðsins

Birta lífeyrissjóður starfar á grundvelli samþykktar og samkvæmt lögum nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Einnig starfar lífeyrissjóðurinn á grundvelli samkomulags stéttarfélaganna og atvinnurekenda frá 19. maí 1969 og 12. desember 1995. Birta lífeyrissjóður varð til með samruna Sameinaða lífeyrissjóðsins og Stafa lífeyrissjóðs sem samþykktur var á aukaársfundum sjóðanna hinn 29. september 2016 og tók gildi þann 1. desember 2016. Sameiningu sjóðanna er lokið og nam kostnaður vegna sameiningar 17,6 m.kr. á árinu 2017. Hlutverk Birtu lífeyrissjóðs er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sjóðsins og með hliðsjón af lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Fjöldi sjóðfélaga, launagreiðenda og iðgjöld

Sjóðurinn starfar í þremur aðaldeildum, samtryggingardeild, séreignardeild og tilgreindri séreignardeild. Um áramót áttu 101.941 einstaklingar réttindi í samtryggingardeild. Á árinu 2017 greiddu 18.789 einstaklingar iðgjald til samtryggingardeildar og 5.359 launagreiðendur. Virkir sjóðfélagar, þ.e. sjóðfélagar sem að jafnaði greiða iðgjöld til sjóðsins með reglubundnum hætti í mánuði hverjum, voru 15.882. Á árinu 2017 námu iðgjaldagreiðslur til samtryggingardeildar 14.518 m.kr. Í árslok 2017 áttu 29.054 einstaklingar réttindi í séreignardeild. Virkir sjóðfélagar í séreignardeild á árinu 2017 voru 2.349. Á árinu 2017 námu iðgjaldagreiðslur til séreignardeildar, fyrir réttindaflutninga og endurgreiðslur, 814 m.kr. sem er hækkun um 11% frá fyrra ári. Í árslok 2017 áttu 1.269 einstaklingar réttindi í tilgreindri séreignardeild. Virkir sjóðfélagar í tilgreindri séreignardeild á árinu 2017 voru 580. Á árinu 2017 námu iðgjaldagreiðslur til tilgreindrar séreignardeildar, fyrir réttindaflutninga og endurgreiðslur 80 m.kr.

Fjöldi lífeyrisþega og lífeyrisgreiðslur

Á árinu nutu 12.944 lífeyrisþegar að meðaltali lífeyrisgreiðslna úr samtryggingardeild að fjárhæð 9.508 m.kr. Lífeyrisþegum fjölgaði um 7,3% á árinu. Lögbundið framlag sjóðsins til starfsendurhæfingarsjóðs nam 101,6 m.kr. Lífeyrisgreiðslur séreignardeildar námu 633 m.kr. Lífeyrisbyrði sjóðsins, þ.e. lífeyrisgreiðslur í hlutfalli af iðgjaldagreiðslum, nam 65,5% samanborið við 69,2% árið áður.

Fjárfestingartekjur og rekstrarkostnaður

Hreinar fjárfestingartekjur námu 23.434 m.kr. samanborið við 3.016 m.kr. árið áður. Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnumarkostnaður nam 763 m.kr. samanborið við 762 m.kr. árið áður. Rekstrarkostnaður í hlutfalli af meðalstöðu eigna var 0,22% en það er sama hlutfall og árið áður. Fjöldi stöðugilda á árinu var 30 og nam heildarfjárhæð launa 432 m.kr., þar af voru launatengd gjöld 76,7 m.kr.

Hrein eign til greiðslu lífeyris

Hrein eign samtryggingardeildar til greiðslu lífeyris nam 334.321 m.kr. í árslok samanborið við 307.405 m.kr. árið áður. Hrein eign séreignardeildar nam 13.721 m.kr. samanborið við 12.747 m.kr. árið áður. Hrein eign tilgreindrar séreignar nam 80 m.kr. í árslok. Samanlagðar eignir samtryggingardeildar, séreignardeildar og tilgreindrar séreignardeildar námu því 348.122 m.kr. í árslok en 320.152 m.kr. í árslok 2016.

Ávöxtun

Nafnávöxtun sjóðsins á árinu 2017 var 7,02% sem samsvarar 5,20% raunávöxtun samanborið við -1,35% raunávöxtun á árinu 2016. Meðalraunávöxtun samtryggingardeildar síðustu 5 ára er 4,86% og síðustu 10 ára 0,48%.

Tryggingafræðileg úttekt

Tryggingafræðileg úttekt miðað við árslok 2017 sýnir að heildarskuldbindingar sjóðsins voru 3,44% umfram heildareignir en voru 4,09% umfram heildareignir í árslok 2016. Við úttektina er miðað við að ávöxtun eigna sjóðsins á næstu áratugum verði 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu má sjá í sérstöku yfirliti í ársreikningi og í skýringu 16.

SKÝRSLA STJÓRNAR OG FRAMKVÆMDASTJÓRA

Atburðir eftir lok reikningsárs

Frá lokum reikningsárs fram að áritunardegi hafa ekki orðið neinir atburðir sem hafa haft verulega þýðingu á fjárhagslega stöðu sjóðsins.

Stjórnarhættir og áhættustýring

Stjórn lífeyrissjóðsins hefur sett sér starfsreglur og er þar leitast við að fylgja gildandi "Leiðbeiningum um stjórnarhætti fyrirtækja". Leiðbeiningarnar eru aðgengilegar á vef Viðskiptaráðs Íslands www.vi.is. Sjóðurinn fylgir leiðbeiningunum í meginatriðum og hefur samkvæmt samþykktum skipulagt sérstakar valnefndir. Stjórnarháttayfirlýsing sjóðsins felur hins vegar hvorki í sér greiningu á umhverfis- og félagslegum þáttum, né upplýsingar um helstu þætti í árangursmati stjórnar. Frekari upplýsingar um stjórn og stjórnarhætti er að finna í sérstakri yfirlýsingu stjórnar sem er fylgirit með ársreikningi þessum.

Sjóðurinn hefur sett sér sérstaka áhættustefnu sem staðfest er af stjórn og er hún aðgengileg á vef lífeyrissjóðsins. Markmið hennar er að auka öryggi í starfsemi sjóðsins. Stefnan byggir á skilgreiningu á áhættustýringu sem felst í leiðum til að greina, meta, vakta og stýra áhættu í rekstri sjóðsins. Áhætta í starfseminni er skilgreind til samræmis við skilgreiningu í reglugerð nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða, sem hætta á fjárhagslegu tapi sem leiðir af atburði og fellur undir einn eða fleiri af þeim áhættuþáttum sem lífeyrissjóðurinn skilgreinir. Sjá nánar í skýringu 19 í ársreikningnum.

Markmið með áhættustýringu Birtu lífeyrissjóðs er að minnka líkur á skerðingu á réttindum sjóðfélaga til lengri tíma, ásamt því að móta fjárfestingastefnu og ávaxta fé sjóðsins með hliðsjón af þeim kjörum sem best eru boðin á hverjum tíma með tilliti til ávöxtunar og áhættu.

Upplýsingastarf

Birta lífeyrissjóður birtir tímanlega fyrir ársfund sjóðsins auglýsingu í dagblöðum þar sem gerð er grein fyrir starfsemi og ársreikningi fyrir liðið ár. Sjóðurinn sendir greiðandi sjóðfélögum hálfárslega yfirlit yfir móttekin iðgjöld ásamt útreikningi á áunnum lífeyrisréttindum. Á ársfundi sjóðsins á liðnu ári var m.a. gerð grein fyrir skýrslu stjórnar, ársreikningi, fjárfestingarstefnu og tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins. Á aukaársfundi vegna tilgreindrar séreignar í lok júní 2017 var m.a. gerð grein fyrir þeim efnisbreytingum sem nýjar samþykktir Birtu lífeyrissjóðs höfðu í för með sér. Á vefsíðu Birtu lífeyrissjóðs má nálgast almennar upplýsingar um sjóðinn og starfsemi hans.

Ófjárhagsleg upplýsingagjöf

Stjórn hefur markað þá stefnu að mikilvægi samfélagslegs hlutverks sjóðsins er haft að leiðarljósi í starfsemi hans. Við fjárfestingarárskvarðanir er gætt að því að fyrirtæki fylgi viðurkenndum viðmiðum um góða stjórnarhætti og viðskiptasiðferði. Sjóðurinn hefur sett sér samskipta- og siðareglur sem er m.a. ætlað að sporna við spillingar- og mútumálum. Stefna sjóðsins um samfélagslega ábyrgð er að öðru leyti mörkuð í eigenda- og fjárfestingarstefnu sjóðsins. Sjóðurinn er aðili að reglum Sameinuðu þjóðanna um ábyrgar fjárfestingar og birtir þær reglur í íslenskri þýðingu á heimasíðu sjóðsins.

Birta lífeyrissjóður hefur sett sér mannauðsstefnu sem endurspeglar umhverfi er styður við markmið starfsmanna og sjóðsins. Stefnunni er ætlað að hlúa að góðu starfsumhverfi sem stuðlar að framþróun, árangri og ánægju ásamt því að laða að öflugum einstaklinga sem sjóðurinn vill hafa í sínum röðum. Mannauðsstefna Birtu er rýnd árlega af stjórnendum og starfsmönnum. Í árlegri viðhorfskönnun er lagt mat á árangur og í framhaldi unnið með þá þætti sem betur mega fara. Í árlegum starfsmannasamtölum eru árangur og eftirfylgni rædd og metin og lagðar línur fyrir komandi tíma. Á reglulegum starfsmannafundum eru starfsmenn upplýstir, fjallað er um stöðu mála og framgang þeirra.

SKÝRSLA STJÓRNAR OG FRAMKVÆMDASTJÓRA

Áhrif óvissu í ytra starfsumhverfi

Gjaldeyrishöft hafa haft takmarkandi áhrif á fjárfestingarstarfsemi sjóðsins undangengin ár. Seðlabanki Íslands rýmkaði heimildir sjóðsins til fjárfestinga erlendis á starfsárinu og hefur að fullu opnað fyrir frjálst flæði fjármagns úr landinu. Verulega hefur því dregið úr óvissu í ytra umhverfi sjóðsins. Sjóðurinn býr eftir sem áður við ákveðna óvissu í ytra umhverfi og mætir henni m.a. með áhættustýringu sem ætlað er að draga úr áhættu sem tengist óvissunni, sjá skýringu 19.

Væntanleg þróun sjóðsins og framtíðarhorfur

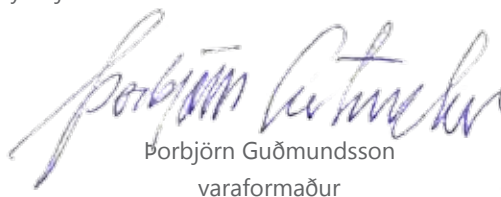
Birta lífeyrissjóður mun eftir sem áður leitast við að ávaxta eignir í samræmi við fjárfestingarstefnu sjóðsins sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins. Með fyrrgreindri sameiningu á síðasta starfsári og hækkun iðgjalds hefur lífeyrisbyrði lækkað nokkuð og ráðgert er að sú þróun haldi áfram. Með afnámi gjaldeyrishafta eykst geta sjóðsins til að dreifa áhættu á erlenda markaði.

Stjórn og framkvæmdastjóri Birtu lífeyrissjóðs staðfesta hér með ársreikning sjóðsins með undirritun sinni.

Reykjavík 5. apríl 2018.

Í stjórn Birtu lífeyrissjóðs

Jón Bjarni Gunnarsson
formaður

Þorbjörn Guðmundsson
varaformaður

Davíð Hafsteinsson

Drífa Sigurðardóttir

Guðrún Jónsdóttir

Gylfi Ingvarsson

Ingibjörg Ólafsdóttir

Jakob Tryggvason

Unnur María Rafnsdóttir

Viðar Örn Traustason

Ólafur Sigurðsson
framkvæmdastjóri

ÁRITUN ÓHÁÐS ENDURSKOÐANDA

Til stjórnar og sjóðfélaga Birtu lífeyrissjóðs

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Birtu lífeyrissjóðs fyrir árið 2017. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit yfir breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu samtryggingardeildar, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir, skýringar og kennitölur.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu lífeyrissjóðsins á árinu 2017, efnahag hans 31. desember 2017, breytingu á handbæru fé á árinu 2017 og tryggingafræðilegri stöðu 31. desember 2017 í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og að skýrsla stjórnar hafi að geyma þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða komi þær ekki fram annars staðar í ársreikningnum.

Grundvöllur álits

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt stöðlunum er nánar útskýrð í kaflanum um ábyrgð endurskoðenda. Við erum óháð lífeyrissjóðnum samkvæmt ákvæðum siðareglna sem gilda um endurskoðendur á Íslandi og varða endurskoðun okkar á ársreikningi lífeyrissjóðsins. Við uppfylfum jafnframt aðrar kröfur um starf okkar sem endurskoðendur í samræmi við ákvæði siðareglna.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er að sé til staðar varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins ber stjórnendum lífeyrissjóðsins að meta hæfi þess til áframhaldandi starfsemi. Stjórnendum ber að semja ársreikning lífeyrissjóðsins á þeirri forsendu að um áframhaldandi starfsemi sé að ræða, nema stjórnendur ætli að leysa lífeyrissjóðinn upp eða hætta rekstri hans, eða hafi ekki raunhæft val um annað en að hætta starfsemi lífeyrissjóðsins. Stjórnendum lífeyrissjóðsins ber að setja fram viðeigandi skýringar varðandi hæfi hans til áframhaldandi starfsemi ef við á og hvers vegna stjórnendur beita forsendunni um áframhaldandi starfsemi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

Stjórn og endurskoðunarnefnd skulu hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðenda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka og gefa út áritun með álit okkar. Nægjanleg vissu er mikil vissu en ekki trygging þess að endurskoðun, sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla, muni ávallt leiða í ljós alla verulega annmarka séu þeir til staðar. Annmarkar geta stafað af sviksemi eða mistökum og eru metnir verulegir ef þeir, einir og sér eða samanlagðir, gætu haft áhrif á fjárhagslegar ákvarðanir notenda sem grundvallaðar eru á ársreikningnum.

ÁRITUN ÓHÁÐS ENDURSKOÐANDA

Endurskoðun í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegu mati og faglegri tortryggni. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

Greinum og metum áhættuna af verulegum annmörkum, vegna sviksemi eða mistaka, og skipuleggjum endurskoðunaraðgerðir til að mæta þessari áhættu og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi grunnur fyrir álit okkar. Áhættan af því að greina ekki verulega annmarka sem stafa af sviksemi er meiri en áhætta af annmörkum vegna mistaka, þar sem sviksemi getur stafað af fölsun, misvísandi framsetningu ársreiknings, að mikilvægum atriðum sé viljandi sleppt, samanteknum ráðum eða að innra eftirlit sé sniðgengið.

Öflum skilnings á innra eftirliti sem er viðeigandi fyrir endurskoðun okkar í þeim tilgangi að hanna endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits lífeyrissjóðsins.

Metum hvort val stjórnenda á reikningsskilaaðferðum sé viðeigandi og hvort matsaðferðir þeirra séu raunhæfar. Einnig skoðum við hvort tengdar skýringar séu við hæfi.

Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um áframhaldandi starfsemi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að veruleg óvissa ríki, ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum í ársreikningnum um óvissuna og ef þær upplýsingar eru ekki nægjanlegar að okkar mati, víkjum við frá fyrirvaralausum álitum. Niðurstaða okkar byggir á þeim endurskoðunargögnum sem við höfum aflað fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni leitt til þess að lífeyrissjóðurinn verði ekki lengur rekstrarhæfur.

Metum framsetningu, gerð og innihald ársreikningsins í heild, að meðtöldum skýringum og hvort hann grundvallast á fyrirliggjandi færslum og atburðum og gefi glögga mynd samanber álit okkar.

Við upplýsum stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem upp geta komið í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka í innra eftirliti ef við á.

Við höfum lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við uppfyllum nauðsynleg siðferðis- og óhæðisskilyrði og við munum láta þeim í té allar upplýsingar um hugsanleg tengsl og önnur atriði sem gætu haft áhrif á óhæði okkar og trúnað.

Reykjavík 5. apríl 2018.

PricewaterhouseCoopers ehf.

Kristinn Kristinsson

löggiltur endurskoðandi

YFIRLIT UM BREYTINGU Á HREINNI EIGN TIL GREIÐSLU LÍFEYRIS ÁRIÐ 2017

Sameiginlegt yfirlit samtryggingardeildar, séreignardeildar og tilgreindrar séreignardeildar

	Skýr.	2017	2016
IÐGJÖLD			
Iðgjöld sjóðfélaga		4.867.829	4.367.450
Iðgjöld launagreiðenda		10.558.308	9.037.188
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(38.050)	(103.541)
		15.388.087	13.301.096
Sérstök aukaframlög	3	155.169	174.938
		15.543.256	13.476.034
LÍFEYRIR			
	4		
Heildarfjárhæð lífeyris		10.141.129	9.217.456
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		101.597	100.936
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		1.515	5.037
		10.244.241	9.323.429
HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR			
	5		
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5.1	11.801.125	(6.888.265)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5.3	11.486.185	10.107.539
Hreinar tekjur af afleiðusamningum		(26.409)	0
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		137.650	195.828
Vaxtatekjur og gengismunur af handbæru fé		122.480	(266.689)
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum		108.823	91.188
Ýmsar fjárfestingartekjur	6	69.844	89.593
Fjárfestingargjöld	7	(265.555)	(312.781)
		23.434.143	3.016.412
REKSTRARKOSTNAÐUR			
	8		
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		745.418	689.325
Sameiningarkostnaður		17.602	72.680
		763.020	762.005
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		27.970.138	6.407.012
Hrein eign frá fyrra ári		320.152.350	313.745.338
Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok tímabils		348.122.488	320.152.350

EFNAHAGSREIKNINGUR 31. DESEMBER 2017

Sameiginlegt yfirlit samtryggingardeildar, séreignardeildar og tilgreindrar séreignardeildar

EIGNIR	Skýr.	31.12.2017	31.12.2016
FJÁRFESTINGAR			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	138.031.208	129.273.761
Skuldabréf	10	197.167.882	179.166.096
Bundnar bankainnstæður		4.007.952	4.588.662
Aðrar fjárfestingar	11	164.060	382.646
		339.371.102	313.411.164
KRÖFUR			
Kröfur á launagreiðendur	12	2.128.564	1.664.675
Aðrar kröfur		470.715	175.143
		2.599.278	1.839.818
ÝMSAR EIGNIR			
Varanlegir rekstrarfjármunir	13	35.659	164.829
Handbært fé		6.544.139	5.595.423
		6.579.798	5.760.252
Eignir samtals		348.550.178	321.011.235
SKULDIR			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur	14	88.620	93.979
Aðrar skuldir	15	339.070	764.905
		427.691	858.885
Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok tímabils		348.122.488	320.152.350
Hrein eign til greiðslu lífeyris greinist þannig			
Samtryggingardeild		334.321.422	307.405.489
Séreignardeild		13.721.118	12.746.861
Tilgreind séreignardeild		79.948	0
		348.122.488	320.152.350

Skuldbindingar utan efnahags

17

SJÓÐSTREYMI ÁRIÐ 2017

Sameiginlegt yfirlit samtryggingardeildar, séreignardeildar og tilgreindrar séreignardeildar

	2017	2016
INNGREIÐSLUR		
Iðgjöld	15.000.944	12.813.223
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	363.036	289.612
Aðrar inngreiðslur	220.101	550.532
	15.584.081	13.653.366
ÚTGREIÐSLUR		
Lífeyrir	10.230.797	9.318.641
Rekstrarkostnaður	754.123	1.037.890
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	25.716	8.512
Aðrar útgreiðslur	243.083	387
	11.253.719	10.365.430
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	4.330.362	3.287.936
FJÁRFESTINGARHREYFINGAR		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	2.396.743	2.881.577
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(24.101.189)	(25.216.225)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	24.516.307	20.427.037
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	22.418.856	27.880.462
Keypt skuldabréf	(42.098.877)	(43.212.826)
Seld skuldabréf	12.427.000	11.910.116
Uppgjör afleiðusamninga	0	(2.052.229)
Ný bundin innlán	(783.650)	(2.705)
Endurgreidd bundin innlán	933.532	283.577
Seldar aðrar fjárfestingar	932.083	476.174
	(3.359.194)	(6.625.042)
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	971.168	(3.337.106)
Gengismunur af handbæru fé	(22.452)	(437.648)
Handbært fé í upphafi árs	5.595.423	9.370.177
Handbært fé í lok tímabils	6.544.139	5.595.423

YFIRLIT UM TRYGGINGAFRÆÐILEGA STÖÐU SAMTRYGGINGARDEILDAR

EIGNIR	Skýr.	31.12.2017		Heildar- skuldbinding
		Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	
Hrein eign til greiðslu lífeyris		334.321.422	0	334.321.422
Mismunur á bókf. verði og núvirði skuldabréfa		1.429.559	0	1.429.559
Mismunur á bókf. verði og matsverði skráðra hlutabr.		(2.695.626)	0	(2.695.626)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar		(2.526.086)	0	(2.526.086)
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar		(6.588.226)	(7.055.092)	(13.643.318)
Núvirði framtíðariðgjalda		0	189.170.841	189.170.841
		323.941.042	182.115.750	506.056.792

SKULDBINDINGAR

Ellilífeyrir		294.595.518	149.918.999	444.514.517
Örorkulífeyrir		24.084.674	17.207.955	41.292.629
Makalífeyrir		25.441.932	9.171.802	34.613.735
Barnalífeyrir		312.872	1.666.123	1.978.995
Fjölskyldulífeyrir		0	1.707.167	1.707.167
		344.434.996	179.672.046	524.107.042
Eignir umfram skuldbindingar	16	(20.493.954)	2.443.704	(18.050.250)
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun		(7,59%)	3,12%	(4,09%)
Í hlutfalli af skuldbindingum í lok tímabils		(5,95%)	1,36%	(3,44%)

EIGNIR	Skýr.	31.12.2016		Heildar- skuldbinding
		Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	
Hrein eign til greiðslu lífeyris		307.405.489	0	307.405.489
Mismunur á bókf. verði og núvirði skuldabréfa		4.862.376	0	4.862.376
Mismunur á bókf. verði og matsverði skráðra hlutabr.		(1.973.672)	0	(1.973.672)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar		(7.331.594)	0	(7.331.594)
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar		(3.879.370)	(3.868.882)	(7.748.252)
Núvirði framtíðariðgjalda		0	165.761.884	165.761.884
		299.083.229	161.893.002	460.976.231

SKULDBINDINGAR

Ellilífeyrir		275.759.463	130.373.654	406.133.117
Örorkulífeyrir		22.927.710	15.625.431	38.553.142
Makalífeyrir		24.637.546	7.851.807	32.489.353
Barnalífeyrir		308.697	1.591.449	1.900.145
Fjölskyldulífeyrir		0	1.554.272	1.554.272
		323.633.417	156.996.613	480.630.030
Eignir umfram skuldbindingar	16	(24.550.187)	4.896.389	(19.653.799)
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun		(2,55%)	5,86%	0,00%
Í hlutfalli af skuldbindingum í lok árs		(7,59%)	3,12%	(4,09%)

SKÝRINGAR

1. ALMENNAR UPPLÝSINGAR UM SJÓÐINN

Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum samþykktu sjóðsins.

Lífeyrissjóðurinn starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997. Einnig starfar lífeyrissjóðurinn á grundvelli samkomulags stéttarféлага og atvinnurekenda frá 19. maí 1969 og 12. desember 1995 og tryggir sambærileg lágmarksréttindi og þar greinir miðað við jafnar greiðslur iðgjalda í 40 ár. Lífeyrissjóðurinn skal ekki hafa með höndum aðra starfsemi en þá sem nauðsynleg er til að sinna hlutverki sínu og er ekki heimilt að inna af hendi framlög í öðrum tilgangi.

Sjóðurinn skiptist í þrjár deildir, samtryggingardeild, séreignardeild og tilgreinda séreignardeild. Tilgreind séreignardeild byggist á kjarasamningum ASÍ og SA og var samþykktum sjóðsins breytt á aukaársfundi sjóðsins þann 22. júní 2017 til að heimila móttöku iðgjalds í tilgreinda séreignardeild. Heimilt var að ráðstafa hluta eða öllu iðgjaldi umfram 12% skylduframlag í tilgreinda séreign frá og með 1. júlí 2017. Tilgreind séreignardeild hefur eigin fjárfestingastefnu sem grundvallast á heimildum samtryggingardeildar til fjárfestinga.

Birta lífeyrissjóður er með aðsetur í Sundagörðum 2, 104 Reykjavík.

2. REIKNINGSSKILAAÐFERÐIR

2.1 Grundvöllur reikningsskila

Ársreikningurinn er gerður í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga og reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu reikningsskilaaðferðum.

2.2 Starfsrækslu- og framsetningargjaldmiðill

Ársreikningurinn er settur fram í þúsundum íslenskra króna, sem er bæði starfrækslugjaldmiðill og framsetningargjaldmiðill lífeyrissjóðsins.

2.3 Mat og ákvarðanir

Við gerð reikningsskilanna þurfa stjórnendur að meta ýmis atriði og gefa sér forsendur um mat á eignum, skuldum, tekjum og gjöldum. Þó svo mat þetta sé samkvæmt bestu vitund stjórnenda geta raunveruleg verðmæti þeirra liða sem þannig eru metnir reynst önnur en niðurstaða samkvæmt matinu. Mat og forsendur eru endurskoðaðar reglulega og eru áhrifin af breytingum færð á því tímabili sem breyting er gerð og jafnframt á síðari tímabilum ef breytingin hefur áhrif á þau.

Stjórnendur hafa gefið sér forsendur um og lagt reikningshaldslegt mat á eftirfarandi liði sem hafa veruleg áhrif á ársreikning lífeyrissjóðsins:

- i) Gangvirði óskráðra eignarhluta í félögum og sjóðum, sjá skýringu 9.
- ii) Tryggingafræðilega stöðu, sjá skýringu 16.

2.4 Iðgjöld

Iðgjöld eru færð til bókar þegar skilagreinar hafa borist sjóðnum, óháð því hvort þau eru greidd eða ekki. Ógreidd iðgjöld í árslok eru færð til eignar sem krafa á launagreiðendur. Áætlað er fyrir ógreiddum iðgjöldum samtryggingarsjóðs í árslok m.v. fyrri reynslu og eru þau eignfærð sem kröfur á launagreiðendur í efnahagsreikningi. Sérstök aukaframlög er hlutdeild launagreiðenda samkvæmt samþykktum sjóðsins.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er einnig fært undir liðinn sérstök aukaframlög. Iðgjöld í séreignarsjóð eru færð til bókar þegar þau hafa verið greidd til sjóðsins. Óinnheimt iðgjöld eru færð til eignar með áföllnum vöxtum.

2.5 Hreinar fjárfestingartekjur

Undir þennan lið eru færðar allar fjárfestingartekjur sjóðsins að frádregnum öllum fjárfestingargjöldum.

Viðskipti í öðrum myntum en íslenskum krónum eru umreiknuð yfir í íslenskar krónur á gengi viðskiptadags. Gengismunur sem myndast við greiðslu og innheimtu krafna er færður í rekstur sem og áfallinn gengismunur á eignir í árslok.

a) Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem skýrt er frá í skýringu 7 um fjárfestingargjöld.

Undir þennan lið falla arðgreiðslur, söluhagnaður og sölutap sem og breytingar á gangvirði. Arðstekjur eru tekjufærðar þegar ákvörðun aðalfundar um arðgreiðslu í viðkomandi félögum liggur fyrir. Í skýringu 5.2 má sjá breytingar á gangvirði 20 stærstu fjárfestinga sjóðsins í félögum og sjóðum.

b) Hreinar tekjur af skuldabréfum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í skuldabréfum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem skýrt er frá í skýringu 7 um fjárfestingargjöld.

Hér eru færðar vaxtatekjur, verðbætur og lántökuþóknunir af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér undir er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

c) Aðrar fjárfestingartekjur

Undir liðinn ýmsar fjárfestingartekjur falla m.a. tekjur af fullnustueignum sjóðsins.

d) Fjárfestingargjöld

Undir þennan lið eru færð fjárfestingargjöld og þóknunir til fjármálafyrirtækja vegna umsýslu og vörslugjalda. Í skýringu 7 er greint frá áætlaðri umsýsluþóknun vegna fjárfestinga sjóðsins í innlendum og erlendum verðbréfa- og framtakssjóðum.

2.6 Rekstrarkostnaður

Allur skrifstofu- og stjórnunarkostnaður lífeyrissjóðsins fellur undir rekstrarkostnað, þ.m.t. launakostnaður starfsmanna sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til. Frá rekstrarkostnaði dregst þóknun til sjóðsins vegna innheimtu gjalda fyrir stéttarfélög.

2.7 Fjárfestingar

Fjárfestingar eru fjármálagerningar samkvæmt skilgreiningu laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007. Fjárfestingar sjóðsins samstanda af eignarhlutum í félögum og sjóðum, skuldabréfum, bundnum bankainnstæðum og öðrum fjárfestingum.

Við kaup er flokkun fjárfestinganna ákveðin og við hver reikningsskil er metin þörf á hvort að endurmeta beri flokkun sjóðsins á fjárfestingum sínum.

a) Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldin eru til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréfaeign, sem ákveðið hefur verið að halda til gjalddaga, eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu og aðferð virkra vaxta.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í árslok en gangvirði annarra fjárfestinga (óskráðra) í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu 18. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um þrepaskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

b) Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Þessi flokkur fjárfestinga er færður á gangvirði.

SKÝRINGAR

c) Skuldabréf

Undir skuldabréf eru færð öll skuldabréf, bæði verðbréf sem eru á afskrifuðu kostnaðarverði og gangvirði. Undir þennan flokk falla jafnframt útlán. Skuldabréf og útlán eru færð með áföllnum vöxtum, verðbótum og gengismun í árslok. Verðbætur miðast við viðeigandi vísitölu næsta mánaðar eftir lok reikningsárs. Í skýringu 18 er gerð nánari grein fyrir skiptingu skuldabréfa eftir reikningshaldslegri meðhöndlun.

d) Niðurfærsla skuldabréfa og útlána

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarframlög vegna tapsáhættunnar eru færð á niðurfærslureikning sem dreginn er frá stöðu skuldabréfa og útlána til sjóðfélaga í árslok.

e) Bundnar bankainnstæður

Undir bundnar bankainnstæður eru færð innlán í bönkum sem bundin eru til lengri tíma en þriggja mánaða en sjóðurinn horfir á þessar bankainnstæður sem fjárfestingu en ekki sem handbært fé.

f) Aðrar fjárfestingar

Undir aðrar fjárfestingar eru færðar allar fjárfestingar sem ekki falla undir liði sem taldir eru upp hér að ofan. Hér eru meðal annars færðar húseignir og lóðir sem teknar voru yfir til fullnustu greiðslu. Í skýringu 11 er gerð nánari grein fyrir þessum lið.

2.8 Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarrekning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Afskriftin er dregin frá viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

2.9 Varanlegir rekstrarfjármunir og óefnislegar eignir

Fasteignir og aðrir varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði og greinast þannig: Fasteign sjóðsins er afskrifuð um 2% og aðrar eignir eru afskrifaðar um 10-33%.

2.10 Handbært fé

Handbært fé og jafngildi þess er fært í efnahagsreikning á kostnaðarverði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í erlendum gjaldmiðlum og íslenskum krónum.

3. SÉRSTÖK AUKAFRAMLÖG

	2017	2016
Aukafjárframlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði	155.169	174.938

SKÝRINGAR

4. LÍFEYRIR

Greiddur lífeyrir greinist þannig:	2017	2016
Ellilífeyrir	7.365.220	6.570.636
Örorkulífeyrir	1.282.774	1.239.875
Makalífeyrir	789.132	786.229
Barnalífeyrir	70.891	65.029
Samtals úr samtryggingardeild	9.508.017	8.661.769
Lífeyrir úr séreignardeild greinist þannig:		
Lífeyrir	385.639	297.268
Ráðstöfun iðgjalda í séreign samkvæmt lögum nr. 40/2014	247.474	258.420
Samtals úr séreignardeild	633.113	555.687
Heildarfjárhæð lífeyris	10.141.129	9.217.456

Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris:

Kostnaður vegna örorkumats	5.702	1.671
Umsjónarnefnd eftirlauna	(2.494)	(2.933)
Annar beinn kostnaður	(1.693)	6.299
	1.515	5.037

5. HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR

5.1 Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum sundurliðast þannig:

	Hreinar tekjur í viðk. mynt	Áhrif gjaldmiðils	Samtals 2017	Samtals 2016
Innlend hlutabréf og sjóðir	1.958.105	119	1.958.225	1.137.320
Erlend hlutabréf	1.378.699	(379.582)	999.117	(1.317.587)
Innlend hlutdeildarskírteini	1.079.026	0	1.079.026	87.983
Erlend hlutdeildarskírteini	10.008.340	(2.243.583)	7.764.757	(6.795.981)
	14.424.170	(2.623.045)	11.801.125	(6.888.265)

SKÝRINGAR

5. HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR, FRH.

5.2 Hreinar tekjur af 20 stærstu eignarhlutum í félögum og sjóðum sundurliðast þannig:

	Bókfært verð 31.12.2017	Hreinar tekjur* samtals 2017	Hreyfingar**	Bókfært verð 31.12.2016	Hreinar tekjur* samtals 2016
Vanguard Global Stock Index	10.544.314	802.012	2.853.608	6.888.695	(359.805)
Marel hf.	9.776.649	2.676.942	(775.939)	7.875.646	(272.051)
Icelandair Group hf.	5.131.654	(2.799.679)	185.515	7.745.818	(3.796.417)
Vanguard European Stock Index	5.115.813	410.842	3.187.878	1.517.093	(177.759)
Vanguard Emerging Market Fund	4.549.663	744.392	1.933.672	1.871.599	(49.595)
Össur hf.	4.524.865	691.818	(694.211)	4.527.258	(962.632)
Vanguard US 500 Stock Index	4.248.036	454.756	0	3.793.281	(84.399)
UBS Lux Money Market USD	3.870.060	(576.408)	388.925	4.057.543	(281.039)
Schroder QEP Global Quality Fund	3.119.765	285.249	13.253	2.821.264	(168.844)
SSgA Global Enhanced Equity Fund	2.658.695	92.240	2.566.455	0	0
Jupiter Global	2.587.873	532.085	0	2.055.789	(679.373)
Nordea Nordic Equity Fund	2.534.200	364.109	0	2.170.090	(442.739)
Blackrock Developed World Index	2.486.455	289.138	0	2.197.317	21.982
Hagar hf.	2.446.166	(1.185.949)	292.915	3.339.200	692.536
Framtakssjóður Íslands slhf.	2.362.363	937.638	(2.254.065)	3.678.790	503.480
Grandi hf.	2.248.295	496.289	873.570	878.437	(305.889)
Eik fasteignafélag hf.	2.215.802	(2.732)	(849.111)	3.067.645	868.767
Templeton Global	2.204.013	179.564	0	2.024.448	(192.435)
Eimskip hf.	2.001.486	(531.225)	84.888	2.447.824	746.575
Reginn hf.	1.896.437	(28.081)	(46.522)	1.971.040	505.742
	<u>76.522.607</u>	<u>3.833.001</u>	<u>7.760.830</u>	<u>64.928.775</u>	<u>(4.433.897)</u>

* Hreinar tekjur samanstanda af innleystum og óinnleystum gangvirðisbreytingum, gjaldeyrisbreytingum og arðgreiðslum.

** Hreyfingar samanstanda af kaupum, sölu og mótteknum arðgreiðslum.

SKÝRINGAR

5. HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR, FRH.

5.3 Hreinar tekjur af skuldabréfum sundurliðast þannig:

Skuldabréf flokkuð sem haldið til gjalddaga	Vaxtatekjur og verðbætur	Áhrif gjaldmiðils	Breyting á niðurfærslu	Samtals 2017	Samtals 2016
Ríkisskuldabréf	575.289	0	0	575.289	530.999
Íbúðalánasjóður	2.204.572	0	0	2.204.572	2.198.121
Önnur skuldabréf með ábyrgð ríkisins	155.864	(115.046)	0	40.818	(7.543)
Skuldabréf sveitarfélaga	594.508	0	18.617	613.126	478.892
Skuldabréf lánastofnana	65.393	0	0	65.393	98.800
Skuldabréf eignaleiga	21.139	0	0	21.139	0
Skuldabréf fyrirtækja	976.639	(90.681)	(595.243)	290.714	914.006
Sjóðfélagalán	1.361.293	0	232.464	1.593.757	860.003
Önnur veðlán	1.909.557	0	64.949	1.974.506	1.572.942
	7.864.255	(205.727)	(279.214)	7.379.314	6.646.220

Skuldabréf flokkuð á gangvirði	Gangvirðisbreyting	Áhrif gjaldmiðils	Breyting á niðurfærslu	Samtals 2017	Samtals 2016
Ríkisskuldabréf	1.084.967	0	0	1.084.967	1.907.943
Íbúðalánasjóður	2.006.110	0	0	2.006.110	1.015.531
Skuldabréf sveitarfélaga	515.065	0	0	515.065	126.092
Skuldabréf lánastofnana	500.729	0	0	500.729	411.754
	4.106.871	0	0	4.106.871	3.461.319
Samtals tekjur af skuldabr.	11.971.126	(205.727)	(279.214)	11.486.185	10.107.539

6. ÝMSAR FJÁRFESTINGARTEKJUR

	2017	2016
Tekjur vegna fullnustueigna	69.844	89.593

SKÝRINGAR

7. FJÁRFESTINGARGJÖLD

	Bein fjárfestingar- gjöld	Áætluð og reiknuð fjárfestingar- gjöld	Fjárfestingar- gjöld samtals	Heildareign í sjóðum að meðaltali á árinu	Hlutfall fjárfestingar- gjalda alls af meðaleign
Fjárfestingargjöld 2017					
Vegna innlendra verðbréfasjóða	0	10.753	10.753	552.514	1,95%
Vegna innlendra fjárfestingarsjóða	0	4.323	4.323	311.178	1,39%
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða	0	175.632	175.632	9.807.473	1,79%
Vegna erlendra verðbréfasjóða	0	413.613	413.613	54.789.910	0,75%
Vegna erlendra sjóða um sameiginlega fjárfestingu	0	305.132	305.132	12.360.994	2,47%
Kaup- og sölupóknar vegna verðbréfavíðskipta	56.651	0	56.651	-	-
Vörslupóknar	38.820	0	38.820	-	-
Umsýslupóknun vegna útvistunar eignastýringar	154.839	0	154.839	20.060.515	0,77%
Önnur fjárfestingargjöld	15.245	0	15.245	-	-
Fjárfestingargjöld samtals	265.555	909.452	1.175.007	97.882.582	

	Bein fjárfestingar- gjöld	Áætluð og reiknuð fjárfestingar- gjöld	Fjárfestingar- gjöld samtals	Heildareign í sjóðum að meðaltali á árinu	Hlutfall fjárfestingar- gjalda alls af meðaleign
Fjárfestingargjöld 2016					
Vegna innlendra verðbréfasjóða	0	15.369	15.369	909.314	1,69%
Vegna innlendra fjárfestingarsjóða	0	2.800	2.800	311.123	0,90%
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða	0	90.270	90.270	8.620.424	1,05%
Vegna erlendra verðbréfasjóða	0	715.618	715.618	47.108.046	1,52%
Vegna erlendra sjóða um sameiginlega fjárfestingu	0	198.881	198.881	7.157.753	2,78%
Kaup- og sölupóknar vegna verðbréfavíðskipta	82.771	0	82.771	-	-
Vörslupóknar	45.320	0	45.320	-	-
Umsýslupóknun vegna útvistunar eignastýringar	118.809	0	118.809	22.001.630	0,54%
Önnur fjárfestingargjöld	65.881	0	65.881	-	-
Fjárfestingargjöld samtals	312.781	1.022.939	1.335.720	86.108.289	

SKÝRINGAR

8. SKRIFSTOFU- OG STJÓRNUNARKOSTNAÐUR

	2017	2016
Laun og launatengd gjöld	432.342	420.479
Launakostnaður vegna sameiningar	0	(3.358)
Endurskoðun	15.684	17.214
Reikningshaldsþjónusta	3.250	1.061
Innri endurskoðun	4.684	8.042
Tryggingarstærðfræðingur	3.100	6.312
Lögfræðikostnaður	12.389	16.076
Almannatengsl og markaðsmál	11.466	1.741
Greiningar	463	8.514
Aðkeypt tölvuþjónusta	7.870	2.368
Rekstur upplýsingakerfa	150.075	133.600
Rekstur húsnæðis	41.838	33.781
Eftirlitsgjöld FME	22.365	27.131
Umboðsmaður skuldara	12.937	(6.474)
Afskriftir	10.931	4.773
Annar kostnaður	94.795	84.011
Endurgreiðslur vegna innheimtu fyrir stéttarfélög	(78.773)	(65.947)
	<u>745.418</u>	<u>689.325</u>
Beinn kostnaður vegna sameiningar	17.602	69.322
Launakostnaður vegna sameiningar	0	3.358
	<u>17.602</u>	<u>72.680</u>
	<u><u>763.020</u></u>	<u><u>762.005</u></u>

Starfsmenn sjóðsins voru að meðaltali 30,1 á árinu samanborið við 30,5 á árinu 2016.

SKÝRINGAR

8. SKRIFSTOFU- OG STJÓRNUNARKOSTNAÐUR, FRH.

Heildarlaun, hlunnindi og þóknanir til stjórnar, endurskoðunarnefndar og lykilstjórnenda sundurliðast þannig:

	2017	2016
Stjórn		
Jón Bjarni Gunnarsson, formaður	1.868	1.676
Þorbjörn Guðmundsson, varaformaður	1.898	1.912
Davíð Hafsteinsson	1.115	1.187
Guðrún Jónsdóttir	1.115	1.201
Gylfi Ingvarsson	1.115	1.038
Ingibjörg Ólafsdóttir	1.115	1.187
Jakob Tryggvason	1.115	1.952
Unnur María Rafnsdóttir	1.115	1.038
Viðar Örn Traustason	1.115	1.187
Drífa Sigurðardóttir	905	1.117
Anna Guðný Aradóttir, fyrrv.	405	2.113
Guðrún Helga Guðbjörnsdóttir, fyrrv.	0	948
Svavar Jón Bjarnason, fyrrv.	0	385
Elfa Björg Aradóttir, fyrrv.	0	89
Varamenn	1.811	5.136
	<u>14.688</u>	<u>22.168</u>

Endurskoðunarnefnd

María Sólbergdóttir, formaður endurskoðunarnefndar	1.680	840
Rósa Steingrímsdóttir	840	598
Viðar Örn Traustason, stjórnarmaður	840	1.680
Georg Páll Skúlason, fyrrv.	0	299
Guðrún Jónsdóttir, fyrrv.	0	163
Rúnar Bachmann, fyrrv.	0	840
	<u>3.360</u>	<u>4.421</u>

SKÝRINGAR

8. SKRIFSTOFU- OG STJÓRNUNARKOSTNAÐUR, FRH.

Stjórnendur	2017	2016
Ólafur Sigurðsson, framkvæmdastjóri	23.818	21.511
Lögfræðingur og staðgengill framkvæmdastjóra	19.245	14.856
Áhættustjóri	17.634	14.643
Forstöðumaður eignastýringarviðs	20.601	14.770
Forstöðumaður fjárreiðusviðs	20.441	17.344
	<u>101.739</u>	<u>83.124</u>

Inni í launum stjórnenda eru hvers konar starfstengd hlunnindi, svo sem bifreiðahlunnindi og aukið mótframlag í séreignarsjóð. Laun fyrir störf sem viðkomandi stjórnandi gegnir í krafti eignaraðildar lífeyrissjóðsins sem og fyrir setu í nefndum og stjórnnum sem viðkomandi er tilnefndur í af hálfu lífeyrissjóðsins eru ekki inni í framangreindum fjárhæðum en þau eru:

Framkvæmdastjóri 1.293.516 kr. Forstöðumaður eignastýringarviðs 1.802.516 kr. Forstöðumaður fjárreiðusviðs 600.000 kr.

Þóknun til ytri endurskoðanda sjóðsins sundurliðast þannig:	2017	2016
Endurskoðun, könnun og önnur staðfestingarvinna	15.684	14.807
Önnur þjónusta	770	2.407
	<u>16.455</u>	<u>17.214</u>

Þóknun til innri endurskoðanda sjóðsins sundurliðast þannig:

Innri endurskoðun	4.684	7.441
Önnur þjónusta	0	602
	<u>4.684</u>	<u>8.042</u>

Þóknun til tryggingastærðfræðings sjóðsins sundurliðast þannig:

Útreikningur á tryggingafræðilegri stöðu	2.579	4.514
Önnur þjónusta	521	1.798
	<u>3.100</u>	<u>6.312</u>

SKÝRINGAR

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM

	2017	2016
Innlend hlutabréf		
Skráð bréf	36.511.209	42.063.832
Óskráð bréf og framtakssjóðir	10.459.498	14.224.944
	<u>46.970.707</u>	<u>56.288.776</u>
Erlend hlutabréf		
Skráð bréf	12.873.412	7.166.078
	<u>12.873.412</u>	<u>7.166.078</u>
Innlend hlutdeildarskírteini		
Hlutabréfasjóðir	555.682	542.060
Framtakssjóðir	235.303	525.988
Fasteignasjóðir	923.081	796.949
Skuldabréfasjóðir	850.789	811.790
	<u>2.564.856</u>	<u>2.676.787</u>
Erlend hlutdeildarskírteini		
Erlendir hlutabréfasjóðir	58.443.539	44.541.394
Framtakssjóðir	9.693.989	11.531.873
Fasteignasjóðir	168.942	309.604
Marksjóðir	130	530.950
Millilagslánaðir	638.238	790.600
Skuldabréfasjóðir	6.677.395	5.437.699
	<u>75.622.233</u>	<u>63.142.120</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum samtals	<u>138.031.208</u>	<u>129.273.761</u>

SKÝRINGAR

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM, FRH.

Skráð innlend hlutabréf	Eignarhluti	Kostn.verð*	2017	2016
Marel hf.	4,1%	3.652.536	9.776.649	7.875.646
Icelandair Group hf.	7,0%	4.575.387	5.131.654	7.745.818
Hagar hf.	5,8%	2.479.631	2.446.166	3.339.200
Grandi hf.	3,5%	2.011.328	2.248.295	878.437
Eik fasteignafélag hf.	6,3%	1.354.606	2.215.802	3.067.645
Eimskip hf.	4,0%	1.898.520	2.001.486	2.447.824
Reginn hf.	4,8%	1.024.564	1.896.437	1.971.040
Tryggingamiðstöðin hf.	8,1%	1.057.667	1.821.743	1.588.144
N1 hf.	6,3%	269.433	1.792.004	2.614.809
Síminn hf.	3,7%	1.109.243	1.491.171	1.129.926
Nýherji hf.	9,8%	451.680	1.208.253	1.093.623
Sjóvá-Almennar tryggingar hf.	3,8%	693.818	926.646	827.071
Fjarskipti hf.	4,4%	518.407	881.556	634.293
Reitir fasteignafélag hf.	1,3%	695.155	807.985	772.201
Vátryggingafélag Íslands hf.	2,8%	578.476	737.149	728.860
Hampiðjan hf.	2,8%	205.515	537.578	689.828
Skeljungur hf.	3,5%	461.881	497.633	38.015
Sláturfélag Suðurlands svf. (B hl.br.)	30,0%	151.080	93.000	94.194
Össur hf.		0	0	4.527.258
			<u>36.511.209</u>	<u>42.063.832</u>

* Kostnaðarverð reiknast út frá meðalgengi keyptrá bréfa

SKÝRINGAR

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM, FRH.

Óskráð félög og framtakssjóðir	Eignarhluti	Kostn.verð*	2017	2016
Framtakssjóður Íslands slhf.	14,4%	925.195	2.362.363	3.678.790
Jarðvarmi slhf.	8,5%	1.093.365	1.417.349	1.575.149
Eyrir Invest hf.	2,8%	1.053.526	1.301.144	1.076.352
Samkaup hf.	14,2%	501.306	820.555	501.296
Akur slhf.	10,0%	691.957	538.481	210.152
Heimavellir leigufélag slhf.	7,1%	322.000	442.552	381.086
Kjölfesta slhf.	20,0%	426.910	402.149	436.302
Fí Fasteignafélag slhf.	10,1%	166.479	385.982	159.834
Edda slhf.	8,0%	194.509	296.473	250.852
Eldey TLH hf.	23,8%	336.150	295.812	151.589
Frumtak 2 slhf.	10,2%	306.828	284.641	200.689
Bakkastakkur slhf.	10,9%	292.536	279.211	279.211
Eyrir Sprotar slhf.	10,0%	321.436	278.912	250.000
MF1 slhf.	10,0%	197.500	220.691	108.777
ALDA Credit Fund II slhf.	15,0%	220.000	220.000	0
ALDA Credit Fund slhf.	10,0%	151.000	172.306	162.174
Brunnur vaxtarsjóður slhf.	18,8%	249.750	170.554	142.424
S38 slhf.	5,1%	151.331	147.471	150.379
Frumtak slhf	4,9%	77.767	89.662	97.886
Íslensk verðbréf hf.	5,0%	63.927	63.942	63.395
Undirbúningsfélag Verðbréfamíðst.	10,0%	46.763	46.764	42.879
Innviðir fjárfestingar slhf.	10,0%	34.277	33.591	33.591
Reiknistofa lífeyrissjóða ehf.	22,6%	16.717	32.905	34.637
Crowberry Capital slhf.	10,0%	16.500	16.500	0
AO Fjárfestingarfélag slhf.	20,0%	15.950	15.950	15.950
BG12 slhf.	3,1%	245.223	10.187	14.312
Eignarh.félag lífeyrissjóða ehf.	17,9%	2.200	9.717	6.873
Sundaboginn slhf.	20,0%	19.990	5.997	19.990
Framtakssjóður Íslands GP ehf.	14,9%	959	1.075	676
Veðskuld II slhf.	19,9%	796	796	3.483.752
Vi hf.	9,8%	786	786	786
AO Fjárfestingarfélag GP hf.	15,0%	750	750	750
Eignarhaldsf. Sameinaða Isj.	100,0%	500	500	500
JarðvarmiGP ehf.	9,8%	408	349	346
Greiðslustofa lífeyrissjóða	23,1%	158	231	135
Gamli Byr Eignarhaldsfélag ehf.	2,4%	96	96	96
Sunnuvellir slhf.	20,0%	800	80	800
BG12 GP hf.	3,1%	123	33	123
Önnur félög og sjóðir undir 2% eignarhl.			92.940	692.413
			10.459.498	14.224.944

* Kostnaðarverð reiknast út frá meðalgengi keyptrá bréfa

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM, FRH.

Erlend skráð hlutabréf	Eignarhluti	Kostn.verð*	2017	2016
Össur hf. dk	2,3%	1.700.600	4.524.865	0
NWF Group PLC	4,9%	557.522	547.822	585.977
Önnur hlutabréf undir 2% eignarhl.			7.800.724	6.580.101
			<u>12.873.412</u>	<u>7.166.078</u>
Eignarhlutar í félögum samtals			<u>59.844.119</u>	<u>63.454.854</u>

* Kostnaðarverð reiknast út frá meðalgengi keyptrá bréfa

Hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum	Eignarhluti	Nettó fjárf.*	2017	2016
Skráðir erlendir hlutabréfasjóðir				
Vanguard Global Stock Index Fund	0,9%	9.630.188	10.544.314	6.888.695
Vanguard European Stock Index Fund	0,8%	4.944.477	5.115.813	1.517.093
Vanguard Emerging Market	0,4%	3.975.221	4.549.663	1.871.599
Vanguard US 500 Stock Index Fund	0,6%	3.055.219	4.248.036	3.793.281
Schroder QEP Global Quality	2,2%	2.059.911	3.119.765	2.821.264
SSgA Global Enhanced Equity Fund	3,1%	2.566.455	2.658.695	0
Jupiter Global	0,9%	2.246.384	2.587.873	2.055.789
Nordea Nordic Equity Fund	8,2%	2.240.048	2.534.200	2.170.090
Blackrock Developed World Index Fund	0,2%	2.174.292	2.486.455	2.197.317
Templeton Global Fund	1,4%	101.370	2.204.013	2.024.448
Skagen Global	0,9%	1.967.695	1.933.356	1.692.910
Katla Fund Global Value	6,4%	907.965	1.963.558	1.138.946
Janus - Intech US Core Fund	12,7%	(2.047.859)	1.709.154	1.525.265
Skagen Kon-Tiki	0,4%	1.398.951	1.497.491	921.851
Wellington Global Quality Growth	1,0%	1.256.915	1.460.253	1.207.899
Delphi Nordic	1,4%	1.148.524	1.158.807	1.022.719
DNB Norden	2,5%	1.148.439	1.136.810	994.252
MFS Meridian Funds - European Value Fund	0,1%	881.016	968.508	502.349
Sparinvest Global Value	2,6%	503.141	885.560	782.362
iShares Core S&P 500	0,0%	711.120	813.953	343.508
Templeton Growth Fund	0,1%	331.482	764.575	700.979
Schroder Global EM Opportunities	0,6%	518.208	637.388	488.058
iShares MSCI USA - B UCITS ETF	1,0%	429.589	560.157	746.073
Credit Suisse Lux Gl. Em. M. ILC Equity Fund	1,7%	436.936	488.739	0
Schroder Japanese Equity	0,1%	(134.931)	440.948	362.389
Vanguard US Opportunity Fund	0,1%	336.498	396.905	0
Wellington Strategic European Eq. Fund	0,1%	343.306	390.406	0
Aðrir sjóðir undir 2% eignarhl.			1.188.143	6.772.259
			<u>58.443.539</u>	<u>44.541.394</u>

SKÝRINGAR

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM, FRH.

Skráðir innlendir hlutabréfasjóðir	Eignarhluti	Nettó fjárf.*	2017	2016
Júpíter innlend hlutabréf	15,4%	544.505	548.593	542.060
IS Hlutabréfasjóður	0,1%	7.000	7.089	0
			<u>555.682</u>	<u>542.060</u>

Óhefðbundnar fjárfestingar

Erlendir skráðir framtakssjóðir

Schroder Private Equity Fund III	2,4%	(542.840)	545.125	655.080
SVG Diamond Private Equity III	1,8%	171.608	333.614	460.207
Crown Private Equity Fund	1,6%	(655.454)	174.167	366.713
International Private Equity Fund II	9,6%	(601.790)	136.570	175.537
Schroder Private Equity Fund II	1,3%	(557.298)	104.828	124.317
			<u>1.294.304</u>	<u>1.781.853</u>

Erlendir óskráðir framtakssjóðir

MS Emerging Private Markets Fund I	5,7%	784.053	1.578.916	2.122.695
Morgan Stanley AIP VI	1,9%	763.840	729.001	531.137
Morgan Stanley AIP IV	0,9%	138.883	623.409	727.340
MS Distressed Opportunities Fund	3,0%	286.505	595.500	779.805
LPE II A	9,3%	349.440	569.119	594.645
Portfolio Advisors Private Equity Fund VIII	1,9%	471.724	518.980	410.397
LPE II LP	24,2%	417.429	504.917	524.216
European Strategic Partners 2008	0,6%	256.794	414.722	408.016
Partners Group Global Value Fund	2,5%	(286.186)	410.532	583.676
BlackRock Vesey Street Fund III	24,8%	(1.150.559)	334.375	602.095
MS Credit Opportunity Fund	3,3%	276.601	276.122	135.114
AlpInvest Secondaries Fund VI	4,0%	222.337	216.092	0
MS Private Equity Co-Inv. Op. Fund I	3,5%	133.535	125.705	0
Black Rock Private Opportunity Fund II	2,0%	(336.230)	81.655	173.865
Alþjóða framtakssjóðurinn	12,2%	(183.641)	28.296	35.135
Aðrir sjóðir undir 2% eignarhl.			1.392.345	2.121.885
			<u>8.399.684</u>	<u>9.750.019</u>

* Nettó fjárfesting samanstendur af heildarfjárfestingu að fráreginni sölu og arðgreiðslum. Nettó fjárfesting getur því orðið neikvæð ef heildarfjárfesting hefur öll skilað sér til baka.

SKÝRINGAR

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM, FRH.

Innlendir óskráðir framtakssjóðir	Eignarhluti	Nettó fjárf.*	2017	2016
Auður I	10,9%	185.374	199.655	402.135
Brú II	11,0%	248.788	35.648	123.853
			<u>235.303</u>	<u>525.988</u>
Erlendir óskráðir fasteignasjóðir				
Alþjóða fasteignasjóðurinn I	14,1%	248.279	168.734	308.561
BlackRock Global Real Estate	2,6%	332.928	208	1.043
			<u>168.942</u>	<u>309.604</u>
Innlendir óskráðir fasteignasjóðir				
Gamma Upphaf	8,0%	131.983	408.670	379.400
Gamma Agros	7,7%	200.000	339.412	242.549
Fasteignaauður II	25,0%	175.000	175.000	175.000
			<u>923.081</u>	<u>796.949</u>
Erlendir marksjóðir				
Erlendir skráðir marksjóðir			0	530.736
Erlendir óskráðir marksjóðir			130	214
			<u>130</u>	<u>530.950</u>
Erlendir óskráðir millilagsláναςjóðir				
WP Private Debt Partnership Fund III LP.	2,9%	331.774	313.785	341.211
Aðrir sjóðir undir 2% eignarhl.			324.453	449.389
			<u>638.238</u>	<u>790.600</u>

* Nettó fjárfesting samanstendur af heildarfjárfestingu að frádræginni sölu og arðgreiðslum. Nettó fjárfesting getur því orðið neikvæð ef heildarfjárfesting hefur öll skilað sér til baka.

SKÝRINGAR

9. EIGNARHLUTIR Í FÉLÖGUM OG SJÓÐUM, FRH.

Skuldabréfasjóðir	Eignarhluti	Nettó fjárf.*	2017	2016
Skráðir erlendis skuldabréfasjóðir				
UBS Lux Money Market USD	1,1%	4.385.123	3.870.060	4.057.543
UBS Lux Money Market EUR	0,4%	886.060	821.374	786.157
			<u>4.691.434</u>	<u>4.843.699</u>
Óskráðir erlendis skuldabréfasjóðir				
Oberon Credit Investment Fund III	2,4%	1.350.082	1.363.725	0
Oberon Credit Investment Fund II	1,7%	677.076	622.236	594.000
			<u>1.985.961</u>	<u>594.000</u>
Innlendis skráðir skuldabréfasjóðir				
GAMMA Credit fund	3,5%	255.038	321.065	301.458
Virðing ríkisbréf stuttur			0	38.686
			<u>321.065</u>	<u>340.144</u>
Innlendis óskráðir skuldabréfasjóðir				
JR Veðskuldabréf I	9,5%	375.000	423.084	396.545
Veðskuldabréfasjóður ÍV	9,3%	75.000	92.534	75.000
Veðskuldabréfasjóðurinn Virðing	16,7%		100	90
Aðrir sjóðir undir 2% eignarhl.		14.000	14.006	11
			<u>529.724</u>	<u>471.646</u>
Hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum samtals			<u>78.187.089</u>	<u>65.818.906</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum			<u>138.031.208</u>	<u>129.273.761</u>

* Nettó fjárfesting samanstendur af heildarfjárfestingu að frádræginni sölu og arðgreiðslum. Nettó fjárfesting getur því orðið neikvæð ef heildarfjárfesting hefur öll skilað sér til baka.

10. SKULDABRÉF

Skuldabréf metin á gangvirði	2017	2016
Ríkisbréf	15.534.036	23.426.975
Íbúðalánasjóður	20.635.483	20.810.558
Skuldabréf sveitarfélaga	4.810.753	3.788.758
Skuldabréf lánastofnana	7.630.784	6.529.886
	<u>48.611.056</u>	<u>54.556.177</u>

SKÝRINGAR

10. SKULDABRÉF, FRH.

Skuldabréf metin á afskrifuðu kostnaðarverði	2017	2016
Ríkisbréf	13.000.811	12.016.113
Íbúðalánasjóður	37.110.225	33.647.706
Önnur skuldabréf með ábyrgð ríkisins	3.347.485	3.521.958
Skuldabréf sveitarfélaga	10.773.386	9.235.797
Skuldabréf lánastofnana	2.842.085	164.600
Skuldabréf eignaleiga	777.695	0
Skuldabréf fyrirtækja	24.957.591	21.436.187
<i>Veðlán greinast þannig:</i>		
Sjóðfélagalán	22.797.081	17.650.879
Önnur veðlán	32.950.467	26.936.679
	<u>148.556.827</u>	<u>124.609.919</u>

Skuldabréf alls 197.167.882 179.166.096

Gangvirði skuldabréfa sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði 160.308.441 128.199.935

Breyting á niðurfærslu skuldabréfa greinist þannig:

Niðurfærsla 1.1	6.496.003	8.428.593
Endanlega afskrifað á árinu	(2.142.735)	(2.160.368)
Breyting á niðurfærslu	<u>386.814</u>	<u>227.777</u>
Niðurfærsla 31.12	<u>4.740.081</u>	<u>6.496.003</u>

11. AÐRAR FJÁRFESTINGAR

	2017	2016
Fullnustueignir	150.000	372.119
Listaverk	14.060	10.527
	<u>164.060</u>	<u>382.646</u>

Sjóðurinn á tvö íbúðarhúsnæði og eitt atvinnuhúsnæði sem hann hefur leyst til sín í fullnustuaðgerðum. Eignirnar hafa verið niðurfærðar til varúðar og er unnið að sölu.

Fasteignamat fullnustueigna nam 160,4 milljónum króna í árslok og brunabótamat 221,5 milljónum króna.

SKÝRINGAR

12. KRÖFUR

Kröfur á launagreiðendur greinast þannig:	2017	2016
Áætluð óinnheimt iðgjöld	1.417.037	1.058.838
Aðrar kröfur á launagreiðendur	711.527	605.837
	<u>2.128.564</u>	<u>1.664.675</u>

Aðrar kröfur greinast þannig:

Ófrágengin viðskipti	420.155	0
Ógreitt vegna sölu á fullnustueignum	9.575	170.592
Aðrar kröfur	40.984	4.551
	<u>470.715</u>	<u>175.143</u>

13. VARANLEGIR REKSTRARFJÁRMUNIR

	Fasteign	Rekstrar- fjármunir
Árslok 2016		
Bókfært verð í ársbyrjun	143.564	21.144
Viðbót á árinu	4.011	4.502
Afskriftir	(3.619)	(4.773)
Bókfært verð í árslok	<u>143.956</u>	<u>20.873</u>

Bókfært verð í árslok 2016 greinist þannig:

Kostnaðarverð	180.934	83.920
Samansafnaðar afskriftir	(36.978)	(63.047)
Bókfært verð í árslok	<u>143.956</u>	<u>20.873</u>

Árslok 2017

Bókfært verð í ársbyrjun	143.956	20.873
Viðbót á árinu	0	25.716
Selt á árinu	(143.956)	0
Afskriftir	0	(10.931)
Bókfært verð í árslok	<u>0</u>	<u>35.659</u>

Bókfært verð í árslok 2017 greinist þannig:

Kostnaðarverð	0	109.474
Samansafnaðar afskriftir	0	(73.816)
Bókfært verð í árslok	<u>0</u>	<u>35.659</u>

SKÝRINGAR

14. ÁFALLINN KOSTNAÐUR OG FYRIRFRAMINNHEIMTAR TEKJUR

	2017	2016
Ógreiddur kostnaður	55.114	56.649
Ógreidd laun og launatengd gjöld	33.506	37.330
	<u>88.620</u>	<u>93.979</u>

15. AÐRAR SKULDIR

Ógreitt til stéttarféлага	347.540	188.559
Ógreidd verðbréfavíðskipti	0	562.507
Ógreidd uppgjör við þrotabú	0	12.763
Aðrar skuldir (inneign hjá samtryggingu)	(8.470)	1.076
	<u>339.070</u>	<u>764.905</u>

16. TRYGGINGAFRÆDILEG STAÐA

Tryggingafræðileg staða samtryggingardeildar sjóðsins er reiknuð í samræmi við ákvæði 39. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Útreikningurinn er gerður af tryggingastærðfræðingi sem hefur til þess tilskilda staðfestingu frá Fjármálaeftirlitinu og starfar sjálfstætt utan sjóðsins. Helstu forsendur útreikninga miðast við ákvæði IV kafla reglugerðar nr. 391/1998 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Þar kemur m.a. fram að meta skuli dánar- og lífslíkur miðað við nýjustu dánar- og eftirlifendatöflur útgefnar af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga. Í reglugerðinni kemur einnig fram að við núvirðisútreikning væntanlegs lífeyris og framtíðariðgjalda skuli nota 3,5% vaxtaviðmiðun umfram vísitölu neysluverðs. Forsendur eru óbreyttar milli ára.

Yfirlit um breytingu á tryggingafræðilegri stöðu samtryggingardeildar

Eignir

Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í árslok	506.056.792	460.976.231
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í ársbyrjun	460.976.231	430.190.200
Hækkun (lækkun) endurmetinnar eignar á árinu	<u>45.080.561</u>	<u>30.786.031</u>

Skuldbindingar

Skuldbindingar í árslok	524.107.042	480.630.030
Skuldbindingar í ársbyrjun	480.630.030	430.192.600
Hækkun (lækkun) skuldbindinga á árinu	<u>43.477.013</u>	<u>50.437.430</u>

Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu

1.603.548   (19.651.399)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum samtryggingardeildar

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun	323.633.417	299.742.600
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta	17.251.204	16.715.246
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins	13.749.847	12.080.560
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu	(9.508.017)	(8.905.489)
Hækkun vegna nýrra lífslíkataflna	0	6.560.593
Hækkun (lækkun) vegna réttindabreytinga sameiningar	0	181.698
Hækkun (lækkun) vegna annarra breytinga	(691.456)	(2.741.791)

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok

344.434.996   323.633.417

SKÝRINGAR

17. SKULDBINDINGAR UTAN EFNAHAGS

Sjóðurinn hefur gert samninga sem skuldbinda hann til framtíðarfjárfestinga. Með samningunum hefur sjóðurinn skuldbundið sig til að fjárfesta í framtaks- og fasteignasjóðum eða sambærilegum samlagsfélögum fyrir ákveðna fjárhæð, sem er innkölluð í nokkrum áföngum. Staða skuldbindinga í árslok er sem hér greinir:

	2017	2016
Erlendir framtakssjóðir	5.278.480	5.342.476
Innlendir framtakssjóðir og samlagsfélög	3.424.772	2.931.471
Innlendir veðskuldabréfasjóðir og samlagsfélög	0	636.000
Aðrir sjóðir	71.551	295.330
	<u>8.774.803</u>	<u>9.205.277</u>

18. FJÁRFESTINGAR

18.1 Flokkun fjárfestinga

Fjárfestingar lífeyrissjóðsins skiptast í eftirfarandi flokka:

Fjárfestingar í árslok 2017	Fjárfestingar	Fjárfestingar	Samtals	Gangvirði
	á gangvirði	á afskrifuðu kostnaðar- verði		
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	138.031.208	0	138.031.208	138.031.208
Skuldabréf	48.611.056	148.556.827	197.167.882	208.919.496
Bundnar bankainnstæður	4.007.952	0	4.007.952	4.007.952
Aðrar fjárfestingar	0	164.060	164.060	188.560
Fjárfestingar samtals	<u>190.650.216</u>	<u>148.720.887</u>	<u>339.371.102</u>	<u>351.147.216</u>

Fjárfestingar í árslok 2016	Fjárfestingar	Fjárfestingar	Samtals	Gangvirði
	á gangvirði	á afskrifuðu kostnaðar- verði		
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	129.273.761	0	129.273.761	129.273.761
Skuldabréf	54.556.177	124.609.920	179.166.096	183.517.620
Bundnar bankainnstæður	4.588.662	0	4.588.662	4.588.662
Aðrar fjárfestingar	0	382.646	382.646	413.900
Fjárfestingar samtals	<u>188.418.600</u>	<u>124.992.565</u>	<u>313.411.164</u>	<u>317.793.943</u>

18. FJÁRFESTINGAR, FRH.

18.2 Fjármálagerningar á gangvirði

Gangvirði fjármálagernings er það viðskiptaverð sem greitt væri við kaup eða fengið væri við sölu í frjálsum viðskiptum milli markaðsaðila. Þegar markaðsverð liggur ekki fyrir notar sjóðurinn verðmatsaðferðir sem byggjast á mati og forsendum sem eru í samræmi við þær sem markaðsöilar myndu miða við í verðlagningu fjármálagerningsins. Í sumum tilfellum beitir sjóðurinn nálgun við mat á virði fjármálagerninga. Þessar nálganir eru útskýrðar nánar hér á eftir.

Í töflunum hér að neðan eru fjármálagerningar sem færðir eru á gangvirði flokkaðir í þrjú þrep sem endurspeglar hvaða gögn voru notuð við mat á virði þeirra.

Þrepin þrjú hafa verið skilgreind með eftirfarandi hætti:

Þrep 1: Skráð verð eigna sem átt er viðskipti með á skipulögðum verðbréfamörkuðum.

Þrep 2: Matsverð sem byggist á greinanlegu skráðu verði öðru en því sem tilgreint er í þrepi 1 annaðhvort beint eða óbeint (afleitt af verði).

Þrep 3: Matsverð eigna byggir á áreiðanlegum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

Eignir á gangvirði í árslok 2017	Þrep 1	Þrep 2	Þrep 3	Samtals
Eignarhlutar í félögum og sjóðum	114.690.645	0	23.340.563	138.031.208
Skuldabréf	48.054.790	556.266	0	48.611.056
Bundnar bankainnstæður	4.007.952	0	0	4.007.952
	<u>166.753.387</u>	<u>556.266</u>	<u>23.340.563</u>	<u>190.650.216</u>
Eignir á gangvirði í árslok 2016	Þrep 1	Þrep 2	Þrep 3	Samtals
Eignarhlutar í félögum og sjóðum	101.809.796	0	27.463.965	129.273.761
Skuldabréf	53.918.466	637.710	0	54.556.177
Bundnar bankainnstæður	4.588.662	0	0	4.588.662
	<u>160.316.924</u>	<u>637.710</u>	<u>27.463.965</u>	<u>188.418.600</u>

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING

Hlutverk stjórnar samkvæmt lögum er að hafa eftirlit með starfsemi sjóðsins. Liður í því eftirliti er samþykkt og innleiðing áhættustefnu. Á grundvelli hennar felur stjórn sjóðsins framkvæmdastjóra og áhættustjóra sjóðsins umsjón með framkvæmd stefnunnar. Áhættustefna sjóðsins var yfirfarin á árinu 2017 og var uppfærð stefna samþykkt af stjórn 30.11.2017. Í skýringu þessari er miðað við stöðu samtryggingardeildar og útreikningar miðast við þá deild. Áhættuþættir í starfsemi séreignadeilda koma fram í skýringu 19.6.

Lífeyrissjóðurinn leggur áherslu á að áhættustefnan og framkvæmd hennar sé virkur þáttur í starfseminni. Stefnan byggir á ákvæðum laga og reglugerðar nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða. Auk þess er stuðst við tilmæli OECD/IOPS er varðar áhættustjórnkerfi lífeyrissjóða.

Í áhættustefnunni er skipulag sjóðsins skilgreint, mælt fyrir um umsjón og ábyrgð er varðar framkvæmd áhættustýringar, þeir áhættuþættir sem sjóðurinn fylgist með tilgreindir sem og hvernig með þeim er fylgst. Jafnframt er í stefnunni yfirlit yfir helstu áhættuþætti.

Áhætta í starfsemi sjóðsins er skilgreind, til samræmis við skilgreiningar í lögum og reglugerð um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða, sem hætta á fjárhagslegu tapi sem leiðir af atburði og fellur undir einn eða fleiri af þeim áhættuþáttum sem lífeyrissjóðurinn skilgreinir. Meginmarkmið er að minnka líkur á skerðingu á réttindum sjóðfélaga til lengri tíma, ásamt því að mót fjárfestingastefnu og ávaxta fé sjóðsins með hliðsjón af þeim kjörum sem best eru boðin á hverjum tíma með tilliti til ávöxtunar og áhættu.

Megináhættuflokkar í starfsemi sjóðsins eru lífeyristryggingaáhætta, fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta), mótaðilaáhætta, lausafjárahætta og rekstraráhætta.

19.1 FJÁRHAGSLEG ÁHÆTTA

Fjárhagsleg áhætta er skilgreind sem hættan á fjárhagslegu tapi eða óhagstæðum breytingum á fjárhagslegri stöðu sem stafar beint eða óbeint af sveiflum á virði eigna. Fjárhagslegri áhættu má skipta í a) vaxta- og endurfjárfestingaáhættu, b) uppgreiðsluáhættu, c) markaðsáhættu, d) gjaldmiðlaáhættu, e) ósamræmisáhættu, f) verðbólguáhættu, g) áhætta tengd eigna- og skuldbindingajöfnuði og h) áhættu vegna skuldbindinga utan efnahagsreiknings.

a) Vaxta- og endurfjárfestingaáhætta

Hættan á að breytingar á vöxtum og lögun vaxtaferils leiði til lækkunar á virði skuldabréfa. Ef vextir hækka getur það leitt til lækkunar á markaðsvirði bréfa auk þess sem taka þarf tillit til þess að áhætta er meiri eftir því sem bréfin eru til lengri tíma. Lækki vaxtakjör leiðir það til þess að langtímaávöxtun skuldabréfa lækkar þar sem nýjar fjárfestingar í skuldabréfum eiga sér stað á lækkaðri kröfu.

Hluti skuldabréfa sjóðsins er færður til bókar á gangvirði og hluti á á upphaflegri ávöxtunarkröfu við kaup. Sá hluti sem færður er til bókar á gangvirði er næmur fyrir breytingum á ávöxtunarkröfu á markaði. Hér að neðan má sjá hvaða áhrif breytingar á ávöxtunarkröfu hafa á gangvirði skuldabréfa sem færð eru til bókar á gangvirði. Annars vegar er gert ráð fyrir að ávöxtunarkrafa verðtryggðra og óverðtryggðra markaðsskuldabréfa lækki um 100 punkta og hins vegar að ávöxtunarkrafa hækki um 100 punkta. 100 punkta breyting samsvarar eins prósentustigs breytingu á ávöxtunarkröfu.

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris:	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
Breyting á ávöxtunarkröfu	100 punkta lækkun	100 punkta hækkun	100 punkta lækkun	100 punkta hækkun
Skuldabréf færð á gangvirði	2.839.911	(2.421.652)	2.626.775	(2.752.148)
Samtals gangvirðisbreyting	2.839.911	(2.421.652)	2.626.775	(2.752.148)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	334.321.422	334.321.422	307.405.489	307.405.489
Breyting á hreinni eign	2.839.911	(2.421.652)	2.626.775	(2.752.148)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði	337.161.333	331.899.770	310.032.264	304.653.341

b) Uppgreiðsluhætta

Hættan á að skuldabréf með föstum vöxtum verði greidd upp fyrir gjalddaga og að lífeyrissjóðurinn fái ekki þá ávöxtun sem stefnt er að. Samkvæmt reglum sem Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga (FÍT) hefur gefið út er uppgreiðsluhætta skilgreind sem líkur á að uppgreiðslur vaxi eftir því sem munur á vöxtum skuldabréfa og markaðsvöxtum er meiri.

c) Markaðsáhætta

Hætta á lækkun á markaðsvirði verðbréfa, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Mælikvarði á markaðsáhattu slíkra verðbréfa er jafnan flökt ávöxtunar verðbréfa, reiknað sem frávik ávöxtunar. Fjárhæð í húfi (VaR, e. Value at Risk) er notað til að meta líkur á hámarkstapi sem getur orðið vegna breytinga á markaðsvirði eigna miðað við 99,5% og 95% líkur, þ.e. 0,5% og 5% líkur á tapi vegna breytinga á markaðsvirði eigna og skuldbindinga byggt á sögulegum gögnum um flökt og vænta raunávöxtun. Staðalfrávik er notað til að meta flökt/sveiflur eignasafna.

Samdreifni (e. covariance) milli eignaflokka er metin sem hluti af markaðsáhattu sjóðsins. Samdreifni og samval eigna með mismunandi fylgni stuðlar að aukinni áhættudreifingu.

Innlend og erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir	Fjárhæð 31.12.2017	Fjárhæð 31.12.2016	Hlutfall af eignum 31.12.2017	Hlutfall af eignum 31.12.2016
Innlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	47.526.389	56.830.836	14,2%	18,5%
Erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	71.316.951	51.707.472	21,3%	16,8%
	118.843.340	108.538.308	35,5%	35,3%

SKÝRINGAR

19. ÁHÆTTUPÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

Áhrif 5% og 10% lækkunar á gangvirði eignarhluta í félögum og sjóðum á eignir sjóðsins og tryggingafræðilega stöðu er sýnd á næstu síðu. Tekið skal fram að 5% og 10% hækkun á gangvirði hefur sömu áhrif en í gagnstæða átt.

Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
Breyting á gangvirði	(5,0%)	(10,0%)	(5,0%)	(10,0%)
Áhrif á innlend hlutabréf og hlutabr.sjóði	(2.376.319)	(4.752.639)	(2.841.542)	(5.683.084)
Áhrif á erlend hlutabréf og hlutabr.sjóði	(3.565.848)	(7.131.695)	(2.585.374)	(5.170.747)
Samtals gangvirðisbreyting	(5.942.167)	(11.884.334)	(5.426.915)	(10.853.831)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	334.321.422	334.321.422	307.405.489	307.405.489
Breyting á hreinni eign	(5.942.167)	(11.884.334)	(5.426.915)	(10.853.831)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði	328.379.255	322.437.088	301.978.574	296.551.658

Áhrif á tryggingafræðilega stöðu	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
Breyting á gangvirði	5%	10%	5%	10%
Áhrif vegna innlendra hlutabréfa og hlutabréfasjóða	(0,5%)	(0,9%)	(0,6%)	(1,2%)
Áhrif vegna erlendra hlutabréfa og hlutabréfasjóða	(0,7%)	(1,4%)	(0,5%)	(1,1%)
Samtals gangvirðisbreyting	(1,1%)	(2,3%)	(1,1%)	(2,3%)
Tryggingafræðileg staða	(3,4%)	(3,4%)	(4,1%)	(4,1%)
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu	(1,1%)	(2,3%)	(1,1%)	(2,3%)
Tryggingafræðileg staða eftir breytt gangvirði	(4,6%)	(5,7%)	(5,2%)	(6,3%)

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

d) Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta sjóðsins felst í hættu á að breytingar á gengi gjaldmiðla (styrking ISK) rýri verðmæti erlendra eigna sjóðsins mælt í íslenskum krónum. Þá er áhættan helst fólgin í gengisflökti ISK gagnvart öðrum myntum og samdreifni milli þeirra.

Meirihluti eigna sjóðsins er í íslenskum krónum en 28,1% er í erlendum fjáreignum. Hér á eftir eru tilgreindir þeir gjaldmiðlar sem mest áhrif hafa á rekstur sjóðsins. Upplýsingar um gengi og útreikning á flökti taka tillit til meðalgengis Seðlabanka Íslands en eignir í árslok eru tilgreindar á miðgengi Seðlabanka Íslands.

Mynt	Árslokagengi		Meðalgengi		Ársflökt
	2017	2016	2017	2016	
USD	104,42	112,55	107,06	120,39	14,61%
EUR	125,05	118,8	120,5	133,22	16,20%
DKK	16,80	16,02	16,20	17,96	18,46%
GBP	140,98	138,57	137,61	163,41	16,8%

Skipting eigna eftir myntum Mynt	Fjárhæð	Fjárhæð	Hlutfall af	Hlutfall af
	2017	2016	2017	2016
USD	57.285.043	45.358.076	17,1%	14,8%
EUR	27.322.665	24.938.840	8,2%	8,1%
DKK	5.265.809	182.381	1,6%	0,1%
GPB	709.548	913.846	0,2%	0,3%
Aðrir erlendir gjaldmiðlar	3.349.078	3.109.667	1,0%	1,0%
	93.932.143	74.502.810	28,1%	24,2%

Næmnigreining

Í töflunni hér að neðan eru sýnd hvaða áhrif 5% og 10% styrking á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefði á gangvirði eigna í erlendri mynt, hreina eign til greiðslu lífeyris og tryggingafræðilega stöðu miðað við stöðu eigna í viðkomandi gjaldmiðli á reikningskiladegi. 5% og 10% veiking á gengi íslensku krónunnar hefði öfug áhrif.

Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
Styrking á gengi íslensku krónunnar	5%	10%	5%	10%
USD	(2.864.252)	(5.728.504)	(2.267.904)	(4.535.808)
EUR	(1.366.133)	(2.732.267)	(1.246.942)	(2.493.884)
DKK	(263.290)	(526.581)	(9.119)	(18.238)
GPB	(35.477)	(70.955)	(45.692)	(91.385)
Aðrir erlendir gjaldmiðlar	(167.454)	(334.908)	(155.483)	(310.967)
Samtals gangvirðisbreyting	(4.696.607)	(9.393.214)	(3.725.140)	(7.450.281)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	334.321.422	334.321.422	307.405.489	307.405.489
Breyting á hreinni eign	(4.696.607)	(9.393.214)	(3.725.140)	(7.450.281)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði	329.624.815	324.928.208	303.680.349	299.955.208

SKÝRINGAR

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

Áhrif á tryggingafræðilega stöðu	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
Styrking á gengi íslensku krónunnar	5%	10%	5%	10%
USD	(0,5%)	(1,1%)	(0,5%)	(0,9%)
EUR	(0,3%)	(0,5%)	(0,3%)	(0,5%)
DKK	(0,1%)	(0,1%)	(0,0%)	(0,0%)
GPB	(0,0%)	(0,0%)	(0,0%)	(0,0%)
Aðrir erlendir gjaldmiðlar	(0,0%)	(0,1%)	(0,0%)	(0,1%)
Samtals	(0,9%)	(1,8%)	(0,8%)	(1,6%)
Tryggingafræðileg staða	(3,4%)	(3,4%)	(4,1%)	(4,1%)
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu	(0,9%)	(1,8%)	(0,8%)	(1,6%)
Tryggingafræðileg staða eftir breytt gangvirði	(4,3%)	(5,2%)	(4,9%)	(5,6%)

e) Ósamræmisáhætta

Ósamræmisáhætta vísar til ósamræmis í breytingum á markaðsverði eigna annars vegar og virði skuldbindinga hins vegar. Dæmi um áhættuþátt er verðtrygging. Lífeyrisréttindi eru verðtryggðar skuldbindingar en eignasafn er sjaldnast verðtryggt að fullu. Ýmsar eignir hafa þó eiginleika óbeinnar verðtryggingar. Álagspróf eða næmnipróf eru dæmigerð próf fyrir ósamræmi eigna og skuldbindinga þar sem leitast er við að meta næmni eigna og skuldbindinga fyrir breytingum á vöxtum, verðbólgu og öðrum þáttum sem eru sameiginlegir í báðum tilvikum.

f) Verðbólguáhætta

Verðbólguáhætta er sú hætta að verðbólga valdi hækkun á lífeyrisskuldbindingar umfram raunávöxtun eigna. Verðbólguáhætta er viðvarandi í rekstri sjóðsins þar sem skuldbindingar eru að fullu verðtryggðar en eignasafnið er hins vegar að hluta verðtryggt.

	Fjárhæð	Fjárhæð	Hlutfall af eignum	Hlutfall af eignum
Verðtryggðar eignir	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Skuldabréf með ábyrgð ríkisins	58.213.526	55.695.601	17,4%	18,1%
Útlán til sjóðfélaga og annarra	52.739.288	43.832.105	15,8%	14,3%
Önnur skuldabréf	42.590.853	33.587.013	12,7%	10,9%
Verðtryggð innlán	611.251	1.374.875	0,2%	0,4%
	154.154.917	134.489.594	46,1%	43,7%

g) Áhætta tengd eigna- og skuldbindingajöfnuði

Hætta á að eignir mæti ekki skuldbindingum til lengri tíma, sem má til að mynda rekja til óhagstæðra markaðsbreytinga sem hafa önnur áhrif á eignir en skuldbindingar.

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

19.2 Mótaðilaáhætta

Mótaðilaáhætta er hættan á fjárhagslegu tapi sökum þess að mótaðili uppfyllir ekki skuldbindingar sínar. Með mótaðilaáhöttu er átt við að útgefendur verðbréfa svo sem lántakendur eða fyrirtæki, verði gjaldþrota eða hæfi mótaðilans til greiðslu versni verulega. Mótaðilaáhöttu má skipta í útlánaáhöttu, samþjöppunaráhöttu, landsáhöttu, afhendingaráhöttu og uppgjörsáhöttu.

Við mat á heildarmótaðilaáhöttu skal meta mótaðilaáhöttu stærstu útgefenda m.t.t. líkinda á greiðslufalli að einhverju eða öllu leyti.

Útlánaáhöttu er hættan á greiðslufalli skuldara og tapi sem af því getur orðið. Skuldaraáhöttu er mæld með gjaldþolsprófi eða lánshæfismati. Aldursgreining vanskila og breyting á tryggingahlutföllum eru önnur dæmi um mat á útlánaáhöttu. Undir mótaðilaáhöttu fellur einnig afhendingar- og uppgjörsáhöttu, þ.e. hættan á að mótaðili afhendi ekki verðbréf í samræmi við ákvæði fjármálasamning.

Þeir mótaðilar sjóðsins sem hafa opinbera lánshæfiseinkunn eru m.a. ríkissjóður og Íbúðalánasjóður. Ríkissjóður er með einkunnirnar A3/A/A (Moody's/Standard & Poor's/Fitch) þegar kemur að langtímaskuldbindingum í innlendri mynt.

Útlánaáhöttu, lánshæfismat miðast við 31.12.2017

	Fjárhæð 31.12.2017	Fjárhæð 31.12.2016	Hlutfall af 31.12.2017	Hlutfall af 31.12.2016
Skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs, lánshæfismat S&P A	77.943.431	81.532.602	23,3%	26,5%
Skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs, önnur	7.112.740	11.890.708	2,1%	3,9%
Útlán til sjóðfélaga	22.895.148	17.969.956	6,8%	5,8%
Önnur veðlán	31.866.834	26.205.461	9,5%	8,5%
Önnur skuldabréf	54.075.644	41.186.228	16,2%	13,4%
Varúðarniðurfærsla veðskuldabréfa	(4.740.081)	(6.496.003)	(1,4%)	(2,1%)
Samtals	189.153.716	172.288.952	56,6%	56,0%

Vanskilatöflur

	Fjárhæð 31.12.2017	Fjárhæð 31.12.2016	Hlutfall 31.12.2017	Hlutfall 31.12.2016
90 daga vanskil				
Útlán til sjóðfélaga	8.967	19.198	0,1%	0,1%
Önnur útlán	9.852	9.854	0,0%	0,0%
Önnur skuldabréf	19.007	8.358	0,0%	0,0%

Varúðarniðurfærsla vegna útlána og skuldabréfa

Í árslok 2017	(4.740.081)
Í árslok 2016	(6.496.003)
Lækkun niðurfærslu	1.755.922

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

19.3 Lífeyrstryggingaráhætta

Lífeyrstryggingaráhætta er hættan á því að lífeyrissjóður vanmeti lífeyrisskuldbindingar sínar vegna vanmats eða óvissu tengdum lýðfræðilegum þáttum, svo sem forsendum um dánar- og örorkutíðni auk forsenda um vexti og verðbólgu. Lífeyrstryggingaráhættu má skipta í skerðingaráhættu, iðgjaldaáhættu, umhverfisáhættu, lýðfræðilega áhættu og réttindaflutningsáhættu. Til þess að meta lífeyrstryggingaráhættu er m.a. horft á hlutfall lífeyris á á móti iðgjöldum, aldursamsetningu sjóðfélaga og fleira.

Með því að framkvæma tölfræðilegar hermanir (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

Álagspróf

Sjóðurinn framkvæmir reglulega álagspróf, næmnigreiningar og athuganir á viðnámsprótti eftir því sem við á. Markmið með framkvæmd álagsprófsins er að meta hvort tryggingafræðileg staða sjóðsins verði undir -10% miðað við mismunandi álagsþætti. Þetta er gert þar sem að í 39. gr. laga nr. 129/1997 er kveðið á um að ef heildartryggingafræðileg staða lífeyrissjóða án ábyrgðar, leiðir í ljós að meira en 10% munur er á milli eignaliða og lífeyrisskuldbindinga er skylt að gera nauðsynlegar breytingar á samþykktum. Með sama hætti þarf að gera breytingar á samþykktum ef munurinn hefur haldist 5% eða meiri síðastliðin 5 ár.

	Trygginga- fræðileg staða 2017	Trygginga- fræðileg staða 2016	Breyting trygginga- fræðilegrar stöðu 2017	Breyting trygginga- fræðilegrar stöðu 2016
Niðurstöður álagsprófs:				
Staða	(3,4%)	(4,1%)		
Tryggingafræðileg krafa lækkuð úr 3,5% í 3,0%	(11,2%)	(10,9%)	(7,8%)	(6,8%)
Líftölur hliðrast um 2 ár	(9,1%)	(12,3%)	(5,7%)	(8,3%)
Örorkulíkur auknar um 10%	(4,0%)	(4,2%)	(0,6%)	(0,2%)
Vísitala neysluverðs hækkun um 0,5%	(3,8%)	(4,2%)	(0,4%)	(0,1%)
Gengisvísitala lækkar um 10%	(5,1%)	(5,5%)	(1,7%)	(1,4%)
Fasteignaveðtryggð skuldabréf lækka um 10%	(4,4%)	(5,0%)	(0,9%)	(0,9%)
Markaðsskuldabréf lækka um 10%	(5,9%)	(6,7%)	(2,4%)	(2,6%)
Erlend hlutabréf lækka um 10%	(4,7%)	(5,1%)	(1,3%)	(1,0%)
Innlend hlutabréf lækka um 10%	(4,1%)	(5,1%)	(0,7%)	(1,1%)

19.4 Lausafjárahætta

Lausafjárahætta er hættan á að lífeyrissjóðurinn hafi ekki yfir nægu fé að ráða til að standa undir skuldbindingum sínum eða þurfi að selja eignir á óviðunandi verði. Skipta má lausafjárahættu í seljanleikaáhættu og útstreymisáhættu.

Seljanleikaáhættan lýtur að áhættunni á því að ekki sé unnt að selja verðbréf eða innleysa fjármálagerninga á nógu skömmum tíma, nema undir matsvirði, til að mæta greiðslu á skuldbindingum. Útstreymisáhætta vísar hins vegar til hættunnar á að eignir renni hraðar úr sjóðnum en ráð var fyrir gert.

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

Hlutfall innlána, skuldabréfa með ábyrgð ríkissjóðs og skráðra verðbréfa af eignum

	2017	2016
Innlán	2,1%	2,0%
Skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	25,4%	30,4%
Innlend skráð hlutabréf	10,8%	18,3%
Skráð skuldabréf sveitarfélaga, lánastofnana og fyrirtækja	7,5%	6,4%
Erlend skráð hlutabréf	3,8%	2,3%
Erlend skráð hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum (lög nr. 30/2003)	18,2%	14,5%
	67,9%	74,0%

Til að lágmarka útstreymisáhættu er fylgst með útstreymi greidds lífeyris og innstreymi iðgjalda og afborgana/arðgreiðslna af verðbréfum. Ef hlutfallið er lægra en 100% þýðir það að meira innstreymi er af iðgjöldum til sjóðsins heldur en sjóðurinn greiðir út af lífeyri, þ.e. nettó innstreymi fjármagns til sjóðsins.

Hlutfall lífeyris af iðgjöldum

	2017	2016
Lífeyrir	9.611.128	8.767.742
Iðgjöld	14.672.684	12.836.518
Lífeyrisbyrði	65,5%	68,3%

19.5 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta er hættan á fjárhagslegu tapi vegna ófullnægjandi innri kerfa, stefnu eða verkferla, háttsemi starfsmanna eða ytri þátta. Skipta má rekstraráhættu í starfsmannaáhættu, sviksemisáhættu, áhættu vegna upplýsingatækni, orðsporsáhættu, pólitíska áhættu, úrskurðaráhættu lífeyris, áhættu vegna útvistunar, upplýsingaáhættu, áhættu vegna stjórnaráhætta og skjalaáhættu.

Einn mikilvægasti þáttur í starfsemi Birtu er skipulag starfseminnar sem byggir á skilvirkum reglum, verklagsreglum og ferlum. Til að lágmarka rekstraráhættu þarf innra verklag að innifela eftirlitsaðgerðir sem eiga að vera óaðskiljanlegur hluti af daglegri starfsemi sjóðsins. Mikilvægt er að starfsmenn og stjórnendur séu vel upplýstir um tilvist reglna og ferla sjóðsins og að þeim sé markvisst fylgt eftir.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðs, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Hér undir falla einnig breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum, heimildum til fjárfestinga og fleiri þátta.

SKÝRINGAR

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

19.6 Áhættuþættir séreignaleiða

a) Vaxta- og endurfjárfestingaáhætta

Hættan á að breytingar á vöxtum og lögun vaxtaferils leiði til lækkunar á virði skuldabréfa. Ef vextir hækka getur það leitt til lækkunar á markaðsvirði bréfa auk þess sem taka þarf tillit til þess að áhætta er meiri eftir því sem bréfin eru til lengri tíma. Lækki vaxtakjör leiðir það til þess að langtímaávöxtun skuldabréfa lækkar þar sem nýjar fjárfestingar í skuldabréfum eiga sér stað á lækkaðri kröfu.

Skuldabréf séreignaleiða eru færð á gangvirði. Bréf sem eru færð til bókar á gangvirði eru næm fyrir breytingum á ávöxtunarkröfu á markaði, hér að neðan má sjá hvaða áhrif breytingar á ávöxtunarkröfu hafa á gangvirði skuldabréfa. Annars vegar er gert ráð fyrir að ávöxtunarkrafa verðtryggðra og óverðtryggðra markaðsskuldabréfa lækki um 100 punkta og hins vegar að ávöxtunarkrafa hækki um 100 punkta. 100 punkta breyting samsvarar eins prósentustigs breytingu á ávöxtunarkröfu. Áhrifin eru metin fyrir skuldabréfaleið og Blandaða leið séreignaleiða, en ekki fyrir innlánsleið og tilgreinda séreign.

	Skuldabréfaleið		Blönduð leið	
	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017
Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris				
	100 punkta lækkun	100 punkta hækun	100 punkta lækkun	100 punkta hækun
Breyting á ávöxtunarkröfu				
Skuldabréf færð á gangvirði	628.511	(326.469)	231.572	(142.695)
Samtals gangvirðisbreyting	628.511	(326.469)	231.572	(142.695)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	6.301.783	6.301.783	4.013.929	4.013.929
Breyting á hreinni eign	628.511	(326.469)	231.572	(142.695)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði	6.930.294	5.975.314	4.245.501	3.871.234

b) Markaðsáhætta

Hætta á lækkun á markaðsvirði verðbréfa, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Mælikvarði á markaðsáhættu slíkra verðbréfa er jafnan flökt ávöxtunar verðbréfa, reiknað sem frávik ávöxtunar. Fjárhæð í húfi (VaR, e. Value at Risk) er notað til að meta líkur á hámarkstapi sem getur orðið vegna breytinga á markaðsvirði eigna m.v. 99,5% og 95% líkur, þ.e. 0,5% og 5% líkur á tapi vegna breytinga á markaðsvirði eigna og skuldbindinga byggt á sögulegum gögnum um flökt og vænta raunávöxtun. Staðalfrávik er notað til að meta flökt/sveiflur eignasafna.

Samdreifni (e. covariance) milli eignaflokka er metin sem hluti af markaðsáhættu sjóðsins. Samdreifni og samval eigna með mismunandi fylgni stuðlar að aukinni áhættudreifingu. Áhrifin eru metin fyrir skuldabréfaleið, Blandaða leið séreignaleiða og tilgreinda séreign, en ekki fyrir innlánsleið.

SKÝRINGAR

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

Innlend og erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir séreignaleiða 31.12.2017	Fjárhæð Skuldabréfa- leið	Fjárhæð Blönduð leið	Hlutfall af eignum Skuldabréfa- leið	Hlutfall af eignum Blönduð leið
Innlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	3.973	549.196	0,1%	13,7%
Erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	0	1.580.389	0,0%	39,4%
Samtals	3.973	2.129.585	0,1%	53,1%

Áhrif 5% og 10% lækkunar á gangvirði eignarhluta í félögum og sjóðum á eignir sjóðsins. Tekið skal fram að 5% og 10% hækkun á gangvirði hefur sömu áhrif en í gagnstæða átt.

Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris Breyting á gangvirði	Skuldabréfaleið		Blönduð leið	
	31.12.2017 (5%)	31.12.2017 (10%)	31.12.2017 (5%)	31.12.2017 (10%)
Áhrif á innlend hlutabréf og hlutabréfasjóði	(0.199)	(0.397)	(27.460)	(54.920)
Áhrif á erlend hlutabréf og hlutabréfasjóði	0	0	(79.019)	(158.039)
Samtals gangvirðisbreyting	(0.199)	(0.397)	(106.479)	(212.959)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	6.301.783	6.301.783	4.013.929	4.013.929
Breyting á hreinni eign	(0.199)	(0.397)	(106.479)	(212.959)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði	6.301.584	6.301.386	3.907.450	3.800.970

Innlend og erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir séreignaleiða 31.12.2017	Fjárhæð Tilgreind séreign	Hlutfall af eignum Tilgreind séreign
Innlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	21.084	26,4%
Erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	16.529	20,7%
Samtals	37.614	47,0%

Áhrif 5% og 10% lækkunar á gangvirði eignarhluta í félögum og sjóðum á eignir sjóðsins. Tekið skal fram að 5% og 10% hækkun á gangvirði hefur sömu áhrif en í gagnstæða átt.

SKÝRINGAR

19. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING, FRH.

Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris	Tilgreind séreign	
	31.12.2017 (5%)	31.12.2017 (10%)
Breyting á gangvirði		
Áhrif á innlend hlutabréf og hlutabr.sjóði	(1.054)	(2.108)
Áhrif á erlend hlutabréf og hlutabr.sjóði	(0.826)	(1.653)
Samtals gangvirðisbreyting	(1.881)	(3.761)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	79.948	79.948
Breyting á hreinni eign	(1.881)	(3.761)
breytt gangvirði	78.067	76.187

c) Verðbólguáhætta

Verðbólguáhætta er sú hætta að verðbólga valdi hækkun á lífeyrisskuldbindingar umfram raunávöxtun eigna. Verðbólguáhætta er viðvarandi í rekstri sjóðsins.

Verðtryggðar eignir séreignaleiða 31.12.2017

	Fjárhæð Innlánsleið	Fjárhæð Skuldabréfa- leið	Fjárhæð Blönduð leið	Fjárhæð Tilgreind séreign
Skuldabréf með ábyrgð ríkisins	0	3.483.043	1.080.177	0
Önnur veðlán	0	1.192.356	106.796	0
Önnur skuldabréf	0	1.511.666	640.129	0
Verðtryggð innlán	3.388.629	0	0	0
Samtals	3.388.629	6.187.065	1.827.102	0
	Hlutfall af eignum Innlánsleið	Hlutfall af eignum Skuldabréfa- leið	Hlutfall af eignum Blönduð leið	Hlutfall af eignum Tilgreind séreign
Skuldabréf með ábyrgð ríkisins	0,0%	55,3%	26,9%	0,0%
Önnur veðlán	0,0%	18,9%	2,7%	0,0%
Önnur skuldabréf	0,0%	24,0%	15,9%	0,0%
Verðtryggð innlán	99,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Samtals	99,5%	98,2%	45,5%	0,0%

KENNITÖLUR

20. FIMM ÁRA YFIRLIT SAMTRYGGINGARDEILDAR

	2017	2016	2015	2014	2013
Ávöxtun					
Hrein raunávöxtun*	5,23%	(1,49%)	8,48%	6,79%	5,57%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ár*	4,86%	5,33%	6,07%	4,60%	2,66%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ár*	0,48%	0,47%			
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	34,96%	33,36%	33,84%	28,97%	24,96%
Skráð skuldabréf	39,13%	40,58%	39,70%	42,96%	44,52%
Veðlán	16,71%	14,65%	13,48%	13,90%	14,32%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	6,74%	8,90%	10,95%	12,19%	13,72%
Óskráð skuldabréf	2,21%	1,89%	1,19%	1,00%	1,36%
Bundnar bankainnstæður	0,19%	0,50%	0,58%	0,57%	0,62%
Aðrar fjárfestingar	0,05%	0,12%	0,26%	0,42%	0,49%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	72,31%	76,12%	74,21%	74,55%	75,44%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	27,69%	23,88%	25,79%	25,45%	24,56%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Fjöldi					
Fjöldi virkra sjóðfélaga	15.882	15.927	14.808	14.765	14.885
Heildarfjöldi greiðandi sjóðfélaga	18.789	18.470	18.128	18.008	18.146
Fjöldi lífeyrisþega	12.944	12.058	11.797	11.066	10.447
Fjöldi sjóðfélaga	101.941	99.869	97.650	95.936	94.469
Stöðugildi	30,1	30,5	29,9	31,1	31,3
Fjárhæðir á föstu verðlagi (í milljónum)					
Iðgjöld	14.673	13.058	11.822	10.637	10.325
Lífeyrir	9.611	8.919	9.174	8.019	7.608
Hreinar fjárfestingartekjur	22.578	2.527	31.377	21.322	23.476
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	706	742	669	645	634
Hækkun á hreinni eign	26.916	5.924	33.563	23.241	25.500
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	77,46%	75,86%	74,03%	73,26%	72,74%
Örorkulífeyrir	13,49%	14,31%	15,62%	16,13%	16,19%
Makalífeyrir	8,16%	8,96%	9,38%	9,75%	10,23%
Barnalífeyrir	0,74%	0,75%	0,65%	0,70%	0,74%
Fjölskyldubætur	0,15%	0,11%	0,32%	0,16%	0,09%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

KENNITÖLUR

20. FIMM ÁRA YFIRLIT SAMTRYGGINGARDEILDAR, FRH.

	2017	2016	2015	2014	2013
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði	65,50%	69,20%	77,40%	77,70%	76,40%
Skrifst. og stjórnunarkostn. (alls) í % af iðgjöldum	4,81%	5,11%	5,84%	6,12%	6,23%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	14,07%	0,96%	10,00%	7,70%	9,20%
Skrifst. og stjórnunarkostn. í % af meðalstöðu eigna	0,22%	0,22%	0,22%	0,24%	0,26%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	(3,44%)	(4,10%)	0,00%	(3,80%)	(5,75%)
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	(5,95%)	(7,60%)	(2,55%)	(7,75%)	(10,35%)

* Söguleg ávöxtun samtryggingardeildar er vegið meðaltal ávöxtunar Stafa og Sameinaða lífeyrissjóðsins

21. FIMM ÁRA YFIRLIT SÉREIGNARDEILDAR

INNLÁNSLEIÐ

Ávöxtun

Nafnávöxtun	3,70%	3,89%	3,89%	2,80%	5,53%
Hrein raunávöxtun	1,93%	1,76%	1,86%	1,75%	1,81%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ár	1,82%	1,81%	2,00%	2,18%	2,82%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ár	2,75%	3,19%	3,44%		

Hlutfallsleg skipting fjárfestinga

Bundnar bankainnstæður	100%	100%	100%	100%	100%
Eignir í íslenskum krónum	100%	100%	100%	100%	100%

Fjöldi

Fjöldi virkra sjóðfélaga	634				
Fjöldi sjóðfélaga með inneign	3.235				
Fjöldi lífeyrisþega	145				

SKULDABRÉFALEIÐ

Ávöxtun

Nafnávöxtun	7,36%	8,05%	5,91%	4,81%	7,05%
Hrein raunávöxtun	5,53%	5,83%	3,84%	3,74%	3,28%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ár	4,44%	4,01%	2,83%	2,13%	0,82%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ár	1,19%	1,19%	1,22%		

KENNITÖLUR

21. FIMM ÁRA YFIRLIT SÉREIGNARDEILDAR, FRH.

	2017	2016	2015	2014	2013
SKULDABRÉFALEIÐ FRH.					
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Skráð skuldabréf	79,50%	78,28%	74,86%	71,33%	50,28%
Veðlán	19,26%	21,15%	23,91%	22,25%	27,83%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	0,06%	0,02%	0,64%	0,66%	15,66%
Óskráð skuldabréf	1,18%	0,55%	0,60%	0,62%	0,66%
Aðrar fjárfestingar	0,00%	0,00%	0,00%	5,15%	5,57%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	100%	100%	100%	100%	100%
Fjöldi					
Fjöldi virkra sjóðfélaga	1.130				
Fjöldi sjóðfélaga með inneign	12.337				
Fjöldi lífeyrisþega	189				
BLÖNDUÐ LEIÐ					
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	7,46%	2,24%	12,71%	6,66%	19,15%
Hrein raunávöxtun	5,63%	0,14%	10,51%	5,57%	14,95%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ár	7,24%	8,00%	7,87%	6,13%	6,09%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ár	2,89%	2,44%	3,39%		
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	53,46%	52,03%	51,50%	55,28%	55,14%
Skráð skuldabréf	41,29%	42,33%	42,69%	37,36%	19,05%
Veðlán	2,70%	4,11%	4,13%	4,48%	6,47%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	0,36%	0,28%	0,76%	1,21%	17,23%
Óskráð skuldabréf	2,19%	1,25%	0,91%	1,03%	1,06%
Aðrar fjárfestingar	0,00%	0,00%	0,00%	0,64%	1,04%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	58,53%	68,23%	68,68%	67,45%	67,19%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	41,47%	31,77%	31,32%	32,55%	32,81%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Fjöldi					
Fjöldi virkra sjóðfélaga	585				
Fjöldi sjóðfélaga með inneign	13.482				
Fjöldi lífeyrisþega	105				

KENNITÖLUR

---

22. YFIRLIT TILGREINDRAR SÉREIGNARDEILDAR

	2017
Ávöxtun	
Nafnávöxtun	0,21%
Hrein raunávöxtun	(1,14%)
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga	
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	100,00%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum	
Eignir í íslenskum krónum	56,05%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	43,95%
	<u>100,00%</u>
Fjöldi	
Fjöldi virkra sjóðfélaga	580
Fjöldi sjóðfélaga með inneign	1.269
Fjöldi lífeyrisþega	1

YFIRLIT UM BREYTINGU Á HREINNI EIGN TIL GREIÐSLU LÍFEYRIS 2017

Samtryggingardeild

IÐGJÖLD

	2017	2016
Iðgjöld sjóðfélaga	4.425.780	3.972.479
Iðgjöld launagreiðenda	10.105.754	8.698.874
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	(14.019)	(9.774)
	14.517.514	12.661.580
Sérstök aukaframlög	155.169	174.938
	14.672.684	12.836.518

LÍFEYRIR

Heildarfjárhæð lífeyris	9.508.017	8.661.769
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	101.597	100.936
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	1.515	5.037
	9.611.128	8.767.742

HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR

Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	11.673.201	(6.797.084)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	10.907.421	9.642.882
Hreinar tekjur af afleiðusamningum	(26.409)	0
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum	5.917	70.321
Vaxtatekjur og gengismunur af handbæru fé	104.558	(300.742)
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum	108.823	90.122
Ýmsar fjárfestingartekjur	69.726	89.593
Fjárfestingargjöld	(265.555)	(311.225)
	22.577.681	2.483.866

REKSTRARKOSTNAÐUR

Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	705.702	656.466
Sameiningarkostnaður	17.602	72.680
	723.303	729.146

Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris	26.915.933	5.823.496
Hrein eign frá fyrra ári	307.405.489	301.581.993
Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok tímabils	334.321.422	307.405.489

EFNAHAGSREIKNINGUR 31. DESEMBER 2017

Samtryggingardeild

	31.12.2017	31.12.2016
EIGNIR		
FJÁRFESTINGAR		
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	135.860.035	127.452.729
Skuldabréf	189.153.716	172.288.952
Bundnar bankainnstæður	611.251	1.501.490
Aðrar fjárfestingar	164.060	382.646
	325.789.062	301.625.816
KRÖFUR		
Kröfur á launagreiðendur	2.128.564	1.664.675
Aðrar kröfur	470.715	130.508
	2.599.278	1.795.183
ÝMSAR EIGNIR		
Varanlegir rekstrarfjármunir	35.659	164.829
Handbært fé	6.393.870	4.684.254
Eignir samtals	334.817.869	308.270.083
SKULDIR		
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur	88.620	93.979
Aðrar skuldir	407.827	770.614
	496.447	864.594
Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok tímabils	334.321.422	307.405.489

SJÓÐSTREYMI ÁRIÐ 2017

Samtryggingardeild

INNGREIÐSLUR

	2017	2016
Iðgjöld	14.208.795	12.171.628
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	213.380	230.072
Aðrar inngreiðslur	175.042	525.914
	14.597.217	12.927.615

ÚTGREIÐSLUR

Lífeyrir	9.611.128	8.767.742
Rekstrarkostnaður	716.384	1.004.127
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	25.716	8.512
Aðrar útgreiðslur	243.083	0
	10.596.312	9.780.381

Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga

	4.000.906	3.147.234
--	-----------	-----------

FJÁRFESTINGARHREYFINGAR

Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	2.389.467	2.865.785
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(23.035.684)	(24.741.305)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	23.679.972	20.029.960
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	21.545.273	27.004.818
Keypt skuldabréf	(39.997.493)	(41.942.403)
Seld skuldabréf	11.758.131	11.362.009
Uppgjör afleiðusamninga	0	(2.052.229)
Endurgreidd bundin innlán	933.532	283.577
Seldar aðrar fjárfestingar	457.962	474.808
	(2.268.838)	(6.714.981)
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	1.732.067	(3.567.747)
Gengismunur af handbæru fé	(22.452)	(437.648)
Handbært fé í upphafi árs	4.684.254	8.689.649
Handbært fé í lok tímabils	6.393.870	4.684.254

YFIRLIT UM BREYTINGU Á HREINNI EIGN TIL GREIÐSLU LÍFEYRIS ÁRIÐ 2017

Sundurgreint yfirlit séreignarleiða og tilgreindrar séreignar

IÐGJÖLD

Iðgjöld sjóðfélaga
Iðgjöld launagreiðenda
Réttindaflutningur og endurgreiðslur

LÍFEYRIR

Heildarfjárhæð lífeyris

HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR

Hreinar tekjur af eignarhl. í félögum og sj.
Hreinar tekjur af skuldabréfum
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum
Vaxtatekjur af handbæru fé
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum
Ýmsar fjárfestingartekjur
Fjárfestingargjöld

REKSTRARKOSTNAÐUR

Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður

Hækkun á hreinni eign sjóðfélaga á tímabilinu
Hrein eign sjóðfélaga frá fyrra ári
Hrein eign sjóðfélaga í lok tímabils til greiðslu lífeyris

	Innláns leið	Skuldabréfa leið	Blönduð leið	Samtals 2017	Samtals 2016	Tilgreind séreign 1.7-31.12.17
	135.797	208.959	97.293	442.049	394.970	0
	105.885	177.989	88.258	372.131	338.313	80.423
	(31.370)	77.576	(70.019)	(23.813)	(93.768)	(218)
	210.312	464.524	115.531	790.367	639.516	80.205
	239.920	274.008	119.147	633.075	555.687	38
	239.920	274.008	119.147	633.075	555.687	38
	0	3.653	124.657	128.310	(91.181)	(386)
	0	430.750	148.015	578.764	464.657	0
	131.734	0	0	131.734	125.507	0
	0	13.066	4.639	17.705	34.053	218
	0	0	0	0	1.066	0
	0	96	22	118	0	0
	0	0	0	0	(1.556)	0
	131.734	447.565	277.333	856.631	532.546	(169)
	10.073	18.104	11.490	39.666	32.859	50
	10.073	18.104	11.490	39.666	32.859	50
	92.053	619.977	262.227	974.257	583.516	79.948
	3.313.354	5.681.806	3.751.702	12.746.861	12.163.345	0
	3.405.406	6.301.783	4.013.929	13.721.118	12.746.861	79.948

EFNAHAGSREIKNINGUR 31. DESEMBER 2017

Sundurgreint yfirlit séreignarleiða og tilgreindrar séreignar

EIGNIR

FJÁRFESTINGAR

Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Skuldabréf
Bundnar bankainnstæður

KRÖFUR

Aðrar kröfur

Handbært fé

Eignir samtals

SKULDIR

Aðrar skuldir (inneign hjá samtryggingu)

Hrein eign sjóðfélaga til greiðslu lífeyris

	Innláns leið	Skuldabréfa leið	Blönduð leið	Samtals 31.12.2017	Samtals 31.12.2016	Tilgreind séreign 31.12.2017
	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017
	0	3.973	2.129.585	2.133.559	1.821.032	37.614
	0	6.187.065	1.827.102	8.014.167	6.877.144	0
	3.396.701	0	0	3.396.701	3.087.172	0
	3.396.701	6.191.038	3.956.687	13.544.427	11.785.348	37.614
	0	0	0	0	44.635	0
	0	0	0	0	44.635	
	0	86.181	44.963	131.143	911.169	19.126
	3.396.701	6.277.219	4.001.650	13.675.570	12.741.152	56.740
	(8.705)	(24.564)	(12.279)	(45.548)	(5.709)	(23.209)
	(8.705)	(24.564)	(12.279)	(45.548)	(5.709)	(23.209)
	3.405.406	6.301.783	4.013.929	13.721.118	12.746.861	79.948

SJÓÐSTREYMI ÁRIÐ 2017

Sundurgreint yfirlit séreignarleidda og tilgreindrar séreignar

INNGREIÐSLUR

lögjöld	198.388	434.595	102.228	735.210	641.594
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	131.734	13.066	4.639	149.439	59.540
Aðrar inngreiðslur	0	45.059	0	45.059	24.618
	330.121	492.720	106.867	929.708	725.752

ÚTGREIÐSLUR

Lífeyrir	240.937	262.473	116.258	619.668	550.899
Rekstrarkostnaður	9.835	16.911	10.963	37.709	33.763
Aðrar útgreiðslur	0	0	0	0	387
	250.772	279.385	127.221	657.377	585.050

Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga

FJÁRFESTINGARHREYFINGAR

Innb. tekjur af eignarhlutum í féi. og sj.	0	0	7.276	7.276	15.792
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	0	0	(1.027.506)	(1.027.506)	(474.920)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	0	0	836.335	836.335	397.077
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	0	690.876	182.707	873.583	875.645
Keypt skuldabréf	0	(1.551.520)	(549.864)	(2.101.384)	(1.270.423)
Seld skuldabréf	0	287.357	381.512	668.869	548.107
Ný bundin innlán	(783.650)	0	0	(783.650)	(2.705)
Seldar aðrar fjárfestingar	474.121	0	0	474.121	1.365
	(309.529)	(573.287)	(169.540)	(1.052.356)	89.939

(Lækkun) hækkun á handbæru fé

Handbært fé í upphafi árs

Handbært fé í lok tímabils

	Innláns leið	Skuldabréfa leið	Blönduð leið	Samtals 2017	Samtals 2016	Tilgreind séreign 1.7-31.12.17
	198.388	434.595	102.228	735.210	641.594	56.938
	131.734	13.066	4.639	149.439	59.540	218
	0	45.059	0	45.059	24.618	0
	330.121	492.720	106.867	929.708	725.752	57.156
	240.937	262.473	116.258	619.668	550.899	0
	9.835	16.911	10.963	37.709	33.763	30
	0	0	0	0	387	0
	250.772	279.385	127.221	657.377	585.050	30
	79.349	213.335	(20.354)	272.331	140.702	57.126
	0	0	7.276	7.276	15.792	0
	0	0	(1.027.506)	(1.027.506)	(474.920)	(38.000)
	0	0	836.335	836.335	397.077	0
	0	690.876	182.707	873.583	875.645	0
	0	(1.551.520)	(549.864)	(2.101.384)	(1.270.423)	0
	0	287.357	381.512	668.869	548.107	0
	(783.650)	0	0	(783.650)	(2.705)	0
	474.121	0	0	474.121	1.365	0
	(309.529)	(573.287)	(169.540)	(1.052.356)	89.939	(38.000)
	(230.180)	(359.952)	(189.894)	(780.025)	230.641	19.126
	230.180	446.132	234.857	911.169	680.527	0
	0	86.181	44.963	131.143	911.169	19.126

Elvar Bjarnason nemi í matvælagreinum í Menntaskólanum í Kópavogi.

FINANCIAL STATEMENTS 2017

FINANCIAL STATEMENTS CONTENTS

Endorsement and statement by the board of directors and the managing director	95-97
Independent auditor's report	98-99
Statement of changes in net assets for pension payments 2017	100
Balance sheet as at 31 december 2017	101
Statement of cash flows 2017	102
Statement of actuarial position.....	103
Financial indicators.....	104-107

Mynd í opnunni á undan:

Steingrímur Viljar Stefánsson nemi í hússmíði og kennari hans í Tækniskólanum.

ENDORSEMENT AND STATEMENT BY THE BOARD OF DIRECTORS AND THE MANAGING DIRECTOR

Operations of the Fund

Birta Pension Fund operates pursuant to its Articles of Association and Act No. 129/1997 on Mandatory Pension Savings and the Activities of Pension Funds. It also operates based on agreements between unions and employers of 19 May 1969 and 12 December 1995. Birta Pension Fund was created by the merger of the pension funds Sameinaði lífeyrissjóðurinn and Stafir lífeyrissjóður, which was approved at annual meetings of the funds on 29 September 2016 and entered into effect on 1 December 2016. The merger is complete and cost of merger was ISK 17.6 million in 2017. The purpose of Birta Pension Fund is to ensure that pension benefits are available to its members, their surviving spouses and children in accordance with the Fund's Articles of Association as well as the Act on Mandatory Pension Savings and the Activities of Pension Funds.

Number of fund members, employers and contributions

The Fund is divided into three main divisions, Mutual Pension Division, Private Pension Division and Specified Personal Pension Division. At year-end, 101,941 individuals had benefits in the Mutual Pension Division. In 2017, 18,789 individuals paid a contribution into the Mutual Pension Division and 5,359 employers. Active fund members, i.e. fund members who pay a regular contribution to the Fund each month, were 15,882. In 2017, total contributions paid to the Mutual Pension Division amounted to ISK 14,518 million. At year-end 2017, 29,054 individuals had benefits in the Private Pension Division. Active fund members in the Private Pension Division in 2017 were 2,349. In 2017, contributions paid to the Private Pension Division, before transfers of rights and repayments, amounted to ISK 814 million, an increase of 11% from the previous year. At year-end 2017, 1,269 individuals had benefits in the Specified Personal Pension Division. Active fund members in the Specified Personal Pension Division in 2017 were 580. In 2017, contributions paid to the Specified Personal Pension Division, before transfers of rights and repayments, amounted to ISK 80 million.

Number of pensioners and pension payments

In 2017, 12,944 pensioners on average received pension payments from the Mutual Pension Division totalling ISK 9,508 million. Number of pensioners increased by 7.3%. The Fund's legally required contribution to Rehabilitation Fund amounted to ISK 101.6 million. Pension payments from the Private Pension Division totalled ISK 633 million. The Fund's pension burden, i.e. pension payments as a percentage of contributions, was 65.5%, compared to 69.2% in the previous year.

Investment income and operating costs

Net investment income amounted to ISK 23,434 million as compared to ISK 3,016 million in the previous year. The Fund's operating costs, i.e. office and administration costs, amounted to ISK 763 million as compared to ISK 762 million in the previous year. Operating costs as percentage of average asset position was 0.22%, same as the previous year. The number of full-time equivalent positions was 30 during the year and salary payments totalled ISK 432 million, including salary-related costs amounting to ISK 76.7 million.

Net assets for pension payments

Net assets of the Mutual Pension Division for pension payments totalled ISK 334,321 million at year-end as compared to ISK 307,405 million in the preceding year. Net assets of the Private Pension Division totalled ISK 13,721 million at year-end as compared to ISK 12,747 million in the preceding year. Net assets of the Specified Personal Pension Division totalled ISK 80 million at year-end. In aggregate, the assets of the Mutual Pension Division, the Private Pension Division and the Specified Personal Pension Division therefore totalled ISK 348,122 million, up from ISK 320,152 million at year-end 2016.

Return of assets

Nominal return on the Fund's assets came to 7.02% in 2017, equivalent to 5.20% rate of return in real terms as compared to a real return of -1.35% in 2016. The average real return achieved by the Mutual Pension Division over the last 5 years is 4.86% and 0.48% over the last 10 years.

ENDORSEMENT AND STATEMENT BY THE BOARD OF DIRECTORS AND THE MANAGING DIRECTOR

Actuarial assessment

An actuarial assessment performed as at year-end 2017 shows that the Fund's total liabilities exceeded total assets by 3.44% but exceeded total assets by 4.09% at year-end 2016. The premise of the assessment is that the Fund's return on assets over the coming decades will be 3.5% above the increase in Consumer Price Index. Further details on the actuarial position can be found in the Fund's Statement of Actuarial Position and in note 16 in the original version.

Events after the end of the fiscal year

No events that are material for the financial position of the Fund occurred from the end of the fiscal year until the date of signing of these annual financial statements.

Corporate governance and risk management

The Board of Directors of the Fund has adopted rules of operations which strive to adhere to the "Guidelines on Corporate Governance". The guidelines are accessible on the website of the Iceland Chamber of Commerce at www.vi.is. The Fund follows the Guidelines in all major respects and has set up special selection committees as set out in the Articles of Association. However, the Fund's corporate governance policy does not include an analysis of environmental and social factors or information about the main aspects of the Board of Director's performance assessment. Further information about the Board of Directors and corporate governance can be found in a special statement by the Board of Directors which is attached to the financial statements.

The Fund has established a risk management policy which has been approved by the Board of Directors and is accessible on the Fund's website. Its aim is to increase security in the Fund's activities. The policy is based on a definition of risk management which involves identifying, monitoring and limiting risks in the Fund's operations. Risks in the Fund's activities are defined in accordance with the definition set out in the Guidelines of the Financial Supervisory Authority no. 590/2017, as every event which materially increases the likelihood of financial loss relating to an event and falls under one or more risk components defined by the Fund. See further details in note 19 in the original version.

The goal of Birta Pension Fund's risk management is to minimise the likelihood of Fund members' benefits being reduced in the long term, as well as formulating an investment policy and investing the Fund's assets in view of the best terms offered at any given time in terms of return and risk.

Dissemination of information

Birta Pension Fund publishes advertisements in newspapers in a timely manner describing its activities and results in the year 2017. Every six months, the Fund sends members a statement of received contributions together with a calculation of vested pension benefits. Last year's Annual General Meeting included the presentation of the report of the Boards of Directors as well as the Funds' annual financial statements, investment policies and actuarial position. On the Annual General Meeting relating to Specified Personal Pension Division held in June 2017 the substantive changes in Articles of Association were presented. General information about Birta Pension Fund and its activities are available on the Fund's website.

Non-financial information

The Board of Directors has adopted the policy of recognizing the importance of social and environmental issues in the Fund's operations. When discussing investment opportunities, good corporate governance in the companies in which the Fund invests is one of the deciding factors. The Fund has adopted a Code of Ethics and rules on communications, which are among other things intended to fight bribery and corruption. The Fund's policy on Corporate Social Responsibility is set out in its shareholder policy and investment policy. The Fund is a member of the UN Principles for Responsible Investment (PRI) and are the principles disclosed in Icelandic on the Fund's website.

Birta Pension Fund has adopted human resources policy which reflects a supporting environment for employees and their goals as well as the Fund's goals. The policy is intended to facilitate good working environment that aids progress, success and prosperity as well as attracting capable individuals. The Fund's human resources policy is reviewed annually by both directors and staff. Progress is evaluated annually and the policy and working environment adjusted accordingly. Annual employee reviews are used to evaluate progress and set goals. Regular staff meetings are held where information relating to the Fund and its employees is discussed.

ENDORSEMENT AND STATEMENT BY THE BOARD OF DIRECTORS AND THE MANAGING DIRECTOR

Impact of external uncertainties

Capital controls have limited the Fund's investment opportunities in recent years. The Central Bank of Iceland expanded the Fund's authority to make investments abroad during the operating year and has now removed all restrictions on the movement of capital out of Iceland. As a result, external uncertainties in the Fund's activities have decreased substantially. There are still some uncertainties in the external environment which the Fund addresses with, for instance, risk management aimed at minimising risk related to those uncertainties, see note 19 in the original version.

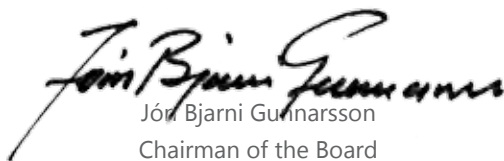
Expected development and prospects of the Fund

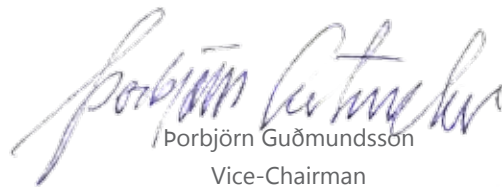
Birta Pension Fund will continue to strive to increase the value of its assets in accordance with the investment policy which can be found on the Fund's website. The merger which took place in the preceding operating year and the increase in required contributions has decreased the pension burden somewhat and this trend is expected to continue. The removal of capital controls increases the Fund's ability to mitigate risk through investments in foreign markets.

The Board of Directors and Managing Director of the Fund hereby confirm these annual financial statements with their signatures.

Reykjavík 5 April 2018.

Board of Directors

Jón Bjarni Guðmarsson
Chairman of the Board

Þorbjörn Guðmundsson
Vice-Chairman

Davíð Hafsteinsson

Drífa Sigurðardóttir

Guðrún Jónsdóttir

Gylfi Ingvarsson

Ingiljörg Ólafsdóttir

Jakob Tryggvason

Unnur María Rafnsdóttir

Viðar Örn Traustason

Ólafur Sigurðsson
Managing Director

INDEPENDENT AUDITOR'S REPORT

To the Board of Directors and members of Birta pension fund

Opinion

We have audited the financial statements of Birta pension fund, which comprise the directors report, balance sheet as at December 31, 2017, the statement of changes in net assets for pension payments, statement of cash flows and statement of actuarial position for the year then ended, and notes to the financial statements, including a summary of significant accounting policies.

In our opinion, the accompanying financial statements give a true and fair view of the financial position of Birta pension fund as at December 31, 2017, and of its financial performance, cash flows and actuarial position for the year then ended in accordance with Icelandic law on annual accounts and regulation on the financial statements of pension funds and that the directors report includes applicable information in accordance with Icelandic law on annual accounts and regulation on the financial statements of pension funds if not presented elsewhere in the financial statements.

Basis for opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements section of our report. We are independent of the Fund in accordance with the ethical requirements that are relevant to our audit of the financial statements in Iceland, and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Responsibilities of Management and Those Charged with Governance for the Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the financial statements in accordance with the Icelandic law on annual accounts and regulation on the financial statements of pension funds, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, management is responsible for assessing the Fund's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management either intends to liquidate the Fund or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Those charged with governance are responsible for overseeing the Fund's financial reporting process.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

INDEPENDENT AUDITOR'S REPORT

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

Identify and assess the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.

Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Fund's internal control.

Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.

Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Fund's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may cause the Fund to cease to continue as a going concern.

Evaluate the overall presentation, structure and content of the financial statements, including the disclosures, and whether the financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

Reykjavík 5 April 2018.

PricewaterhouseCoopers ehf.

Kristinn Kristinsson

State Authorized Public Accountant

STATEMENT OF CHANGES IN NET ASSETS FOR PENSION PAYMENTS 2017

Joint Statement for Mutual Pension Division, Private Pension Division and Specified Personal Pension Division

	2017	2016
PREMIUMS		
Members	4,867,829	4,367,450
Employers	10,558,308	9,037,188
Transfer of rights and repayments	(38,050)	(103,541)
	15,388,087	13,301,096
Special supplementary contributions	155,169	174,938
	15,543,256	13,476,034
PENSIONS		
Total pensions	10,141,129	9,217,456
Contribution to Rehabilitation Fund	101,597	100,936
Direct expenses relating to disability pensions	1,515	5,037
	10,244,241	9,323,429
INVESTMENT INCOME		
Net income from holdings in companies and funds	11,801,125	(6,888,265)
Net income from bonds	11,486,185	10,107,539
Net income from derivatives	(26,409)	0
Net income from time deposits	137,650	195,828
Net income from cash and bank deposits	122,480	(266,689)
Net income from premiums and other receivables	108,823	91,188
Other investment income	69,844	89,593
Investment expenses	(265,555)	(312,781)
	23,434,143	3,016,412
OPERATING EXPENSES		
Office and management expenses	745,418	689,325
Cost of merger	17,602	72,680
	763,020	762,005
Increase in net assets for the year	27,970,138	6,407,012
Net assets from previous year-end	320,152,350	313,745,338
Net assets for pension payments at year-end	348,122,488	320,152,350

BALANCE SHEET AS AT 31 DECEMBER 2017

Joint Statement for Mutual Pension Division, Private Pension Division and Specified Personal Pension Division

	31.12.2017	31.12.2016
ASSETS		
INVESTMENTS		
Holdings in companies and funds	138,031,208	129,273,761
Bonds	197,167,882	179,166,096
Time deposits	4,007,952	4,588,662
Other investments	164,060	382,646
	<u>339,371,102</u>	<u>313,411,164</u>
RECEIVABLES		
Premiums receivables	2,128,564	1,664,675
Other receivables	470,715	175,143
	<u>2,599,278</u>	<u>1,839,818</u>
OTHER ASSETS		
Operating assets	35,659	164,829
Cash and cash equivalents	6,544,139	5,595,423
Total assets	<u>348,550,178</u>	<u>321,011,235</u>
LIABILITIES		
Cost incurred and accrued income	88,620	93,979
Other liabilities	339,070	764,905
	<u>427,691</u>	<u>858,885</u>
Net assets for pension payments at year-end	<u>348,122,488</u>	<u>320,152,350</u>
Division of net assets for pension payments		
Mutual Pension Division	334,321,422	307,405,489
Private Pension Division	13,721,118	12,746,861
Specified Personal Pension Division	79,948	0
	<u>348,122,488</u>	<u>320,152,350</u>

STATEMENT OF CASH FLOWS 2017

Joint Statement for Mutual Pension Division, Private Pension Division and Specified Personal Pension Division

	2017	2016
INFLOWS		
Premium received	15,000,944	12,813,223
Interest income on cash and receivables received	363,036	289,612
Other inflows	220,101	550,532
	<u>15,584,081</u>	<u>13,653,366</u>
OUTFLOWS		
Pension paid	10,230,797	9,318,641
Operating expenses paid	754,123	1,037,890
Investment in operating assets	25,716	8,512
Other outflows	243,083	387
	<u>11,253,719</u>	<u>10,365,430</u>
New disposable resources for investments	<u>4,330,362</u>	<u>3,287,936</u>
INVESTMENT TRANSACTIONS		
Received income from holdings in companies and funds	2,396,743	2,881,577
Investments in holdings in companies and funds	(26,471,538)	(25,216,225)
Holdings sold in companies and funds	26,886,656	20,427,037
Instalments on bond principals and interest	22,418,856	27,880,462
Investments in bonds	(42,098,877)	(43,212,826)
Bonds sold	12,427,000	11,910,116
Derivatives settled	0	(2,052,229)
Investment in time deposits	(783,650)	(2,705)
Reimbursed time deposits	933,532	283,577
Other investments sold	932,083	476,174
	<u>(3,359,194)</u>	<u>(6,625,042)</u>
Increase (decrease) in cash and cash equivalents	971,168	(3,337,106)
Effects of exchange rate fluctuations on cash held	(22,452)	(437,648)
Cash and cash equivalents at beginning of year	5,595,423	9,370,177
Cash and cash equivalents at year-end	<u><u>6,544,139</u></u>	<u><u>5,595,423</u></u>

STATEMENT OF ACTUARIAL POSITION

	Accrued liabilities	31.12.2017 Future liabilities	Total liabilities
ASSETS			
Net assets for pension payments	334,321,422	0	334,321,422
Dif. in book value and net present value of bonds	1,429,559	0	1,429,559
Dif. in book value and valuation of holdings in listed companies	(2,695,626)	0	(2,695,626)
Net present value of future investment expenses	(2,526,086)	0	(2,526,086)
Net present value of future operating expenses	(6,588,226)	(7,055,092)	(13,643,318)
Net present value of future premiums	0	189,170,841	189,170,841
	323,941,042	182,115,750	506,056,792
LIABILITIES			
Old age pension	294,595,518	149,918,999	444,514,517
Disability pension	24,084,674	17,207,955	41,292,629
Spouses' pension	25,441,932	9,171,802	34,613,735
Children's allowance	312,872	1,666,123	1,978,995
Family pension	0	1,707,167	1,707,167
	344,434,996	179,672,046	524,107,042
Net assets in excess of liabilities	(20,493,954)	2,443,704	(18,050,250)
Ratio of net assets to liabilities at the beginning of year	(7.59%)	3.12%	(4.09%)
Ratio of net assets to liabilities at year-end	(5.95%)	1.36%	(3.44%)
	Accrued liabilities	31.12.2016 Future liabilities	Total liabilities
ASSETS			
Net assets for pension payments	307,405,489	0	307,405,489
Dif. in book value and net present value of bonds	4,862,376	0	4,862,376
Dif. in book value and valuation of holdings in listed companies	(1,973,672)	0	(1,973,672)
Net present value of future investment expenses	(7,331,594)	0	(7,331,594)
Net present value of future operating expenses	(3,879,370)	(3,868,882)	(7,748,252)
Net present value of future premiums	0	165,761,884	165,761,884
	299,083,229	161,893,002	460,976,231
LIABILITIES			
Old age pension	275,759,463	130,373,654	406,133,117
Disability pension	22,927,710	15,625,431	38,553,142
Spouses' pension	24,637,546	7,851,807	32,489,353
Children's allowance	308,697	1,591,449	1,900,145
Family pension	0	1,554,272	1,554,272
	323,633,417	156,996,613	480,630,030
Net assets in excess of liabilities	(24,550,187)	4,896,389	(19,653,799)
Ratio of net assets to liabilities at the beginning of year	(2.55%)	5.86%	0.00%
Ratio of net assets to liabilities at year-end	(7.59%)	3.12%	(4.09%)

FINANCIAL INDICATORS

MUTUAL PENSION DIVISION

	2017	2016	2015	2014	2013
Rate of return					
Net real rate of return*	5.23%	(1.49%)	8.48%	6.79%	5.57%
Average net real rate of return last five years*	4.86%	5.33%	6.07%	4.60%	2.66%
Average net real rate of return last ten years*	0.48%	0.47%			
Investment securities					
Listed holdings in companies and funds	34.96%	33.36%	33.84%	28.97%	24.96%
Listed bonds	39.13%	40.58%	39.70%	42.96%	44.52%
Mortgage loans	16.71%	14.65%	13.48%	13.90%	14.32%
Unlisted holdings in companies and funds	6.74%	8.90%	10.95%	12.19%	13.72%
Unlisted bonds	2.21%	1.89%	1.19%	1.00%	1.36%
Time deposits	0.19%	0.50%	0.58%	0.57%	0.62%
Other investments	0.05%	0.12%	0.26%	0.42%	0.49%
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Investment in securities by currencies					
Securities in ISK	72.31%	76.12%	74.21%	74.55%	75.44%
Securities in other currencies	27.69%	23.88%	25.79%	25.45%	24.56%
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Number of					
Average number of paying fund members	15,882	15,927	14,808	14,765	14,885
Total number of paying fund members	18,789	18,470	18,128	18,008	18,146
Number of pensioners	12,944	12,058	11,797	11,066	10,447
Number of full members at year-end	101,941	99,869	97,650	95,936	94,469
Staff (full-time equivalent position)	30.1	30.5	29.9	31.1	31.3
Amounts adjusted to inflation (in millions of ISK)					
Premiums	14,673	13,058	11,147	10,637	10,325
Pension payments	9,611	8,919	8,530	8,019	7,608
Investment income	22,578	2,560	30,525	21,322	23,476
Office and management expenses	706	668	625	645	634
Increase in net assets for pension payments	26,916	5,924	33,563	23,241	25,500
Pension payments					
Old age pension	77.46%	75.86%	73.77%	73.11%	72.65%
Disability pension	13.49%	14.31%	15.57%	16.11%	16.18%
Spouses' pension	8.16%	8.96%	9.36%	9.76%	10.24%
Children's allowance	0.74%	0.75%	0.99%	0.87%	0.84%
Family pension	0.15%	0.11%	0.32%	0.16%	0.09%
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

FINANCIAL INDICATORS

MUTUAL PENSION DIVISION, CONT.

	2017	2016	2015	2014	2013
Other financial indicators					
Pensions as % of premiums	65.50%	69.20%	77.40%	77.70%	76.40%
Operating expenses as % of premiums	4.81%	5.11%	5.84%	6.12%	6.23%
Investment income as % of average asset position	14.07%	0.96%	10.00%	7.70%	9.20%
Operating expenses as % of average asset position	0.22%	0.22%	0.22%	0.24%	0.26%
Financial position based on actuarial valuation					
Net assets in excess of total liabilities	(3.44%)	(4.10%)	0.00%	(3.80%)	(5.75%)
Net assets in excess of accrued liabilities	(5.95%)	(7.60%)	(2.55%)	(7.75%)	(10.35%)

* Historical net real rate of return is the weighted average for rate of return for Stafir Pension Fund and United Pension Fund

PRIVATE PENSION DIVISION

DEPOSIT PLAN

Rate of return

Net nominal return	3.70%	3.89%	3.89%	2.80%	5.53%
Net real rate of return	1.93%	1.76%	1.86%	1.75%	1.81%
Average net real rate of return last five years	1.82%	1.81%	2.00%	2.18%	2.82%
Average net real rate of return last ten years	2.75%	3.19%	3.44%		

Investment securities

Time deposits	100%	100%	100%	100%	100%
Securities in ISK	100%	100%	100%	100%	100%

Number of

Average number of paying fund members	634
Number of full members at year-end	3,235
Number of pensioners	145

BONDS PLAN

Rate of return

Net nominal return	7.36%	8.05%	5.91%	4.81%	7.05%
Net real rate of return	5.53%	5.83%	3.84%	3.74%	3.28%
Average net real rate of return last five years	4.44%	4.01%	2.83%	2.13%	0.82%
Average net real rate of return last ten years	1.19%	1.19%	1.22%		

FINANCIAL INDICATORS

PRIVATE PENSION DIVISION, CONT.

	2017	2016	2015	2014	2013
BONDS PLAN, CONT.					
Investment securities					
Listed bonds	79.50%	78.28%	74.86%	71.33%	50.28%
Mortgage loans	19.26%	21.15%	23.91%	22.25%	27.83%
Unlisted holdings in companies and funds	0.06%	0.02%	0.64%	0.66%	15.66%
Unlisted bonds	1.18%	0.55%	0.60%	0.62%	0.66%
Other investments	0.00%	0.00%	0.00%	5.15%	5.57%
	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>

Investment in securities by currencies

Securities in ISK	100%	100%	100%	100%	100%
-------------------	------	------	------	------	------

Number of

Average number of paying fund members	1,130
Number of full members at year-end	12,337
Number of pensioners	189

MIXED PLAN

Rate of return

Net nominal return	7.46%	2.24%	12.71%	6.66%	19.15%
Net real rate of return	5.63%	0.14%	10.51%	5.57%	14.95%
Average net real rate of return last five years	7.24%	8.00%	7.87%	6.13%	6.09%
Average net real rate of return last ten years	2.89%	2.44%	3.39%		

Investment securities

Listed holdings in companies and funds	53.46%	52.03%	51.50%	55.28%	55.14%
Listed bonds	41.29%	42.33%	42.69%	37.36%	19.05%
Mortgage loans	2.70%	4.11%	4.13%	4.48%	6.47%
Unlisted holdings in companies and funds	0.36%	0.28%	0.76%	1.21%	17.23%
Unlisted bonds	2.19%	1.25%	0.91%	1.03%	1.06%
Other investments	0.00%	0.00%	0.00%	0.64%	1.04%
	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>

Investment in securities by currencies

Securities in ISK	58.53%	68.23%	68.68%	67.45%	67.19%
Securities in other currencies	41.47%	31.77%	31.32%	32.55%	32.81%
	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>	<u>100.00%</u>

Number of

Average number of paying fund members	585
Number of full members at year-end	13,482
Number of pensioners	105

FINANCIAL INDICATORS

SPECIFIED PERSONAL PENSION DIVISION

	2017
Rate of return	
Net nominal return	0.21%
Net real rate of return	(1.14%)
Investment securities	
Listed holdings in companies and funds	100.00%
Investment in securities by currencies	
Securities in ISK	56.05%
Securities in other currencies	43.95%
	<u>100.00%</u>
Number of	
Average number of paying fund members	580
Number of full members at year-end	1,269
Number of pensioners	1

 BIRTA
LÍFEYRISJÓÐUR

Sundagörðum 2 | 104 Reykjavík | 480 7000 | birta.is